



European Schools

Office of the Secretary-General

Pedagogical Development Unit

Ref.: 2011-01-D-68-sl-2

Orig.: SL

Slovenian Language I syllabus (Secondary Cycle)

**APPROVED BY THE JOINT TEACHING COMMITTEE on 9, 10 and 11 FEBRUARY 2011
IN BRUSSELS**

Entry into force in September 2011 for Years 1 to 6

Entry into force in September 2012 for Year 7

Introduction to the Slovenian Language 1 syllabus

Secondary cycle

The Slovenian Language Syllabus at the secondary education level is based upon the updated Slovenian Language Syllabus within the national programme from 2010. The authors of the European School's Slovenian Language L1 Syllabus followed the recommendations of the Board of Governors regarding the contents and structure of syllabi, the specific objectives of the European School regarding L1 courses and the recommendations of the European Parliament and the Council in regards to the key competences for life-long learning (December 2006).

The European School's Slovenian Language Syllabus at the secondary education level is divided into two logical parts:

1. The Syllabus for Years 1 to 3 corresponds to the last triennium at a Slovenian nine-year elementary school,
and
2. The Syllabus for Years 4 to 7 corresponds to the four-year program at a Slovenian secondary school.

In accordance with this Syllabus, the Slovenian language is taught in European Schools only as a mother tongue or L1.

In accordance with the general objectives and principles of the European School, the Slovenian Language Syllabus at the secondary education level also incorporates the values of preserving one's own cultural identity in a multi-cultural environment, the achievement of a high level of functional literacy in one's mother tongue, and above all, tolerance, affiliation to community, respect for fellow human beings and understanding and respecting all languages and cultures. The purpose of education both in the Slovenian school system and in the European School is not only the gaining of an extensive and quality general education as preparation for further schooling, but also the formation of a well-rounded personality within each young person.

The Syllabus for every period is composed of the following sections: Course Definition, Objectives, Contents, Didactical Recommendations, and Examination and Assessment.

In the chapter entitled Course Definition, the Slovenian Language as a mother tongue/L1 is defined as the key general educational subject. The objectives of the course are realized through linguistics and literature courses spanning four communication activities: listening, reading, speaking and writing. The purpose of language lessons is to develop one's communication ability, in other words the practical and creative management of all four communication activities and linguistic bases. Through teaching literature, pupils learn about literary texts, and, along with communication ability, they also develop experiential, imaginative and creative, value-based and intellectual abilities. At the end of the last year of education, students take the European Baccalaureate, where the objectives and contents of Years 6 and 7 are tested.

The Chapter entitled Objectives initially defines the general and later the operative objectives of the course. At the European School's secondary education level the fundamental objectives are the following:

- Providing a general, course-based education, and
- Encouraging pupil's personal development within a wider social and cultural context.

The Slovenian Language course enables the development of a personal, national and civil identity as well as the key abilities of life-long learning – namely communication in the Slovenian language, social, aesthetic, cultural and inter-cultural abilities, learn to learn, digital literacy, self-initiative, critical thinking, creativity, entrepreneurship, etc. Operative objectives are defined separately for teaching literature and teaching linguistics. In teaching linguistics, the objectives are arranged by groups that enable the development of the ability to receive (reading and listening) and the ability to create (speaking and writing) various text types and provides knowledge about the language system. In teaching literature, during the first period the focus is on the development of the pupil's receptive ability, interpretative writing and acquiring fundamental knowledge in literary criticism regarding selected/mandatory writers and their works. During the second period, pupils learn about the periods of literary history, including the authors and the works of world and Slovenian literature from the beginnings until the present day.

With regard to the section Contents, we must note that in teaching literature, with the exception of canonical texts during the first period, all literary texts are only recommended. During the second period from Year 4 to 7, the list of mandatory texts is more extensive. A teacher can also decide to take works from the list of suggested optional texts to discuss in

class. The list should, however, be adapted to the interests and reading habits of pupils. The teacher and the pupils can also choose a non-literary text in teaching linguistics.

Didactical Recommendations comprise the instructions for teachers for realizing objectives, contents and knowledge standards by means of recommended work forms and methods. The focus is on active work forms and guidelines for individualization and the differentiation between types of instruction in cases when the class consists of several pupils with various levels of previous knowledge of the Slovenian language. Special emphasis is given to cross-curricular activity and the realization of cross-curricular themes such as the development of digital abilities, cultural education, ecology, health education, etc.

The last chapter Examination and Assessment defines the knowledge standards and introduced measures for knowledge assessment that are in accordance with the assessment recommendations in European Schools. During the second period, special attention is paid to the European Baccalaureate exam for Slovenian Language L1, which comprises the objectives and contents of Years 6 and 7. The assessment is harmonized with the provisions of the European School regarding assessment of the written and oral part of European Baccalaureate exams.

We hereby recommend that this Syllabus take effect in September 2011.

Cycle secondaire

Le programme d'enseignement du slovène première langue dans l'enseignement secondaire est fondé sur le plan d'enseignement du slovène actualisé dans le programme national de l'année 2010. Les auteurs du programme d'enseignement du slovène en première langue à l'École européenne ont pris en compte les recommandations du Conseil supérieur en ce qui concerne le contenu et la structure des programmes d'enseignement, les objectifs spécifiques de l'École européenne relatifs à l'enseignement des premières langues et les recommandations du Parlement européen et du Conseil relatives aux compétences en vue d'une formation permanente (décembre 2006).

Le programme d'enseignement du slovène dans l'enseignement secondaire à l'École européenne est divisé en deux parties :

3. le programme d'enseignement pour la période 1^{ère} – 3^e année correspondant aux trois dernières années de l'enseignement primaire slovène, qui dure 9 ans, et
4. le programme d'enseignement pour la période 4^e – 7^e année correspondant au programme du lycée slovène, qui dure 4 ans.

Selon ce programme d'enseignement, le slovène est enseigné à l'École européenne uniquement en tant que langue maternelle ou première langue.

Conformément aux objectifs et principes généraux de l'École européenne, le programme d'enseignement du slovène dans l'enseignement secondaire intègre les valeurs de la préservation de l'identité culturelle dans un environnement multiculturel, l'acquisition d'un niveau élevé d'alphabétisation fonctionnelle en langue maternelle, et avant tout la tolérance, l'appartenance à la communauté, la sensibilité envers autrui, la compréhension et le respect d'autres langues et cultures. Dans le système scolaire slovène comme à l'École européenne, l'enseignement vise aussi bien à l'acquisition d'une solide formation générale, nécessaire pour la poursuite des études, qu'au développement de la personnalité chez les jeunes.

Pour chaque période, le programme d'enseignement se compose des chapitres suivants : Définition de la matière, Objectifs, Contenus, Recommandations didactiques, Vérification et évaluation des connaissances.

Dans le chapitre Définition de la matière, le slovène langue maternelle/première langue est défini comme la matière générale clef. Les objectifs de cette matière se réalisent sous forme de cours de langue et de littérature dans le cadre de quatre activités de communication : écoute, lecture, conversation et écriture. Le but du cours de langue est de développer la capacité de communication, c'est-à-dire de maîtriser sur les plans pratiques et créatifs les quatre activités susmentionnées, ainsi que les bases du système linguistique. Dans la classe de littérature, les élèves se familiarisent avec des textes littéraires et artistiques, ce qui leur permet de développer leur capacité de communication, leur imagination, leur sensibilité, ainsi que leurs capacités intellectuelles et critiques. L'enseignement se termine par le baccalauréat européen. Les épreuves du baccalauréat évaluent les objectifs et les contenus des 6^e et 7^e années d'enseignement.

Le chapitre Objectifs traite des objectifs généraux et opérationnels de la matière.

L'enseignement secondaire à l'École européenne s'est fixé deux objectifs fondamentaux :

- assurer une formation générale dans le domaine de la matière en question, et
- encourager le développement personnel des élèves dans un contexte social et culturel élargi.

L'enseignement du slovène permet de développer l'identité personnelle, nationale et civique, de même que des compétences clés pour une éducation et une formation permanentes : la communication en langue slovène, le développement des capacités esthétiques et culturelles, la capacité d'apprentissage, l'art de lire et d'écrire, la maîtrise de l'informatique, l'auto-initiative, le sens critique, la créativité, l'esprit d'entrepreneuriat, etc.

Les objectifs opérationnels des classes de langue et des cours de littérature sont définis séparément. Les objectifs des classes de langues sont répartis en sous-ensembles qui favorisent le développement des capacités d'assimilation (lecture et écoute), des compétences créatives de textes diversifiés (à l'oral et à l'écrit), ainsi que l'acquisition des connaissances sur le système linguistique. Au cours de la première période, les cours littéraires placent au premier plan le développement des capacités d'assimilation des élèves, l'écriture critique, de même que l'acquisition de connaissances littéraires élémentaires sur les écrivains sélectionnés et leurs œuvres. Au cours de la deuxième période, les élèves se familiarisent avec les mouvements littéraires, les auteurs et les œuvres de la littérature mondiale et slovène depuis leurs origines jusqu'aux temps modernes.

En ce qui concerne le chapitre Contenus, il faut souligner qu'au cours de la première période, tous les textes littéraires, à part les textes imposés, ne sont que conseillés, alors qu'au cours de la deuxième période, la liste des textes obligatoires est plus longue. Le professeur a la possibilité de choisir des textes dans la liste facultative pour les étudier en classe. Le choix sera adapté aux intérêts et aux habitudes de lecture des élèves. Pour les cours de langue, le professeur et les élèves peuvent également choisir des textes non littéraires.

Les Recommandations didactiques comprennent des instructions aux professeurs dans le domaine de l'accomplissement d'objectifs, de contenus et de standards en matière des connaissances, y compris les formes et les méthodes de travail préconisées. Au premier plan se trouvent les formes de travail actives, ainsi que les instructions relatives à la personnalisation et à la différenciation des cours, quand le groupe se compose d'élèves dont les niveaux de maîtrise de la langue slovène diffèrent considérablement. Un accent particulier est mis sur la liaison entre les matières transversales et l'étude de thèmes interdisciplinaires tels que le développement des compétences en informatique, l'éducation culturelle, l'écologie, l'éducation pour la santé...

Le dernier chapitre, Vérification et évaluation des connaissances, traite des connaissances standards, ainsi que des critères d'évaluation, qui sont conformes aux exigences de l'École européenne relatives à l'évaluation. Au cours de la deuxième période, une attention particulière est réservée aux épreuves du baccalauréat de slovène première langue. Les épreuves de baccalauréat évaluent les objectifs et les contenus des 6^e et 7^e années d'enseignement, l'évaluation étant conforme aux dispositions de l'École européenne concernant l'évaluation des épreuves écrites et orales du baccalauréat.

Nous proposons d'appliquer ce programme d'enseignement dès septembre 2011.

Sekundarbereich

Bei der Erstellung des Lehrplans für das Schulfach Slowenisch im Sekundarbereich der Bildung lag der im Nationalprogramm für das Jahr 2010 aktualisierte Lehrplan für Slowenisch zugrunde. Die Verfasser des Lehrplans für das Schulfach Slowenisch als erste Sprache an der Europäischen Schule befolgten dabei die Empfehlungen des Obersten Rates unter Berücksichtigung des Inhalts und der Struktur der Lehrpläne, der spezifischen Ziele der Europäischen Schule beim Unterrichten der ersten Sprachen sowie der Empfehlungen des Europaparlaments und des Europarates hinsichtlich der Kompetenzen des lebenslangen Lernens (Dezember 2006).

Der Lehrplan für das Schulfach Slowenisch im Sekundarbereich der Bildung an der Europäischen Schule ist in zwei sinngemäß abgerundete Einheiten unterteilt:

5. den Lehrplan für den Zeitraum von der 1. bis zur 3. Klasse, was dem letzten Trimester der slowenischen neunjährigen Grundschule entspricht,
und
6. den Lehrplan für den Zeitraum von der 4. bis zur 7. Klasse, was dem Programm des vierjährigen slowenischen Gymnasiums entspricht.

Nach diesem Lehrplan wird Slowenisch an der Europäischen Schule nur als Muttersprache bzw. als erste Sprache unterrichtet.

In Einklang mit den allgemeinen Zielen und Grundsätzen der Europäischen Schule sind in dem Lehrplan für das Schulfach Slowenisch im Sekundarbereich der Bildung die Werte der Beibehaltung der eigenen Kulturidentität in einer multikulturellen Gesellschaft, die Erreichung eines hohen Niveaus der funktionellen Lese- und Schreibfähigkeit in der Muttersprache und vor allem Toleranz, Zugehörigkeit zur Gemeinschaft, Mitgefühl für den Mitmenschen sowie das Verstehen und die Wertschätzung aller Sprachen und Kulturen integriert. Die Intention der Bildungsmaßnahmen sowohl im slowenischen Schulsystem als auch an der Europäischen Schule ist nicht nur die Aneignung einer umfassenden und qualitätvollen Allgemeinbildung für das weitere Studium, sondern auch die Ausbildung einer ganzheitlichen Persönlichkeit der jungen Menschen.

Die für die einzelnen Zeiträume vorbereiteten Lehrpläne bestehen jeweils aus folgenden Abschnitten: Festlegung des Schulfaches, Ziele, Inhalte, didaktische Empfehlungen sowie Leistungsmessung und Schülerbeurteilung.

In dem Abschnitt Festlegung des Schulfaches ist Slowenisch als Muttersprache/erste Sprache mit der Definition des Allgemeinbildungsfaches mit Schlüsselbedeutung festgelegt. Die Ziele dieses Schulfaches werden durch den Sprach- und Literaturunterricht im Rahmen von vier Verständigungsarten umgesetzt: Zuhören, Lesen, Sprechen und Schreiben. Die Absicht des Sprachunterrichts ist es, die Verständigungsfähigkeit zu entwickeln, d.h. die praktische und kreative Beherrschung aller vier Verständigungsarten sowie der sprachsystematischen Grundlagen. Beim Literaturunterricht lernen die Schüler Kunst-/Literaturtexte kennen und entwickeln dadurch neben den Verständigungsfähigkeiten auch die Erlebnisfähigkeit, die Phantasie und die Kreativität, das Wertungs- und das intellektuelle Vermögen. Die Schule wird mit dem Europäischen Abitur abgeschlossen. Beim Abitur werden die Ziele und Inhalte der 6. und 7. Klasse überprüft.

In dem Abschnitt Ziele sind zunächst die allgemeinen und anschließend die operativen Ziele des Schulfaches definiert. Die Grundziele im Sekundarbereich der Bildung an der Europäischen Schule sind

- die Sicherstellung einer auf dem Schulfach basierenden Allgemeinbildung und
- die Förderung der persönlichen Entwicklung der Schüler im breiteren sozialen und kulturellen Kontext.

Das Schulfach Slowenisch ermöglicht die Entwicklung einer persönlichen, nationalen und staatsbürgerlichen Identität sowie der Schlüsselkompetenzen des lebenslangen Lernens – vor allem Verständigung in slowenischer Sprache, soziale, ästhetische, kulturelle und interkulturelle Kompetenz, Lernen des Lernens, digitale Kompetenz, Selbstinitiative, Kritikvermögen, Kreativität, Unternehmungslust u.Ä.

Die operativen Ziele sind separat für den Sprach- und Literaturunterricht festgelegt. Beim Sprachunterricht sind die Ziele nach Gruppen geordnet, die die Entwicklung der Rezeptionskompetenz (Lesen und Zuhören) und der Produktionskompetenz (Sprechen und Schreiben) in Hinblick auf allerlei Textarten sowie die Aneignung der Sprachsystemkenntnisse ermöglichen. Beim Literaturunterricht stehen im ersten Zeitraum die Entwicklung der Rezeptionskompetenz der Schüler, das wiedergebende Schreiben und der Erwerb des grundlegenden literaturwissenschaftlichen Wissens über gewählte/obligatorische

Literaten und über deren Werke im Vordergrund. Im zweiten Zeitraum lernen die Schüler die literaturgeschichtlichen Epochen, die Autoren und Werke der slowenischen und der Weltliteratur von den ersten Anfängen bis zur Gegenwart kennen.

In dem Abschnitt Inhalte gilt es, darauf hinzuweisen, dass beim Literaturunterricht im ersten Zeitraum alle Literaturtexte, außer die Kanontexte, nur als Vorschlag bzw. als Empfehlung zu betrachten sind; im zweiten Zeitraum jedoch, von der 4. bis zur 7. Klasse, ist die Zusammenstellung obligatorischer Texte umfassender. Der Lehrer kann seine Textauswahl für die Erörterung in der Klasse auch auf Grundlage der Liste vorgeschlagener bzw. empfohlener wahlfreier Texte treffen. Die Wahl der Texte ist an die Interessen und Lesegewohnheiten der Schüler anzupassen. Die Möglichkeit der Wahl haben die Lehrer und die Schüler auch bei den Texten des Sprachunterrichts.

Der Abschnitt Didaktische Empfehlungen enthält die den Lehrern zgedachten Anweisungen zur Umsetzung der Ziele, der Inhalte und der Wissensstandards einschließlich der empfohlenen Formen und Methoden der Arbeit. Im Vordergrund stehen aktive Formen der Arbeit sowie Hinweise für die Individualisierung und Differenzierung des Unterrichts, wenn es in einer Gruppe mehrere Schüler mit unterschiedlichen Vorkenntnissen der slowenischen Sprache gibt. Ein besonderer Wert wird auf die lehrplanübergreifende Planung sowie auf die Umsetzung der lehrplanübergreifenden Themen gelegt, wie z.B. die Entwicklung digitaler Kompetenzen, Kulturerziehung, Ökologie, Gesundheitserziehung ...

In dem letzten Abschnitt Leistungsmessung und Schülerbeurteilung sind die Wissensstandards festgeschrieben, und es werden die mit den Vorgaben für die Schülerbeurteilung an der Europäischen Schule in Einklang gebrachten Beurteilungskriterien vorgestellt. Besondere Aufmerksamkeit im zweiten Zeitraum wird der Abiturprüfung im Fach Slowenisch als erste Sprache gewidmet. Beim Abitur werden die Ziele und Inhalte der 6. und 7. Klasse überprüft; die Schülerbeurteilung erfolgt konform mit den Bestimmungen der Europäischen Schule für die Beurteilung des schriftlichen und mündlichen Teils der Abiturprüfungen.

Wir schlagen vor, diesen Lehrplan als Basis für den Unterricht im September 2011 zu implementieren.

**UČNI NAČRT ZA PREDMET SLOVENŠČINA KOT PRVI
JEZIK (L1) NA SEKUNDARNI STOPNJI IZOBRAŽEVANJA V
EVROPSKI ŠOLI**

(Slovenian Language I Syllabus (Secondary, 1.—3. class))

**PRVO OBDOBJE
1.—3. RAZRED**

2011

Pri posodabljanju Učnega načrta za predmet slovenščina kot prvi jezik (L1) v Evropskih šolah s sedežem v Bruslju na sekundarni stopnji izobraževanja je delovna skupina v sestavi Martina Križaj Ortar, Mojca

KAZALO

- 1 OPREDELITEV PREDMETA
 - 1.1 Uvodna pojasnila
 - 1.2 Opredelitev predmeta slovenščina

- 2 CILJI
 - 2.1 Splošni cilji izobraževanja v EŠ
 - 2.2 Splošni cilji predmeta
 - 2.3 Operativni cilji:
 - 2.3.1 Jezik
 - 2.3.2 Književnost

- 3 VSEBINE
 - 3.1 Jezik
 - 3.2 Književnost

- 4 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA
 - 4.1 Uresničevanje ciljev, vsebin in standardov znanj
 - 4.2 Medpredmetne povezave in kroskurikularne teme

- 5 PREVERJANJE IN OCENJEVANJE
 - 5.1 Splošno
 - 5.2 Notranje ocenjevanje
 - 5.3 Oblike notranjega ocenjevanja
 - 5.4 Standardi znanja

1 OPREDELITEV PREDMETA

1.1 UVODNA POJASNILA

Učni načrt za predmet slovenščina na sekundarni stopnji izobraževanja v Evropski šoli se deli na dva smiselno zaokrožena dela:

7. učni načrt za obdobje od 1. do 3. razreda, kar ustreza zadnjemu triletju devetletne osnovne šole,
ter
8. učni načrt za obdobje od 4. do 7. razreda, kar ustreza štiriletnemu programu slovenske gimnazije.

Po tem učnem načrtu se slovenščina v Evropski šoli poučuje samo kot materinščina oz. prvi jezik.

Maksimalno število ur slovenščine v prvem obdobju (1.—3. razred) izobraževanja na sekundarni stopnji evropske šole je 15 učnih ur tedensko, in sicer 6 ur na teden v prvem, 5 ur v drugem in 4 ure v tretjem razredu; pouku slovenščine pa je zaradi manjšega števila učencev v razredih dodeljeno minimalno število učnih ur, tj. po 3 učne ure v prvem, drugem in tretjem razredu oz. 9 ur tedensko v vseh treh razredih. V nacionalnem programu je v tretjem triletju osnovne šole slovenščini sicer namenjenih 12 ur pouka tedensko, tj. 420 ur v treh letih izobraževanja. Manjše število učnih ur v Evropski šoli pa ne pomeni tudi manjšega obsega ciljev in vsebin. Glede na predvidoma manjše število učencev v razredih EŠ se obravnava učne snovi praviloma prilagaja zahtevam, zmožnostim in interesom posameznika (individualizacija pouka) s poudarkom na medkulturnih ciljih v večjezikovnem okolju.

Skladno s splošnimi cilji in načeli Evropske šole so v učni načrt za predmet slovenščina na sekundarni stopnji izobraževanja vgrajene vrednote ohranjanja lastne kulturne identitete v večkulturnem okolju, doseganje visoke ravni funkcionalne pismenosti pri maternem jeziku, predvsem pa tolerantnost, pripadnost skupnosti, občutek za sočloveka, razumevanje in spoštovanje vseh jezikov in kultur. Namen izobraževanja tako v slovenskem šolskem sistemu kot tudi v evropski šoli ni le pridobivanje široke in kvalitetne splošne izobrazbe za nadaljnji študij, temveč tudi oblikovanje celovite osebnosti mladega človeka.

1.2 OPREDELITEV PREDMETA SLOVENŠČINA

Slovenščina kot materni/prvi jezik je ključni splošnoizobraževalni predmet. Učenci/učenke se pri njem usposabljaajo za učinkovito govorno in pisno sporazumevanje v slovenskem jeziku, razvijajo zavest o pomenu materinščine in slovenščine, o slovenščini kot državnem in uradnem jeziku, o njenem položaju v Evropski uniji in o njeni izrazni razvitosti na vseh področjih javnega in zasebnega življenja.

Cilji predmeta se uresničujejo z jezikovnim in književnim poukom v okviru štirih sporazumevalnih dejavnosti: poslušanja, branja, govorjenja in pisanja. Namen jezikovnega pouka je razviti sporazumevalno zmožnost, tj. praktično in ustvarjalno obvladovanje vseh štirih sporazumevalnih dejavnosti pa tudi jezikovnosistemskih osnov. Pri književnem pouku se učenci srečujejo z umetnostnimi/književnimi besedili ter tudi ob njih poleg sporazumevalne zmožnosti razvijajo doživljajsko, domišljijskoustvarjalno, vrednotenjsko in intelektualno zmožnost. Z zaznavanjem kulturnih, etičnih, duhovnih in drugih razsežnosti, ki jih premore besedna umetnost kot eden najuniverzalnejših civilizacijskih dosežkov, ki je za obstoj

slovenstva še posebej pomemben, se utrjujejo kulturna, domovinska in državljanska vzgoja ter medkulturna in širša socialna zmožnost.

Takšen smisel in namen predmeta se ob udejanjanju ciljev pouka slovenščine na vseh stopnjah šolanja prilagaja spoznavnim zmožnostim oziroma razvojni stopnji učencev. V 3. triletju učenci/učenke sprejemajo, razčlenjujejo, vrednotijo in tvorijo svoji starosti, sporazumevalnim in spoznavnim/domišljijjskim zmožnostim, izkušnjam in interesom ustrezna neumetnostna in umetnostna govorjena in zapisana besedila; tako dejavno razvijajo svojo sporazumevalno, spoznavno in ustvarjalno zmožnost ter uzaveščajo temeljne razlike na ravni sprejemanja neumetnostnih in umetnostnih besedil ter na ravni tvorjenja besedil.

2 CILJI

2.1 SPLOŠNI CILJI IZOBRAŽEVANJA V EVROPSKI ŠOLI

Na sekundarni stopnji izobraževanja v Evropski šoli sta izpostavljena dva splošna cilja, in sicer:

- zagotavljanje splošne, na predmetu temelječe izobrazbe in
- spodbujanje dijakovega osebnega razvoja v širšem družbenem in kulturnem kontekstu.

Splošna izobrazba vključuje pridobivanje znanja, zmožnosti, spretnosti in veščin znotraj vsakega predmeta. Učenec naj bi znal opisati, opredeliti, oceniti in uporabiti svoje znanje. Osebni razvoj poteka v okviru duhovnega, moralnega, družbenega in kulturnega konteksta. Vključuje zavedanje primerne vedenja, razumevanje okolja, v katerem učenec živi in dela, ter razvoj njegove lastne identitete.

Ta glavna cilja se povezujeta z razvijanjem učenčevega zavedanja o bogastvu evropskih kultur. To zavedanje in doživetje sožitja evropskih narodov naj bi učence vodilo k spoštovanju izročil sleherne evropske države, hkrati pa prispevalo k ohranjanju lastne narodne in kulturne identitete.

2.2 SPLOŠNI CILJI PREDMETA

Predmet slovenščina omogoča razvijanje osebne, narodne in državljske identitete ter ključnih zmožnosti vseživljenjskega učenja -- predvsem sporazumevanje v slovenskem jeziku, socialno, estetsko, kulturno in medkulturno zmožnost, učenje učenja, digitalno pismenost, samoiniciativnost, kritičnost, ustvarjalnost, podjetnost ipd.

1. Učenci/učenke si oblikujejo pozitivno čustveno in razumsko razmerje do slovenskega jezika ter se zavedajo pomembne vloge materinščine in slovenščine v svojem osebnem in družbenem življenju. Tako si oblikujejo jezikovno, narodno in državljsko zavest, ob tem pa tudi spoštovanje in strpnost do drugih jezikov in narodov ter si krepijo svojo medkulturno in socialno zmožnost.

2. Učenci/učenke razvijajo sporazumevalno zmožnost v slovenskem jeziku, tj. zmožnost sprejemanja in tvorjenja raznih besedil.

- Razmišljujoče in kritično sprejemajo raznovrstna neumetnostna besedila – iz njih pridobivajo novo znanje, tega pa uporabljajo v vsakdanjem življenju ali ga samostojno širijo z uporabo raznih priročnikov; obvladajo temeljne bralne in učne pristope za učinkovito pridobivanje informacij iz zapisanih neumetnostnih besedil ter s tem razvijajo svojo zmožnost učenja učenja. Besedila tudi vrednotijo in utemeljujejo svoje mnenje; v besedilih prepoznavajo propagandne prvine ter si oblikujejo kritično stališče do njih.
- Razmišljujoče in kritično sprejemajo umetnostna/književna besedila slovenskih in drugih avtorjev. Branje prepoznavajo kot užitek, prijetno doživetje in intelektualni izziv. Stopajo v dialog s književnim besedilom in v dialog o književnem besedilu. Branje jim nudi

priložnost za oblikovanje osebne in narodne identitete, širjenje obzorja ter spoznavanje svoje kulture in kulture drugih v evropskem kulturnem prostoru in širše. S spoznavanjem kultur in skupnih kulturnih vrednot gradijo strpen odnos do drugih in drugačnih. Tako razvijajo svojo socialno, kulturno in medkulturno zmožnost.

- Razvijajo pripravljenost za pogovarjanje in dopisovanje ter govorno nastopanje in pisanje; tako izražajo svoje znanje, misli, stališča, hotenje, čustva in izkušnje, se pogajajo ter miroljubno rešujejo probleme v raznih življenjskih položajih, tvorijo praktičnosporazumevalna, uradovalna in strokovna besedila (tudi o književnosti) in (po)ustvarjalna besedila. Tako razvijajo svojo socialno, kulturno in estetsko zmožnost. Razvijanje sporazumevalne zmožnosti ter razumevanje in vrednotenje poteka tvorjenja besedil pa spodbuja razvijanje zmožnosti učenja učenja.
- Motivirani so za vse štiri sporazumevalne dejavnosti; zavedajo se, da jim te omogočajo spoznavanje sebe in sveta ter zadovoljevanje osnovnih čustvenih in družbenih potreb. Ob izkušnjah s temi dejavnostmi spoznavajo, da njihovo obvladovanje povečuje zmožnost delovanja v družbenem okolju ter spoznavanja in izražanja predmetnega, duhovnega in domišljjskega sveta. Tako se razvija njihova socialna, družbena in medkulturna zmožnost.
- Pri razvijanju sporazumevalne zmožnosti ob dejavnem stiku z neumetnostnimi in umetnostnimi besedili s pomočjo digitalnih tehnologij varno, ustvarjalno in kritično pridobivajo ter uporabljajo podatke/informacije. Ozaveščajo in presojujejo možnost uporabe in zlorabe digitalnih tehnologij oz. pridobljenih informacij – razvijajo svojo digitalno zmožnost.

3. Učenci/učenke ohranjajo in razvijajo pozitivni odnos do branja neumetnostnih in umetnostnih besedil. Stik z besedili je zanje potreba in vrednota, zato tudi v prostem času berejo/poslušajo besedila (objavljena v raznih medijih), obiskujejo knjižnico, filmske in gledališke predstave, literarne prireditve ipd.

4. Učenci/učenke razvijajo t. i. gradnike sporazumevalne zmožnosti, tj. jezikovno zmožnost (poimenovalno, upovedovalno, pravorečno in pravopisno), slogovno zmožnost, zmožnost nebesednega sporazumevanja in metajezikovno zmožnost.

5. Učenci/učenke ob sprejemanju umetnostnih/književnih besedil poleg razvijanja sporazumevalne zmožnosti pridobivajo tudi književno znanje. Umeščanje besedil v časovni in kulturni kontekst ter pridobivanje literarnoteoretskega znanja jim omogoča globlje doživljanje, razumevanje in vrednotenje umetnostnih besedil. Literarnoestetsko doživetje, podprto z literarnovednim znanjem, omogoča poglobljeno spoznavanje besedne umetnosti in estetskih izraznih

možnosti, povečuje užitek ob branju in prispeva k razvijanju pozitivnega odnosa do besedne umetnosti (branja), do ustvarjalnosti in (samo)izražanja v različnih medijih.

2.3 OPERATIVNI CILJI

2.3.1 JEZIK

OBLIKOVANJE IN RAZVIJANJE ZAVESTI O JEZIKU, NARODU IN DRŽAVI

- Učenci/učenke opazujejo in predstavljajo
 - vlogo slovenščine v svojem življenju in svoj odnos do nje,
 - jezike, ki jih govorijo slovenski državljani, njihov pravni status in svoj odnos do njih,
 - državni in uradni jezik v R Sloveniji ter uradna jezika v delu slovenske Istre in v delu Prekmurja,
 - uradne jezike v organih EU,
 - položaj slovenskih zamejcev in izseljencev ter status slovenščine v državah, v katerih živijo slovenski zamejci oz. izseljenci,
 - značilnosti zbornega jezika, knjižnega pogovornega jezika, svojega narečja/pokrajinskega pogovornega jezika in najstniškega slenga ter ustrezne okoliščine za rabo teh zvrsti jezika,
 - začetke slovenskega (knjižnega) jezika in njegovo razvijanje skozi stoletja.

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI POGOVARJANJA

Učenci/učenke:

- kritično poslušajo in gledajo *posneti/odigrani* pogovor določene vrste (gl. razdelek Vsebine),
- poročajo o tem pogovoru -- določajo okoliščine pogovarjanja in namen obeh sogovorcev, povzemajo temo in bistvene podatke,
- argumentirano vrednotijo upoštevanje načel uspešnega pogovarjanja pri obeh sogovorcih, njuno rabo slušnih in vidnih nebesednih spremljevalcev govorjenja, njuno vljudnost in koherentnost,
- povzemajo značilnosti dane vrste pogovorov,
- primerjajo dane vrste pogovorov z drugimi vrstami in predstavljajo ugotovitve,
- primerjajo istovrstne uradne pogovore z neuradnimi in predstavljajo ugotovitve,
- sodelujejo v igri vlog: pogovor iste vrste,
- argumentirano vrednotijo svoj odigrani pogovor in svoje poznavanje značilnosti dane vrste pogovorov,
- vrednotijo svojo zmožnost pogovarjanja in načrtujejo, kako bi jo izboljšali,
- vrednotijo učinek pridobljenega procesnega in vsebinskega znanja na svojo zmožnost pogovarjanja.

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI DOPISOVANJA

Učenci/učenke:

- tiho berejo dopis določene vrste (gl. razdelek Vsebine),
- določajo okoliščine nastanka dopisa in sporočevalčev namen,
- povzemajo temo in bistvene podatke,
- argumentirano vrednotijo oblikovanost, vljudnost, razumljivost, slogovno ustreznost in jezikovno pravilnost prebranega dopisa ter odpravljajo napake/pomanjkljivosti,
- opisujejo prebrani dopis,
- povzemajo zgradbene, oblikovne in jezikovne značilnosti dane vrste dopisov,
- primerjajo istovrstne uradne dopise z neuradnimi in predstavljajo ugotovitve,
- izdelajo načrt za pisanje dopisa iste vrste in pretvarjajo le-tega v besedilo,
- poročajo o svoji strategiji pisanja dopisa, jo primerjajo s strategijami sošolcev/sošolk in spoznavajo nove strategije,

- vrednotijo svoj dopis in svoje poznavanje značilnosti dane vrste dopisov,
- vrednotijo svoje zmožnosti dopisovanja in načrtujejo, kako bi jo izboljšali,
- vrednotijo učinke pridobljenega procesnega in vsebinskega znanja na svojo zmožnost dopisovanja.

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI KRITIČNEGA SPREJEMANJA ENOGOVORNIH NEUMETNOSTNIH BESEDIL

Učenci(učenke):

- *podrobno berejo in/ali pozorno poslušajo in gledajo** kratka enogovorna neumetnostna besedila določene vrste (gl. razdelek Vsebine),
- argumentirano vrednotijo njegovo razumljivost, zanimivost, resničnost, aktualnost, uporabnost, živost, ustreznost in učinkovitost,
- določajo okoliščine nastanka besedila in sporočevalčev namen,
- povzemajo temo, podteme/ključne besede in bistvene podatke – izdelajo miselni vzorec/preglednico/ dispozicijske točke,
- obnavljajo besedilo,
- povzemajo zgradbene in jezikovne značilnosti tiste vrste sprejetih besedil, ki jih bodo nato tudi tvorili,
- primerjajo dane vrste besedil z drugimi vrstami in predstavljajo ugotovitve,
- argumentirano vrednotijo jezikovno pravilnost sprejetega besedila in odpravljajo napake/pomanjkljivosti,
- poročajo o svoji strategiji sprejemanja (branja/poslušanja) besedila, jo primerjajo s strategijami sošolcev/ sošolk in spoznavajo nove,
- vrednotijo svojo zmožnost kritičnega sprejemanja takih besedil ter načrtujejo, kako bi jo izboljšali,
- vrednotijo učinek pridobljenega procesnega in vsebinskega znanja na svojo zmožnost kritičnega sprejemanja (poslušanja/branja) enogovornih neumetnostnih besedil,
- berejo isto besedilo s preletom, primerjajo to vrste branja s podrobnim branjem in predstavljajo njune razlike ter vzroke in okoliščine za prvo in drugo vrsto branja.

* Navedene besedilne vrste spoznavajo predvsem z branjem; svoje poznavanje naj čim večkrat nagradijo s poslušanjem (in gledanjem).

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI TVORJENJA ENOGOVORNIH NEUMETNOSTNIH BESEDIL

Učenci(učenke):

- uresničujejo faze sporočanja ter tvorijo (*tj. govorno nastopajo in/ali pišejo*) čim bolj ustrezna, razumljiva in jezikovno pravilna enogovorna besedila določene vrste (gl. razdelek Vsebine),
- poročajo o svoji strategiji tvorjenja enogovornega besedila, jo primerjajo s strategijami sošolcev/sošolk in spoznavajo nove,
- argumentirano vrednotijo zanimivost, živost, ustreznost, razumljivost in jezikovno pravilnost svojega govornega nastopa oz. »spisa« ter odpravljajo napake/pomanjkljivosti,
- vrednotijo svojo zmožnost govornega nastopanja oz. pisanja enogovornih besedil ter načrtujejo, kako bi jo izboljšali.
- vrednotijo učinek pridobljenega procesnega in vsebinskega znanja na svojo zmožnost govornega nastopanja in pisanja »spisov«.

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI SELEKTIVNEGA BRANJA

Učenci/učenke:

- berejo javno obvestilo v obliki seznama (gl. razdelek Vsebine),*
- poimenujejo vrste seznama ter določajo okoliščine nastanka in uporabe takih seznamov ter tvorčev in prejemnikov namen,
- opisujejo zgradbo seznama ter vlogo njegovih besednih in nebesednih prvin,
- opisujejo svojo strategijo branja seznamov,
- povzemajo značilnosti selektivnega branja,
- iščejo dani podatek v seznamu (tudi v nebesednem delu),
- primerjajo, razvrščajo ... podatke s seznama,
- argumentirano vrednotijo ustreznost, razumljivost, nazornost in jezikovno pravilnost seznama ter predlagajo popravke/izboljšave,
- vrednotijo svojo zmožnost selektivnega branja in načrtujejo, kako bi jo izboljšali.

* V vsakem razredu si ogledajo najmanj eno tako besedilo.

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI IZPOLNJEVANJA OBRAZCEV

Učenci/učenke:

- si ogledajo obrazec (gl. razdelek Vsebine),*
- poimenujejo vrsto obrazca ter določajo okoliščine nastanka in uporabo takih obrazcev ter tvorčev in uporabnikov namen,
- opisujejo zgradbo obrazca ter vlogo njegovih besednih in nebesednih prvin,
- izpolnjujejo obrazec (z učiteljevo pomočjo ali samostojno),
- argumentirano vrednotijo ustreznost, razumljivost, nazornost in jezikovno pravilnost izpolnjenega obrazca ter predlagajo popravke/izboljšave,
- vrednotijo svojo zmožnost izpolnjevanja obrazcev in načrtujejo, kako bi jo izboljšali.

* V vsakem razredu si ogledajo najmanj eno tako besedilo.

RAZVIJANJE JEZIKOVNE IN SLOGOVNE ZMOŽNOSTI TER ZMOŽNOSTI NEBESEDNEGA SPORAZUMEVANJA (ZA IZBOLJŠANJE SPORAZUMEVALNE ZMOŽNOSTI)

UČENCI/UČENKE RAZVIJAJO POIMENOVALNO ZMOŽNOST:

- predstavijo pomen danih besed in stalnih besednih zvez ter jih smiselno uporabljajo v povedih,
- dopolnijo pomanjkljive definicije z definiranim pojmom,
- dodajajo protipomenke, sopomenke, podpomenke in nadpomenke ter besede iz iste besedne družine k danim besedam,
- delajo tvorjenke iz danih skladenjskih podstav (npr. samostalniške izpeljanke za vršilca dejanja, za dejanje oz. glagolnike, samostalniške izpeljanke iz predložne zveze, samostalniške in pridevniške zloženke ipd.), pretvarjajo dane tvorjenke v (približne) skladenjske podstave,
- poimenujejo bitja, predmete, dejanja, lastnosti ... s knjižnimi besedami; izogibajo se ponovitvam,
- uporabljajo slovarske priročnike v knjižni in elektronski obliki (npr. SSKJ, Veliki slovar tujk),
- prepoznavajo in odpravljajo poimenovalne napake v svojih in tujih besedilih.

UČENCI/UČENKE RAZVIJAJO SKLADENJSKO ZMOŽNOST:

- predstavijo pomen dane povedi/zveze povedi,
- dopolnijo enostavne povedi s pomensko in oblikovno pravilnimi besedami,
- sprašujejo po danih delih povedi,
- dopolnijo (glavne) stavke z opisom vršilca/prizadetega/prejemnika/kraja/časa/načina dejanja iz glavnega stavka oz. s stavčnim vzrokom/namenom/pogojem/izjemo dejanja iz

glavnega stavka,

- utrjujejo in nadgrajujejo prepoznavanje logičnega razmerja (tj. istočasnosti/neistočasnosti, vzročnosti, posledičnosti, namernosti ali pogojnosti) v zvezi iz dveh povedi ter njegovega izrekanja z vezniki oz. s predlogi,
- v zvezi iz dveh povedi prepoznajo druga logična razmerja (tj. stopnjevanost, nasprotje, pojasnilo ali sklep) ter jih izrazijo z ustreznimi vezniki,
- v povedih odpravljajo "kritična mesta" v svojem praktičnem obvladanju slovnice (npr. v sklanjanju "posebnih" samostalnikov, pridevnikov in osebnih zaimkov, vprašalnih zaimkov kdo/kaj in oziralnih zaimkov kdor/kar, v rabi povratnega svojilnega zaimka, oziralnih zaimkov ki oz. kateri in čigar oz. katerega/katere/katerih ter istostnih zaimkov enak oz. isti, v tvorbi in spreganju velelnika, v tvorbi in rabi dovršnika in nedovršnika. v rabi protipomenskih predlogov in v tvorbi predložnih zvez, v stopnjevanju pridevnikov z obrazili, v rabi nedoločnika in namenilnika ipd.),
- poročajo o prvotnem govornem dogodku s premim govorom, z odvisnim govorom *ali s predložno zvezo* ter pretvarjajo premi govor v odvisnega, *tega pa v predložno zvezo*,
- strnjujejo podredno zložene povedi v enostavčne,
- razširjajo enostavčne povedi v podredno zložene,
- *pretvarjajo skladenjsko zapletene povedi v preprostejše*,
- v zvezi povedi/v krajšem besedilu poiščejo besede, s katerimi je poimenovana ista prvina predmetnosti, in vrednotijo njihovo ustreznost; predstavljajo razloge za odpravljanje ponavljanja besede in navajajo še druge možnosti za nadomeščanje dane besede (npr. sopomenko, parafrazo, nadpomenko, osebni/svojilni/kazalni zaimek, izpust),
- v isti enostavčni povedi razvrstijo stavčne člene na razne načine in za vsako možnost povedo, v katerih okoliščinah bi bila pravilna,
- skladajo besede v povedi, povedi v zveze povedi oz. replike v zveze replik ter pri tem upoštevajo njihova pomenska, oblikovna in aktualnostna razmerja,
- prepoznajo pomenske, oblikovne in aktualnostne napake v svojih in tujih besedilih ter jih odpravijo.

UČENCI/UČENKE RAZVIJAJO PRAVOREČNO ZMOŽNOST:

- vadijo in utrjujejo knjižni izgovor besed, povedi in besedil,
- glasno izgovarjajo besede in opisujejo njihovo izreko, npr. predstavijo mesto naglasa, naglašeni samoglasnik in njegovo trajanje, položajne variante zvočnika v, glasovno vrednost črke l in premene nezvočnikov (vendar pri tem ne uporabljajo strokovnih izrazov in naglasnih znamenj),
- med govornim nastopanjem in med pogovarjanjem z učiteljem govorijo čim bolj knjižno,
- prepoznajo pravorečne napake v svoji in tuji govorici ter jih odpravijo.

UČENCI/UČENKE RAZVIJAJO PRAVOPISNO ZMOŽNOST:

- ob zapisanih besedah, povedih in besedilih spoznavajo, utrjujejo, poglobljajo in nadgrajujejo
 - pisanje »kritičnih glasov«,
 - izbiro variante predloga z/s in k/h,
 - pisanje glavnih in vrstilnih števnikov s številkami in z besedami,
 - pisanje prevzetih besed,
 - pisanje lastnih imen bitij,
 - pisanje svojilnih pridevnikov iz lastnih imen bitij,
 - pisanje imen prebivalcev krajev, držav ... ,
 - pisanje eno-/večbesednih zemljepisnih lastnih imen,
 - pisanje eno-/večbesednih stvarnih lastnih imen,
 - pisanje vrstnih pridevnikov iz zemljepisnih lastnih imen,
 - pisanje občnih imen, nastalih iz lastnih,
 - pisanje imen praznikov,

- pisanje imen jezikov,
- pisanje imen pripadnikov ras,
- *pisanje imen zgodovinskih obdobj in dogodkov,*
- *pisanje imen pripadnikov obdobj, gibanj, nazorov, strank ...,*
- *pisanje imen barv oz. njihovih odtenkov,*
- *pisanje zaimenskih, prislovnih in vezniških sklopov,*
- rabo končnih ločil v eno-/večstavčnih povedih,
- rabo vejice v večstavčnih povedih ter v povedih s polstavki,
- zapis premege govora (s spremnim stavkom pred dobesednim navedkom ali za njim),
- *rabo dvodelnega in predložnega pomišljaja,*
- *rabo vezaja v prirednih zloženkah in v besedah, katerih prva sestavina je črka/številka,*
- *rabo treh pik,*
- pisanje okrajšav, kratic in simbolov,
- *naštevanje v stolpcih,*
- *navajanje virov na koncu zapisanega besedila,*

- svoja besedila členijo na odstavke, v njih upoštevajo pravopisna pravila, skrbijo za čitljivost in estetskost pisave ter se ustrezno odločijo za pisanje s pisanimi oz. tiskanimi črkami ipd.,
- uporabljajo pravopisne priročnike (v knjižni in elektronski obliki), pri oblikovanju besedil z računalnikom pa tudi urejevalnike besedil,
- prepoznajo pravopisne napake v svojih in tujih besedilih, jih odpravijo in utemeljijo svoje popravke.

UČENCI/UČENKE RAZVIJAJO SLOGOVNO ZMOŽNOST:

- opazujejo svoje in tuje sporazumevanje v slovenščini v raznih okoliščinah, prepoznajo jezikovne zvrsti in jim določijo ustrezne okoliščine sporočanja,
- po poslušanju (svojih in tujih) pogovorov in govornih nastopov vrednotijo ustreznost jezikovne zvrsti in utemeljijo svoje mnenje, nato povedo, katera jezikovna zvrst bi bila ustreznejša, in utemeljijo svoj predlog,
- sklepajo o okoliščinah nastanka besedila in povedo, iz katerih prvin besedila so jih prepoznali,
- pred tvorjenjem besedila razmišljajo o okoliščinah sporočanja in o značilnostih dane besedilne vrste, med tvorjenjem pa izberejo okoliščinam in besedilni vrsti ustrezne besede, besedne zveze, stavčne vzorce ipd.,
- prirejajo isto besedilo za razne naslovnike in pojasnijo svoje priredbe,
- sopomenkam določijo slogovno vrednost in povedo, v katerih okoliščinah bi lahko uporabili slogovno zaznamovane besede,
- v besedilu/povedi poiščejo slogovno zaznamovane besede/oblike besed in jih zamenjajo s slogovno nezaznamovanimi; nato povedo, zakaj je (po njihovem mnenju) sporočevalec uporabil slogovno zaznamovane prvine,
- prepoznajo svoje in tuje slogovne napake, jih odpravijo in utemeljijo svoje popravke.

UČENCI/UČENKE RAZVIJAJO ZMOŽNOST NEBESEDNEGA SPORAZUMEVANJA:

- naštejejo vidne in zvočne nebesedne spremljevalce govorjenja, jih ponazorijo ter predstavijo njihovo vlogo v govornih nastopih/pogovorih in njihov učinek na poslušalce/sogovorke,
- primerjajo nebesedne spremljevalce govorjenja v pogovorih in govornih nastopih, prepoznajo razlike in predstavijo pragmatične razloge zanje,
- poslušajo in gledajo govorke/sogovorke, opazujejo njihove nebesedne spremljevalce govorjenja, jih poimenujejo ter vrednotijo njihovo ustreznost in učinkovitost,
- med govornim nastopanjem/pogovarjanjem zavestno uporabljajo nebesedne spremljevalce govorjenja; nato sodelujejo v pogovoru o njihovi ustreznosti in učinkovitosti,
- v besedilu prepoznajo nebesedna zapisana sporočila (npr. piktograme, grafikone, zemljevide, fotografije), predstavijo njihovo vlogo ter vrednotijo njihovo nazornost,

razumljivost in učinkovitost,

- pretvorijo zapisana besedila/njihove dele v nebesedna sporočila (npr. v grafikone),
- naštejejo nebesedne spremljevalce pisanja, jih ponazorijo ter predstavijo njihovo vlogo v zapisanih besedilih in njihov učinek na bralce,
- v zapisanih besedilih prepoznajo nebesedne spremljevalce pisanja, jih poimenujejo ter povedo, ali jih je pisec uporabil hote ali nehote in kako učinkujejo na bralca,
- med pisanjem/dopisovanjem zavestno uporabljajo nebesedne spremljevalce pisanja; nato sodelujejo v pogovoru o njihovi ustreznosti in učinkovitosti.

Učenci/učenke med razvijanjem vsake od navedenih zmožnosti presojujejo učinek pridobljenega vsebinskega in procesnega znanja na to svojo zmožnost ter izdelajo načrt za njeno izboljšanje.

RAZVIJANJE METAJEZIKOVNE ZMOŽNOSTI

Učenci/učenke postopoma usvajajo

- NAČELA USPEŠNEGA DVOGOVORNEGA IN ENOGOVRNEGA SPORAZUMEVANJA ter jih upoštevajo pri tvorjenju in sprejemanju besedil,
- STRATEGIJE SPREJEMANJA IN TVORJENJA NEUMETNOSTNIH BESEDIL ter jih upoštevajo pri tvorjenju in sprejemanju besedil,
- MERILA ZA VREDNOTENJE BESEDIL ter jih upoštevajo pri vrednotenju svojih in tujih besedil,
- MERILA ZA VREDNOTENJE ZMOŽNOSTI SPREJEMANJA IN TVORJENJA BESEDIL ter jih upoštevajo pri vrednotenju svoje in tuje zmožnosti sprejemanja in tvorjenja besedil,
- ZNAČILNOSTI TISTIH BESEDILNIH VRST, KI JIH NATO SAMI TVORIJO (gl. seznam besedilnih vrst v sklopih Razvijanje zmožnosti pogovarjanja, Razvijanje zmožnosti dopisovanja, Razvijanje zmožnosti kritičnega sprejemanja enogovornih neumetnostnih besedil in Razvijanje zmožnosti tvorjenja enogovornih neumetnostnih besedil); svoje znanje o značilnostih dane besedilne vrste nato uporabijo (in tudi preverijo) tako, da tvorijo besedilo iste vrste.

Učenci/učenke sistematično opazujejo LASTNOSTI BESEDE, SESTAVO STAVKA, POVEDI, ENOGOVRNEGA IN DVOGOVRNEGA BESEDILA ter dejavno, problemsko in procesno spoznajo strokovne izraze zanje (gl. razdelek Vsebine); te uporabljajo, razumejo in ponazorijo s svojimi primeri ali s primeri iz besedila.

Učenci/učenke dejavno, problemsko in procesno spoznavajo RAZLOČEVALNE ZNAČILNOSTI enogovornega in dvogovornega, umetnostnega in neumetnostnega, objektivnega in subjektivnega, opisovalnega in pripovedovalnega, prikazovalnega in propagandnega ter praktičnosporazumevalnega, uradovalnega, publicističnega in strokovnega besedila.

Učenci/učenke sproti vrednotijo učinek pridobljenega procesnega in vsebinskega znanja ter nato izdelajo načrt za odpravo svojih težav.

2.3.2 KNJIŽEVNOST

RAZVIJANJE RECEPCIJSKE ZMOŽNOSTI Z BRANJEM, POSLUŠANJEM/ GLEDANJEM UPRIZORITEV UMETNOSTNIH BESEDIL IN GOVORJENJEM, PISANJEM O NJIH		
1.	2.	3.
1 KNJIŽEVNA BESEDILA		
Učenci/učenke: <ul style="list-style-type: none">- spoznavajo obvezna in v učnem načrtu predlagana oziroma druga književna besedila po izbiri učitelja in učencev (npr. besedila lokalnih avtorjev in besedila, povezana z aktualnimi dogodki ipd.);- razvijajo recepcijsko zmožnost, tj. zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja književnih besedil;- besedila medbesedilno primerjajo in vrednotijo;- ugotavljajo razlike med estetsko polnovredno in trivialno/zabavno književnostjo.		
A PRVINE KNJIŽEVNEGA BESEDILA		
A 1. Književna oseba		
Učenci/učenke: <ul style="list-style-type: none">• ločujejo glavne in stranske književne osebe in utemeljujejo svoje ugotovitve; zaznavajo, primerjajo <i>ter presojujejo</i> ravnanje in govorjenje/mišljenje oseb;• prepoznajo književno osebo, ki jim je blizu (značaj, ravnanje, način razmišljanja, zunajliterarni razlogi); do osebe vzpostavijo tudi kritično razdaljo;• vživljajo se v književno osebo, ki je drugačna od njih, in se od nje kritično distancirajo;• prepoznavajo značilnosti socialnega položaja književnih oseb; poskušajo razumeti tudi psihološke <i>in etične</i> lastnosti posamezne osebe;• ozaveščajo značilnosti književnih oseb v trivialnih/zabavnih besedilih in jih primerjajo z osebami v drugih besedilih;• zaznavajo perspektive več književnih oseb in razumevajo njihovo soodvisnost; ugotavljajo, kako in kje se to kaže v književnem besedilu; na podlagi perspektive posamezne književne osebe vzpostavljajo svoj odnos do nje;• prepoznavajo motive za ravnanje književnih oseb (namere, misli, čustva ...) in jih primerjajo s svojim pogledom na svet; razumejo socialne motive za ravnanje oseb;• iščejo psihološke motive <i>in zaznavajo etične motive</i> za ravnanje književnih oseb.		
A 2. Književni prostor in čas		
Učenci/učenke: <ul style="list-style-type: none">• oblikujejo čutnodomišljajske predstave književnega prostora; ugotavljajo, v kateri dogajalni čas je postavljeno dogajanje;• zavedanje književnega prostora in časa gradijo (tudi) s pomočjo uporabljenih jezikovnih sredstev (časovna in socialna zvrstnost);• dogajalni prostor in čas povezujejo s temo književnega besedila;• ozaveščajo značilnosti dogajalnega prostora v trivialnem/zabavnem besedilu in jih primerjajo z značilnostmi v estetsko polnovrednem književnem besedilu.		

A 3. Dogajanje, motiv, tema/sporočilo, snov

Učenci/učenke:

- opazujejo vzročno-posledična in časovna razmerja med dogodki v besedilu (zgodba/fabula);
- kronološko razvrščajo dogodke, tudi ko gre za analitično oziroma retrospektivno dogajalno zgradbo;
- ločijo glavno in stransko dogajanje ter dogajanje v različnih časih in na različnih krajih;
- obnavljajo/povzemajo dogajanje (podrobno in strnjeno);
- spoznavajo značilnosti dogajanja v trivialnem/zabavnem besedilu (klišeiziranost);
 - zaznavajo zaviranje in pospešitve dogajanja;
- določajo motive v književnem besedilu; doživljajo pesemske slike in se zavedajo njihovega učinka na bralca (razpoloženjskost, čustveni odzivi v povezavi z jezikovno rabo);
- izluščijo osrednjo idejo (sporočilo) in temo književnega besedila; naštejejo nekaj besedil na isto temo;
- opazujejo razvijanje teme v besedilu: npr. na dogajalni ravni (izpostavljeni so vsi bistveni dogodki : samostojno jih je treba ugotoviti/predvideti/»brati« med vrsticami), na jezikovni ravni (povedano je naravnost : izraženo je metaforično), na ravni časovne ureditve dogajanja (kronološko razvrščanje : retrospektivno razvrščanje), *na ravni slogovnih postopkov (pripovedno, opisovalno, dialoško razvijanje teme); primerjajo in presojujejo tematsko sorodna besedila glede na razvijanje teme.*
- ločijo književna besedila glede na tem(atik)o (ljubezensko, socialno, domovinsko, razpoloženjsko);
- prepoznavajo snov (npr. zgodovinski dogodki) in opazujejo njeno preoblikovanje v besedilno stvarnost.

A 4. Avtor – pripovedovalec

Učenci/učenke:

- ločijo avtorja književnega besedila od pripovedovalca;
- prepoznavajo vsevednega pripovedovalca (opombe/komentar pripovedovalca, 3. oseba, preteklik).

- Prepoznavajo prvoosebne pripovedovalca in lirskega izpovedovalca (1. oseba, sedanjik).

A 5. Književna perspektiva

Učenci/učenke:

- doživljajo, prepoznavajo in razumejo komično književno perspektivo; najdejo humorne prvine v književnem besedilu in ugotavljajo, zakaj vzbujajo smeh (povezovanje z jezikovno rabo).

- Doživljajo in prepoznavajo tragično književno perspektivo.

B KNJIŽEVNE ZVRSTI IN VRSTE

Učenci/učenke:

- doživljajo, razčlenjujejo, vrednotijo in primerjajo književna besedila;
- poznajo temeljna določila književnih zvrsti/vrst;
- spoznanja o književnih vrstah in zvrsteh primerjajo, utemeljujejo in sintetizirajo.

B 1. Poezija

Učenci/učenke:

- ritem pesmi povezujejo z besedilno stvarnostjo in s sporočilnostjo;
- v pesmi prepoznavajo in poimenujejo podobnoglasje/onomatopoiijo; ugotavljajo učinek v pesmi;
- *prepoznavajo in ločujejo jamb, trohej in amfibrah;*
- v besedilu poiščejo rimo in ugotavljajo/opazujejo njen učinek; povezujejo jo s sporočilnostjo pesmi;
 - *prepoznavajo in ločujejo zaporedno in oklepajočo rimo;*
 - prepoznavajo in ločujejo aliteracijo in asonanco;
 - ugotavljajo razliko med rimo in asonanco ter spoznanja povežejo z razpoložensko ravnijo pesmi; *ugotavljajo učinek na doživljanje bralca;*
- zaznavajo likovno podobo pesmi – razlike med verzi (dolžina verzov) in posebnosti likovne podobe svobodnega verza. *Ugotavljajo povezanost likovne podobe s temo/sporočilnostjo pesmi;*
- ugotavljajo vlogo posebne jezikovne rabe v pesmi (doživljajska, pomenska, *estetska* raven):
 - zaznavajo učinek posebne jezikovne rabe na bralca;
 - razumejo besede/besedne zveze z več pomeni v sobesedilu;
 - zaznavajo in poimenujejo besede/besedne zveze s prenesenim pomenom oziroma posebnosti na ravni rabe: primera, poosebljenje/poosebitev, okrasni pridevek in nagovor/ogovor; opazujejo in razumejo pesniško sredstvo ter ugotavljajo njegovo vlogo na pomenski ravni konkretne pesmi (pomenotvorna vloga);
 - *zaznavajo estetski učinek pesniškega sredstva v besedilu;*
 - razložijo nastanek primere;
- zaznavajo zamenjavo besednega reda/inverzijo; razumejo njegovo/njeno vlogo v pesmi, poimenujejo pesniško sredstvo;
- zaznavajo in opazujejo rabo določenih slogovnih sredstev (sopomenke, nadpomenke, tvorjenke ...) v pesmi glede na časovno in čustveno zaznamovanost;
- zaznavajo, opazujejo in poimenujejo pretiravanje;
- zaznavajo, opazujejo ter kasneje poimenujejo stopnjevanje in refren (pripev);
- zaznavajo, opazujejo govorniško vprašanje, ob koncu triletja ga tudi poimenujejo;
- razumejo razliko med lirsko in epsko pesmijo in to dokažejo z izpostavljanjem značilnosti obravnavane pesmi;
 - prepoznavajo ep, balado, romanco in sonet; ob izbranem primeru znajo razložiti bistvene značilnosti; pri vrednotenju posamezne pesmi opazujejo tudi

B 2. Proza

Po metodi dolgega branja doživijo skupaj vsaj 1 književno besedilo vsako leto.

Učenci/učenke:

- opazujejo in utemeljujejo vlogo zaznamovanih slogovnih prvin v književnem besedilu;
- v književnem besedilu najdejo primere, s katerimi ponazorijo slogovne postopke: opisovanje (opis), subjektivno opisovanje (oris), označevanje (označitev književne osebe), pripovedovanje, dvogovor;
 - poznavanje značilnosti pripovednih vrst izpostavljajo pri primerjanju in vrednotenju književnih besedil iste vrste:
 1. • basen prepoznavajo po tipiziranih, večidel živalskih likih, ki se obnašajo kot ljudje, in kratki zaokroženi zgodbi, usmerjeni k poanti, ki jo pojasni nauk;
 - ugotavljajo zgodovinsko, mitološko, domišljijско ozadje razlagalne/zgodovinske pripovedke in bajke ter prepoznavajo vlogo bajeslovnih bitij in junakov v besedilu;
 2. • roman prepoznavajo kot najobširnejše prozno delo, v katerem je veliko dogodkov, več oseb, različnih dogajalnih prostorov ...;
 - *novelo prepoznavajo po zgoščenosti dogajanja – malo oseb in dogodkov;*
 3. • črtico prepoznavajo kot kratko pripoved o enem dogodku/doživetju; v ospredju so čustva, razpoloženje osebe.

B 3. Dramatika

Učenci/učenke:

- ločujejo govor dramskih oseb in informacije o prostoru, času, videzu, načinu govorjenja, ravnanju oseb, njihovem čustvovanju ipd. (odrska navodila).
 - Opazujejo in pojasnjujejo komično perspektivo v komediji oz. književnem besedilu.

2 GLEDALIŠČE, RADIJSKA IGRA IN FILM

Učenci/učenke:

- doživljanje, razumevanje in vrednotenje predstav izražajo govorno/pisno.
 - si ozaveščajo značilnosti medijskih predelav/realizacij/aktualizacij književnih besedil oziroma osnovne značilnosti posameznih medijev;
 - posamezne predstave primerjajo s književnim besedilom.
- **Gledališka/lutkovna predstava**
Učenci/učenke:
 - razumejo dramsko dogajanje in odnose med dramskimi osebami; ločijo glavno in stransko dogajanje – pozorni so na to, kako so v predstavi prikazani (neposredno/posredno);
 - spoznavajo prvine gledališke predstave (dejanje/prizori, igralci/igra, kostumi, scena, rekviziti, luč/osvetlitev, zvočna oprema) – izpostavljajo in presojujejo njihovo vlogo pri doživljanju in razumevanju gledališkega dogodka;
 - zaznavajo in izpostavljajo morebitne humorne prvine v dramski predstavi oziroma z izpostavljanjem značilnosti dokazujejo razumevanje komične/tragične perspektive

pri komediji/tragediji.

- **Radijska igra**

Učenci/učenke:

- na osnovi zvočnih informacij oblikujejo čutnodomišljjske predstave književnih oseb (videz, osebnostne lastnosti, motivi za ravnanje), dogajalnega prostora in časa ter drugih okoliščin dogajanja; svoje ugotovitve primerjajo in utemeljujejo;
- vrednotijo radijsko igro; pri tem upoštevajo nazornost glasovne predstavitve oseb in prostora, ustreznost in učinkovitost zvočne opreme dogajanja ipd.

- **Filmska predstava**

Učenci/učenke:

- doživljajo, razumejo in vrednotijo filmsko predstavo (dogajanje, odnosi med osebami ipd.);
- izpostavljajo značilnosti žanra (filmsko izražanje) v primerjavi z gledališčem;
- razlikujejo umetniški in trivialni/zabavni filmi (klišeiziranost na ravni dogajanja, oseb, dogajalnega prostora ...) in se do obeh opredeljujejo.

- **Primerjanje gledališke/filmske izraznosti s književnim besedilom (izbrana besedila in predstave)**

Učenci/učenke:

- izpostavljajo značilnosti »predstavitev« oseb, dogajalnega prostora in časa v književnem besedilu in gledališki predstavi/filmu;
- prepoznajo motive za ravnanje književnih oseb (socialne, psihološke, etične);
- zaznavajo sklenjenost dogajanja;
- opisujejo perspektivo (komična, tragična).

RAZVIJANJE RECEPCIJSKE ZMOŽNOSTI S TVORJENJEM/(PO)USTVARJANJEM OB UMETNOSTNIH BESEDILIH (PISANJE, INTERPRETATIVNO BRANJE, GOVORJENJE)

1.

2.

3.

Učenci/učenke:

- ustvarjanje umetnostnega besedila prepoznava kot poseben položaj, kar zaznavajo v procesu tvorjenja (po)ustvarjalnega besedila, ko sami oblikujejo besedilni svet in se pri tem opirajo na svoje (medbesedilne) izkušnje in znanje;
- razvijajo recepcijsko zmožnost (doživljanje, razumevanje in vrednotenje književnih besedil), tako da se govorno (po)ustvarjalno in/ali »strokovno« (govorni nastopi) odzivajo na književna besedila oziroma pišejo (po)ustvarjalna besedila, ki vključujejo prvine umetnostnega jezika in/ali druge značilnosti književnih besedil.

1. PISANJE

Učenci/učenke:

A Izberejo 2 ali 3 možnosti, ponujene v naslednjih točkah, oziroma najdejo svoji/svoje možnosti:

- **Razvijajo zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja književne osebe:**
 - ustvarjajo nove književne osebe; sestavijo jih iz oseb, ki so jih spoznali v drugih književnih delih/ filmu/realnem življenju ali pa jih tvorijo po analogiji z osebami iz

znanega književnega besedila;

- pišejo nove prigode znanih književnih oseb;
- presajajo osebe iz enega književnega dela v zgodbo drugega dela;
- pišejo realistične/fantastične sestavke, v katerih se prepoznajo različni motivi za ravnanje književnih oseb (socialni, psihološki, *etični*).

- **Razvijajo zmožnost doživljanja in razumevanja književnega prostora in časa:**

- ustvarjajo nove domišljjske svetove – dogajanje postavljajo v preteklost, sedanost in prihodnost; z omenjanjem okoliščin, dogodkov in predmetov izražajo dogajalni čas (neposredni podatki), pomagajo si tudi s časovno oziroma socialnozvrstno zaznamovanimi besedami (posredni podatki: arhaizmi, neologizmi, slengizmi ...).

- **Razvijajo zmožnost razumevanja dogajanja in teme (motivov/snovi) v književnem besedilu:**

- tvorijo domišljjsko pripoved s sintetično/retrospektivno dogajalno zgradbo;
- tvorijo nova pripovedna besedila na določeno temo s podobnimi/različnimi motivi.

- **Ločijo avtorja in pripovedovalca:**

- tvorijo besedila, tako da privzemajo vlogo vsevednega/prvoosebnega pripovedovalca ali *lirskega izpovedovalca*.

- **Prepoznajo književno perspektivo:**

- v (po)ustvarjalnih besedilih vzpostavljajo komično/*tragično* književno perspektivo.

B Razvijanje recepcijske zmožnosti

Učenci/učenke:

- zmožnost razumevanja književnih besedil dokazujejo tako, da tvorijo (po)ustvarjalna besedila oziroma fragmente besedil (pisno/govorno); pri tem upoštevajo že znane značilnosti književne vrste.

- **Poezija**

Učenci/učenke:

- samostojno tvorijo nove pesemske slike (v povezavi z določeno temo);
- v povezavi s pesemsko sliko iz obravnavane pesmi tvorijo nove primere, poosebitve, okrasne pridevke in preproste metafore;
- razumevanje vloge zvočnega, besednega, skladskega in besedilnega sloga na pomenski *in estetski* ravni pesmi ponazarjajo tako, da jih zamenjujejo z nevtralnimi jezikovnimi sredstvi in vrednotijo učinek teh zamenjav v pesmi;
- tvorijo likovno pesem/pesem lepljenko v povezavi z določeno ali samostojno izbrano temo;

- *tvorijo aliteracije in asonance (po analogiji);*
- preoblikujejo pesniško besedilo v prozo *in obratno* (parafraziranje).

- **Proza**

Učenci/učenke izberejo 1 predlagano enoto ali predlagajo svojo:

- povestim in romanom »dopisujejo« nove predzgodbe, konce ali »manjkajoča« epizodna poglavja;
- krajše literarno delo preoblikujejo v strip in obratno;
- ustvarjalen in kritičen dialog z besedilom vzpostavljajo tako, da posnemajo njegov jezik in slog, spreminjajo socialno in funkcijsko zvrstnost jezika v besedilu ter ga slogovno

- preoblikujejo (prestavljanje dogajanja v sodobnost ali v drug prostor, parodija, travestija);
- razvijajo zmožnost razumevanja in prepoznavanja pripovednih vrst, tako da pišejo izvorna besedila in pri tem upoštevajo žanrska določila teh vrst; upoštevajo tudi značilnosti pripovedne zgradbe, sloga in sporočevalnega postopka.

– **Napišejo/zapišejo (izbirno 1 enota):**

1.
 - basen/bajko,
 - pripovedke, bajke (skupinsko zbirajo ustno izročilo in ga zapišejo),
2.
 - fantastično zgodbo (osnova: ljudske pripovedi/antični miti),
 - fabulativno pismo/fiktivni dnevnik,
 - kratko realistično pripoved na podlagi časopisne vesti (zakonitosti realnega sveta, trden vzročno-posledični dogajalni sistem),
3.
 - črtico.

• **Dramatika**

- Razvijajo zmožnost doživljanja in razumevanja dramskega besedila, tako da **(izbirno 1 enota):**

1.
 - dramtizirajo pripovedno/pesemsko besedilo,
 - napišejo krajše dramsko besedilo,
2.
 - posnamejo kratko radijsko igro,
 - pišejo komične dramske fragmente in prizore,
3.
 - v izvirnem besedilu posnemajo slog dramskega besedila.

2. INTERPRETATIVNO BRANJE KNJIŽEVNIH BESEDIL

Učenci/učenke:

- izražajo doživljanje in razumevanje književnega besedila z glasnim branjem, pri katerem z glasom (so)oblikujejo besedilno stvarnost.

• **Poezija:**

- razumljivo in doživeto recitirajo/deklamirajo – slušne prvine svojega govora (glasovno barvanje, intonacija, register, poudarjanje, glasnost, premori, hitrost) uskladijo s sporočilnostjo/razpoloženjem pesmi.

• **Proza:**

- razumljivo in interpretativno berejo književno besedilo – slušne prvine govora uskladijo z dogajanjem v književnem besedilu.

• **Dramatika:**

- glasno berejo krajše dramsko besedilo po vlogah – izražajo spremembe razpoloženja oseb, govorijo čim bolj naravno (v skladu z dogajanjem in okoliščinami dogajanja);
- v igri vlog improvizirajo dramske fragmente (dialoge).

Možnosti (izbirno 1 ali 2 enoti):

- V »razrednem gledališču« uprizorijo odlomek iz dramskega dela ali krajše dramsko besedilo (izdelajo osnutke za sceno, kostume in rekvizite; razdelijo si vloge: režiser, igralci, scenograf, kostumograf, glasbeni opremljevalec ...).
- Uprizorijo lastno dramtizacijo krajšega besedila.
- Oblikujejo in posnamejo kratko radijsko igro – govorno plast dopolnjujejo z radiofonskimi prvinami (šumi, glasba, drugi zvoki).

3. GOVORNI NASTOPI

Učenci/učenke:

- samostojno izberejo temo in svoj izbor utemeljijo (izberejo eno od ponujenih možnosti, lahko tudi v povezavi z domačim branjem oziroma v dogovoru z učiteljem izberejo temo, ki je ni na seznamu);
- govorijo prosto in čim bolj naravno; upoštevajo slovnična pravila, okoliščine sporočanja (strategije in načela učinkovitega govornega nastopanja so spoznali in usvojili pri jezikovnem pouku);

- prepričljivost dosega s premišljeno pripravo govornega nastopa na ravni razvijanja teme;
 - poznajo in pri govorjenju upoštevajo zvočne in vidne prvine govora.
- **»Književnostrokovni« govorni nastopi (obravnava književnega besedila):**
 - predstavitev v šoli neobravnavanega književnega besedila (avtor, vsebinske in slogovne značilnosti, zvrst/vrsta besedila, ovrednotenje besedila s pomočjo sklicevanja na značilnosti besedila, ponazoritve z zgledi iz besedila);
 - primerjava dveh književnih besedil (tema, književne osebe, dogajanje, kraj in čas dogajanja, zvrst/vrsta, slogovne značilnosti, literarnozgodovinsko obdobje ...);
 - predstavitev avtorja/-ev in njegovega/njihovih dela/del – predstavitev teme govornega nastopa in pojasnilo glede odločitve za temo; bio- in bibliografski podatki o avtorju/-ih, izbor slikovnega materiala; ponazoritev dela/del z odlomki iz književnega/-ih besedila/besedil, navedki iz strokovne literature (npr. Slovenske književne ustvarjalke; Sopotniki moderne ...);
 - intervju z ustvarjalcem (lahko tudi fiktivni intervju, npr. s F. Prešernom) – predstavitev življenja in dela avtorja, bistvene značilnosti njegovega dela: književno obdobje, zvrstna/vrstna označitev, tema/ideja ipd.;
 - predstavitev bralnega interesa med učenci/učenkami oziroma najbolj priljubljenih književnih del (anketa) – vprašalnik o določenem književnem/-ih besedilu/-ih, predstavitev in interpretacija rezultatov anketiranja ipd. (npr. vprašanja o priljubljenosti določene/-ih knjige/knjig in razlogov za to – upoštevanje vsebinskih in slogovnih značilnosti besedila/besedil).
 - **(Po)ustvarjalni govorni nastopi:**
 - recitacija/deklamacija učenčeve/učenkine lastne pesmi oziroma (po)ustvarjalne predelave izbrane pesmi, navajanje pesmi različnih avtorjev z isto temo/tematiko, izpostavitve temeljnih podobnosti in razlik med temi besedili, utemeljitev odločitve za predstavitev lastnega besedila;
 - priprava in predstavitev parodije/travestije znanega književnega besedila, utemeljitev izbora književnega besedila za predelavo in izpostavitve bistvenih potez poustvarjalnega postopka;
 - nastop z dramskim monologom in orisna predstavitev celotnega književnega besedila, utemeljitev izbire besedila oziroma sodelovanje pri predstavitvi dramskega prizora (skupinsko delo), pri čemer mora biti razviden delež vsakega udeleženca pri pripravi govornega nastopa (izbira besedila, načrtovanje nastopa, oblikovanje posamezne vloge ipd.).

3 VSEBINE

3.1 JEZIK

A) VRSTE BESEDIL

<u>Vrste pogovorov:</u> <ul style="list-style-type: none"> ■ neuradni in uradni <i>osebni/telefonski</i> raziskovalni pogovor, ■ neuradni in uradni <i>osebni/telefonski</i> prepričevalni pogovor, ■ neuradni in uradni <i>osebni/telefonski</i> pogajalni pogovor. 		
<u>Vrste dopisov:</u>		
1.	2.	3.
<ul style="list-style-type: none"> ■ neuradno in uradno pismo, ■ neuradno, uradno in javno vabilo, 	<ul style="list-style-type: none"> ■ neuradna in uradna zahval, ■ neuradno in uradno opravičilo, 	<ul style="list-style-type: none"> ■ uradna prošnja, ■ <i>neuradno in uradno sožalje.</i>
<u>Vrste besedil za sprejemanje:</u> <ul style="list-style-type: none"> ■ publicistično besedilo katere koli vrste (npr. <i>intervju/poročilo...</i>), 		
<ul style="list-style-type: none"> ■ opis življenja osebe, ■ opis države, ■ definicija pojma, ■ <i>opis življenja ljudi v dani državi/ skupnosti,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ■ opis naprave, ■ opis postopka, ■ razlaga nastanka naravnega pojava, ■ nasvet strokovnjaka, ■ besedilo ekonomske propagande, 	<ul style="list-style-type: none"> ■ opis in oznako osebe, ■ življenjepis, ■ opis poti, ■ ocena besedila, ■ <i>pripoved o življenju osebe,</i> ■ <i>potopis,</i>
<u>Vrste besedil za tvorjenje:</u> <ul style="list-style-type: none"> ■ pripovedovalno besedilo o svojih doživetjih, ■ obnova neumetnostnega ali umetnostnega besedila, ■ predstavitev svojih poklicnih načrtov, ■ poročilo <i>o zanimivih/aktualnih dogodkih,</i> ■ <i>predstavitev svojega doživljanja aktualnih dogodkov in svojega mnenja o njih,</i> ■ besedilo tiste vrste, ki so jo pred tem že sprejemali, tj. 		
<ul style="list-style-type: none"> ■ opis življenja osebe, ■ opis države, ■ opis življenja ljudi v dani državi/skupnosti, 	<ul style="list-style-type: none"> ■ opis naprave, ■ opis postopka, ■ razlaga nastanka naravnega pojava, ■ <i>besedilo ekonomske propagande,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ■ opis in oznaka osebe, ■ življenjepis, ■ ocena besedila, ■ <i>opis poti,</i> ■ <i>pripoved o življenju osebe.</i>
<u>Vrste seznamov:</u> <ul style="list-style-type: none"> ■ <i>teletekst/športni spored/kulturni spored ipd..</i> 		
<u>Vrste obrazcev:</u> <ul style="list-style-type: none"> ■ <i>poštni/bančni obrazec ipd.</i> 		

B) JEZIKOSLOVNI IZRAZI

Učenci/učenke poznajo, razumejo, opišejo in uporabljajo naslednje jezikoslovne izraze:

1.	<ul style="list-style-type: none">– knjižni zborni jezik, knjižni pogovorni jezik, narečje,– stalna besedna zveza,– svojilni zaimek, povratni svojilni zaimek,– vprašalni zaimek,– oziralni zaimek,– kazalni zaimek,– povedni, velelni in pogojni naklon, povednik, velelnik in pogojni,– predlog,– stavek,– stavčni člen: povedek, osebek, predmet, prislovno določilo (kraja, časa, načina, vzroka),– neuradno in uradno pismo, neuradno, uradno in javno vabilo,– opis življenja osebe/države,– definicija pojma,– seznam (vrsta)
2.	<ul style="list-style-type: none">– sleng,– slogovno zaznamovana beseda, slogovno nezaznamovana beseda,– domača beseda, prevzeta beseda,– glagolski vid, nedovršnik, dovršnik,– veznik, nepravi veznik (vezniška beseda),– enostavčna poved, dvostavčna/zložena poved,– podredno zložena poved,– glavni stavek, odvisni stavek/odvisnik (osebkov, predmetni, časovni, krajevni, načinovni, vzročni, namerni, pogojni, dopustni, prilastkov),– umetnostno, neumetnostno besedilo,– subjektivno, objektivno besedilo,– neuradna in uradna zahvala, opravičilo,– opis naprave/postopka, razlaga nastanka naravnega pojava, nasvet strokovnjaka,– seznam (vrsta).
3.	<ul style="list-style-type: none">– zamejci in izseljenci,– tvorjenka, netvorjenka,– medmet,– členek,– tvorni in trpni stavek,– priredno zložena poved,– praktičnosporazumevalno, uradovalno, strokovno, publicistično besedilo,– uradna prošnja, neuradno in uradno sožalje,– opis in oznaka osebe, življenjepis, opis poti, ocena besedila,– seznam (vrsta).

3.2 KNJIŽEVNOST

A) PRIDOBIVANJE LITERARNOVEDNEGA ZNANJA

1 Učenci/učenke poznajo in uporabljajo naslednje strokovne izraze ter jih znajo opisati:

1.
 - komična perspektiva
 - ljubezenska tema(tika)
 - vsevedni pripovedovalec
 - lirska in epska pesem
 - ritem
 - onomatopoiija/podobnoglasje
 - nagovor/ogovor
 - pretiravanje
 - inverzija
 - basen
 - pripovedka
 - bajka

2.
 - socialna tema(tika)
 - kitica: štirivrstičnica, trivrstičnica
 - rima
 - refren
 - primera
 - okrasni pridevek
 - stopnjevanje
 - ep (pesnitev)
 - balada
 - romanca
 - sonet
 - roman
 - komedija
 - dialog/dvogovor
 - odrska navodila

3.
 - tema
 - sporočilnost književnega besedila
 - razpoloženska, domovinska tema(tika)
 - prvoosebni pripovedovalec, *lirski izpovedovalec*
 - svobodni verz
 - likovna pesem
 - govorniško vprašanje
 - *novela*
 - črtica
 - literarnozgodovinska obdobja in smeri: pismenstvo, protestantizem, razsvetljenstvo, romantika, realizem, moderna (nova romantika), književnost po 2. svet. vojni; sodobna književnost.

2 Učenci/učenke pregledno poznajo književnike in njihova dela:

1.
 - Fran Levstik
 - Josip Jurčič
 - Prežihov Voranc
 - Tone Pavček
 - Homer
 - dva sodobnika (po izbiri učenca in učitelja)

2.
 - Anton Tomaž Linhart
 - Valentin Vodnik
 - France Prešeren
 - Janko Kersnik
 - Ivan Tavčar
 - Anton Aškerc
 - Janez Menart
 - Niko Grafenauer
 - Lev Nikolajevič Tolstoj
 - dva sodobnika (po izbiri učenca in učitelja)

3.
 - Primož Trubar
 - Simon Gregorčič
 - Ivan Cankar
 - Oton Župančič
 - Josip Murn
 - Dragotin Kette
 - Srečko Kosovel
 - Ciril Kosmač
 - trije sodobniki (po izbiri učenca in učitelja)
 - William Shakespeare

Učenci/učenke navedejo pogloblitve značilnosti literarnih obdobij in smeri ter izbrane predstavnike in njihova dela. Avtorje tudi razvrščajo v literarna obdobja.

3 Obvezna besedila:

1.
 - Ljudska: Pegam in Lambergar
 - T. Pavček: Pesem
 - F. Levstik: Martin Krpan (celotno besedilo)
2.
 - F. Prešeren: Povodni mož
 - N. Grafenauer: Življenje
 - J. Kersnik: Mačkova očeta (celotno besedilo)
3.
 - F. Prešeren: Zdravljica
 - O. Župančič: Žebljarska
 - I. Cankar: Bobi (celotno besedilo)

B) Predlagana književna besedila za obravnavo v prvem obdobju

1.	2.	3.
POEZIJA		
<p><i>M. Antič: Koder plavih las</i> <i>M. Bor: Osel je osel</i> <i>E. Fritz: Song o ljubezni</i> <i>N. Grafenauer: Samota</i> <i>B. Gregorič Gorenc: Tri pike ...</i> <i>M. Košuta: Stegnjeni prst</i> <i>I. A. Krilov: Volk in jagnje</i> <i>Ljudska: Gor čez izaro</i> <i>I. Minatti: V mladih brezah tiha pomlad ...</i> <i>T. Pavček: Tolovaj iz Ajdovske jame</i> <i>T. Pavček: Majnice</i> <i>J. Prévert: Zabušant</i> <i>S. Silverstein: Razmetana soba</i> <i>B. Štampe Žmavc: Svetovja</i> <i>S. Vegri: Grega</i> <i>S. Vegri: Kaj vse diši</i> <i>D. Zajc: Pivci tišine</i> <i>O. Župančič: Izbrana mladinska beseda</i></p>	<p><i>A. Aškerc: Kronanje v Zagrebu</i> <i>A. Aškerc: Čaša nesmrtnosti</i> <i>M. Avanzo: Kako napišeš pesmico</i> <i>M. Bor: Črni možje</i> <i>M. Danojlić: Kaj so med drugim počeli stari Slovani</i> <i>P. Golia: Grajski vrtnar</i> <i>N. Grafenauer: Skrivnosti</i> <i>S. Jenko: Po slovesu</i> <i>Kalevala (odlomek)</i> <i>D. Kette: Zimska romanca</i> <i>S. Kosovel: Jesen</i> <i>R. Kipling: Pesem vračajočega se lovca</i> <i>M. Kravos: Beseda ni konj</i> <i>F. Lainšček: Mesta</i> <i>Ljudska: Galjot</i> <i>Ljudska: Oblaki so rdeči</i> <i>J. Menart: Kmečka balada</i> <i>V. Möderndorfer: Cesta</i> <i>V. Nazor: Galjotova pesem</i> <i>B. A. Novak: Policaj je palicaj</i> <i>T. Pavček: Nova faca</i> <i>F. Prešeren: Uvod h Krstu pri Savici</i> <i>F. Prešeren: Apel in čevljar</i> <i>F. Prešeren: Turjaška Rozamunda</i> <i>G. Strniša: Star oklep</i> <i>V. Vodnik: Dramilo</i> <i>D. Zajc: Moja prva pesem</i></p>	<p><i>Antologija sodobne poezije</i> <i>F. Balantič: Pot brez konca</i> <i>K. Destovnik - Kajuh: Jesenska pesem</i> <i>A. Gradnik: Sinu</i> <i>S. Gregorčič: Soči</i> <i>A. Ihan: Prodajalec sladkorne pene</i> <i>S. Jenko: Gori</i> <i>D. Kette: Gazela</i> <i>D. Kette: Na otčevem grobu</i> <i>S. Kosovel: Godba pomladi</i> <i>S. Kosovel: Kons 4</i> <i>K. Kovič: Popoldan</i> <i>F. Levstik: Dve otvi</i> <i>G. Lorca: Pokrajina</i> <i>S. Makarovič: Jutro</i> <i>J. Menart: Pohojena slika</i> <i>J. Menart: Jaz</i> <i>J. Murn: V daljavi</i> <i>J. Murn: Kje tih si mi dom</i> <i>J. Murn: Kmečka pesem</i> <i>B. A. Novak: Hihiplimahaha</i> <i>B. A. Novak: Narcis in Eho</i> <i>T. Pavček: Pesem o zvezdah</i> <i>T. Pavček: Preproste besede</i> <i>F. Prešeren: Gazela 6</i> <i>F. Prešeren: Glosa</i> <i>Pesem nosačev žita</i> <i>T. Seliškar: Moj oče</i> <i>G. Strniša: Orion</i> <i>T. Šalamun: Pes</i> <i>V. Vodnik: Moj spominik</i> <i>O. Župančič: Z vlakom</i></p>
PROZA		
<p><i>Anekdote o književnikih</i> <i>E. Colfer: Artemis Fowl</i> <i>D. Defoe: Robinson Crusoe (odlomek)</i> <i>M. Ende: Momo (odlomek)</i> <i>F. Erjavec: Palček in orel</i> <i>F. S. Finžgar: Moja mladost in moj oče</i> <i>F. S. Finžgar: Pod svobodnim soncem (odlomek)</i> <i>Homer: Odiseja (odlomek)</i> <i>N. Hunter: Profesor Modrinjak govori po radiu</i> <i>J. Jurčič: Kozlovska sodba v Višnji Gori (odlomek)</i> <i>E. Kästner: Leteča učilnica (odlomek)</i> <i>M. Kranjec: O mamici, ki je postajala čedalje manjša</i> <i>F. Lainšček: Ajša Najša in ljubezen (odlomek)</i> <i>Ljudska: Volkodlak</i> <i>Ljudska: Ajda in Slovenci</i> <i>Ljudska: Kralj Matjaž</i> <i>Ljudska: Peter Klepec</i> <i>M. Majerova: Robinzonka (odlomek)</i> <i>D. Muck: Pod milim nebom (odlomek)</i> <i>B. Novak: Bela past (odlomek)</i> <i>P. Ovid: Dedal in Ikar</i> <i>T. Partljič: Ali veš, koga so danes pokopali? je vprašal Domen osorno</i> <i>E. Petiška: Tezejev boj z Minotavrom</i></p>	<p><i>M. Cervantes: Don Kihotov boj z mlino na veter (odlomek)</i> <i>A. Davies: Poletno sanjarjenje (odlomek)</i> <i>N. V. Gogolj: Vij (odlomek)</i> <i>J. Hašek: Kako sem si kuhal jajce v mehko</i> <i>B. Jurca: Ko zorijo jagode (odlomek)</i> <i>J. Jurčič: Jurij Kozjak (odlomek)</i> <i>V. Kavčič: Bomba (odlomek)</i> <i>M. Kranjec: Otroci, čigavi ste? (odlomek)</i> <i>A. Lang: Meč kralja Arturja, (odlomek)</i> <i>Ljudska: Vedomec</i> <i>V. Mal: Baronov mlajši brat</i> <i>D. Muck: Hči lune (odlomek)</i> <i>D. Muck: Lažniva Suzi</i> <i>B. Nušič: Avtobiografija (odlomek)</i> <i>N. Omahen – delo po izbiri</i> <i>Plinij ml.: Izbruh Vezuva</i> <i>F. Rudolf: Kam je mama šla? (odlomek)</i> <i>Ovid - Sovre: Orfej in Evridika</i> <i>B. Stoker: Drakula (odlomek)</i> <i>H. B. Stowe: Koča strica Toma (odlomek)</i> <i>I. Tavčar: Tržačan</i> <i>I. Tavčar: Visoška kronika (odlomek)</i> <i>J. R. R. Tolkien: Hobit (odlomek)</i> <i>L. N. Tolstoj: Starejši brat (odlomek)</i></p>	<p><i>I. Andrič: Povest o vezirjevem slonu (odlomek)</i> <i>F. Bevk: Kaplan Martin Čedermac (odlomek)</i> <i>G. Boccaccio: Dekameron (odlomek)</i> <i>A. Bohorič: Zimske urice (odlomek)</i> <i>I. Cankar: Na peči</i> <i>B. Cole: Barvni ekran (odlomek)</i> <i>Čapek: Romeo in Julija</i> <i>B. Doherty: Dragi Nihče (odlomek)</i> <i>A. Ingolič: Gimnazijka</i> <i>S. Jenko: Tilka</i> <i>E. Kocbek: Listina</i> <i>T. Konwicki: Kronika ljubzenskih pripetljajev</i> <i>C. Kosmač: Gosenica</i> <i>C. Kosmač: Sreča</i> <i>L. Kovačič: Opis neke slike (odlomek)</i> <i>Z. Kveder: Potovalci</i> <i>C. in M. Lamb: Romeo in Julija (odlomek)</i> <i>J. Messner: Job</i> <i>F. Milčinski: Kravji zvonec</i> <i>B. Novak: Ninina pesnika dva</i> <i>Prežihov Voranc: Doberdob (odlomek)</i> <i>M. Rožanc: Kako sem že zgodaj postal tujec ali Ernest Seton Thompson</i> <i>A. Saint-Exupery: Mali princ</i> <i>Z. Simčič: Trije muzikantje (odlomek)</i> <i>P. Trubar: Katehismus z dvejma</i></p>

<p><i>Prežihov Voranc: Potočeni kramoh</i> <i>Prežihov Voranc: Ajdovo strnišče</i> <i>B. Smolnikar: Deklice</i> <i>J. Snoj: Avtomoto mravlje (odlomek)</i> <i>Stvarjenje sveta</i> <i>J. Trdina: Vila</i> <i>S. Townsend: Skrivni dnevnik Jadrana Krta (odlomek)</i> <i>O. Wilde: Sebični velikan</i></p>	<p><i>M. Tomšič: Črno sonce</i> <i>H. G. Wells: Nevidni človek (odlomek)</i></p>	<p><i>izlagama</i> <i>P. Trubar: Ta evangeli svetega Matevža (odlomek)</i> <i>R. Queneau: Cica v metroju (odlomek)</i></p>
<p>DRAMATIKA</p>		
<p><i>K. Brenk: Modra vrtnica za princesko</i> <i>A. Goljevšček: Zakaj avto zjutraj noče vžgati</i> <i>Ž. Petan: Pet Pepelk</i> <i>L. Suhodolčan: Narobe stvari v mestu Petpedi</i></p>	<p><i>A.T. Linhart: Županova Micka</i> <i>M. Mikeln: Strip strup – denarja kup</i> <i>Molière: Scapinove zvijače</i> <i>T. Partljič: Moj ata, socialistični kulak</i></p>	<p><i>F. Lainšček: Bara Bara</i> <i>V. Mal - Kavčič: Sreča na vrvi + film</i> <i>Npr. F. Puntar: Lov na rep</i> <i>W. Shakespeare: Julij Cezar (odlomek)</i> <i>W. Shakespeare: Romeo in Julija</i></p>

C) Predlagani seznam domačega branja v tretjem triletju

1. RAZRED	2. RAZRED	3. RAZRED
<p><i>R. Dahl: Odvratne rime</i> <i>D. Defoe: Robinson Crusoe</i> <i>M. Dekleva: Naprej v preteklost</i> <i>M. Ende: Momo</i> <i>F. S. Finžgar: Pod svobodnim soncem</i> <i>M. Gripe: Hrošč leti v somraku</i> <i>Kästner: Leteča učilnica</i> <i>R. Kipling: Knjiga o džungli</i> <i>I. Kotter: O super starših lahko samo sanjaš</i> <i>P. Kovač: Urške so brez napake</i> <i>P. Kovač: Andrejev ni nikoli preveč</i> <i>V. Mal - J. Tomec: Hitro, hitreje</i> <i>T. Partljič: Hotel sem prijeti sonce</i> <i>T. Partljič: Slišal sem, kako trava rase</i> <i>T. Pavček: Majnice: Fulaste pesmi</i> <i>E. Petiška: Stare grške bajke</i> <i>S. Pregl: Srebro iz modre špilje</i> <i>Prežihov Voranc: Solzice</i> <i>J. K. Rowling: Harry Potter</i> <i>B. Smolnikar: Popki</i> <i>R. L. Stevenson: Otok zakladov</i> <i>L. Sacher: Zeleno jezero S.</i> <i>Townsend: Skrivni dnevnik Jadrana Krta</i> <i>J. Trdina: Bajke in povesti o Gorjancih</i> <i>O. Wilde: Pravljice, Hiša granatnih jabolk</i> <i>O. Župančič: Izbrana mladinska beseda</i></p>	<p><i>F. H. Burnett: Skrivni vrt</i> <i>A. Davies: Poletno sanjarjenje</i> <i>A. Dumas: Črni tulipan</i> <i>Z. Filipovič: Zlatin dnevnik</i> <i>A. Frank: Dnevnik</i> <i>N. Grafenauer: Skrivnosti</i> <i>D. Hill: Se vid'va, Simon</i> <i>B. Jurca: Ko zorijo jagode</i> <i>J. Kersnik: Kmetске slike</i> <i>J. London: Zgodbe s severa in juga</i> <i>V. Mal: Baronov mlajši brat</i> <i>V. Mal: Na ranču veranda</i> <i>J. Menart: Pesnik se predstavi</i> <i>D. Muck: Hči lune</i> <i>D. Muck: Lažniva Suzi</i> <i>R. Murnik: Lepi janičar</i> <i>J. Mušič: Zgodbe o Prešernu</i> <i>T. Partljič: Dupleška mornarica</i> <i>E. A. Poe: Maska rdeče smrti</i> <i>M. Rožanc: Pravljica</i> <i>E. T. Seton: Črni kljusač</i> <i>R. Swindells: Sramota</i> <i>I. Tavčar: Visoška kronika</i> <i>I. Tavčar: Med gorami</i> <i>J. Verne: Petnajstletni kapitan</i> <i>H. G. Wells: Nevidni človek</i> <i>I. Zorman: V sedemnajstem</i></p>	<p><i>F. Bevk: Kaplan Martin Čedermac</i> <i>R. Bach: Jonatan Livingston Galeb</i> <i>A. Brvar: Domača naloga</i> <i>I. Cankar: Črtice</i> <i>I. Cankar: Tuje življenje</i> <i>J. Frey: Velike zelene oči</i> <i>A. Horowitz: Sokolov malteser</i> <i>A. Ingolič: Gimnazijka</i> <i>Izbor iz slovenske realistične kratke proze</i> <i>Komadi: 111 pesmi za mlade in njim podobne</i> <i>T. Konwicki: Kronika ljubezenskih pripetljajev</i> <i>C. Kosmač: V gaju življenja</i> <i>C. Kosmač: Pomladni dan</i> <i>C. in M. Lamb: Pripovedke iz Shakespeara</i> <i>A. A. Milne: Skrivnost rdeče hiše</i> <i>B. A. Novak: Oblike sveta</i> <i>Pa da bi znal, bi vam zapel (izbor iz sodobne slovenske poezije)</i> <i>Peti letni čas: 100 naj pesmi za mlade</i> <i>C. Robertson: Pisma zaljubljene najstnice</i> <i>M. Rožanc: Roman o knjigah</i> <i>A. Saint-Exupery: Mali princ</i> <i>R. Tagore: Lačni kamni</i> <i>J. Vidmar: Princeska z napako</i> <i>J. Vidmar: Debeluška</i> <i>S. White: Moj divji fant</i></p>

4 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

4.1 URESNIČEVANJE CILJEV, VSEBIN IN STANDARDOV ZNANJ

Temeljni cilj pouka slovenščine, tj. razvijanje sporazumevalne zmožnosti kot zmožnosti sprejemanja in tvorjenja besedil raznih vrst, izhaja iz obravnave neumetnostnih in umetnostnih besedil, primernih starostni stopnji učencev v posameznem vzgojno-izobraževalnem obdobju. Obravnavi neumetnostnih besedil je namenjeno 60 odstotkov ur predmeta, delu z umetnostnim besedilom pa 40 odstotkov (izjema je 1. razred, kjer je to razmerje 50 : 50).

Uresničevanje splošnih in operativnih ciljev pri jezikovnem in književnem pouku ni razčlenjeno po razredih, temveč je praviloma opredeljeno za celotno triletnje, kar učitelju omogoča, da avtonomno izbira hitrost obravnave ciljev in vsebin, njihovo zaporedje ter s tem metode in oblike dela glede na potrebe, zmožnosti in pričakovanja svojih učencev.

V učnem načrtu so ob obveznih tudi izbirne vsebine in cilji; le-ti so zapisani s poševnim tiskom. S poševnim tiskom so označene tudi izbirne besedilne vrste pri jezikovnem pouku ter sezname predlaganih umetnostnih besedil. Ker so za uresničevanje ciljev pouka književnosti vsa besedila samo predlagana, jih učitelj lahko po lastni presoji nadomesti z drugimi, po njegovem mnenju primernejšimi besedili. V tretjem triletju je seznamu predlaganih besedil za obravnavo pri učnih urah dodan tudi predlog besedil za domače branje. Izbira je prepuščena učitelju, najbolje v dogovoru z učenci.

Temeljni in minimalni standardi znanja so opredeljeni v poglavju Preverjanje in ocenjevanje. Minimalni standardi so zapisani s polkrepkim tiskom.

4.1.1 Jezikovni pouk

Razvijanje sporazumevalne zmožnosti, tj. zmožnosti sprejemanja in tvorjenja neumetnostnih besedil, je temeljni cilj jezikovnega pouka tudi v tretjem triletju osnovnošolskega izobraževanja. Učenci pri obravnavi neumetnostnih besedil razvijajo vse štiri sporazumevalne dejavnosti (poslušanje /in gledanje/, branje, govorjenje, pisanje) in se tako usposablajo za sprejemanje in tvorjenje ustnih in pisnih neumetnostnih besedil. Pri govorjenju/pisanju se navajajo na to, da je tvorjenje besedila načrtovano dejanje, pri katerem je treba upoštevati naslovnika ter obvladati temo, o kateri se govori/piše, in poimenovalne možnosti ter zakonitosti jezika, s katerim se naslovniku kaj sporoča. Pri poslušanju/branju pa se navajajo na razmišljujoče in kritično sprejemanje besedil ter na utemeljevanje svojega mnenja o njih; zapisano besedilo razčlenjujejo ne le pomensko, pragmatično in vrednotenjsko, temveč tudi besedno-slovnično – besedilom (povedim) določajo skladijsko zgradbo, besedam pa vlogo, pomen, stilsko vrednost in obliko ter jih uvrščajo v ustrezne skupine, ki jih poimenujejo z jezikoslovnimi izrazi in jim določajo temeljne slovnične značilnosti.

Pri obravnavi neumetnostnih besedil se predmet povezuje z učencevimi izkušnjami in predznanjem ter z vsebinami in dejavnostmi pri naravoslovnih in družboslovnih predmetih. Prav zato je didaktično priporočljivo projektno učno delo.

Izbira učne oblike je seveda odvisna od ciljev učne ure. Zato je pri pouku slovenščine didaktično ustrezna tako frontalna (npr. poslušanje oddaje po radiu, učiteljev uvod v novo učno snov) kot individualna (npr. tiho branje, pregledovanje napak, ponovno pisanje besedila) oziroma skupinska oblika dela (npr. sestavljanje miselnega vzorca), posebna pozornost pa naj bo namenjena delu v manjših skupinah ali dvojicah. Učenci namreč najbolje razvijajo zmožnosti in znanje prav z aktivnimi oblikami dela, kot so npr. sodelovalno učenje, učenje z odkrivanjem, problemsko učenje.

Sprejemanje in tvorjenje neumetnostnih besedil naj poteka po naslednjih korakih:

1. Učenci se pripravijo na sprejemanje besedila dane vrste (npr. z učiteljevo pomočjo obudijo svoje predznanje o napovedani besedilni vrsti in o napovedani temi, predstavijo svoje izkušnje s sprejemanjem podobnih besedil, izrazijo svoja pričakovanja, izberejo ustrezno strategijo sprejemanja besedila ipd.).
2. Učenci sprejemajo (tj. berejo ali poslušajo oziroma gledajo) besedilo; med sprejemanjem so pozorni na besedilo, na nebesedna ponazorila in na nebesedne spremljevalce pisanja/govorjenja.
3. Učenci po sprejemanju z učiteljevo pomočjo razčlenjujejo besedilo (in sicer predvsem okoliščinsko, naklonsko in pomensko, prebrano besedilo pa tudi besedno-skladenjsko in tvarno) ter vrednotijo njegovo učinkovitost, ustreznost, razumljivost in pravilnost.
4. Ob učiteljevem vodenju prepoznavajo, predstavljajo in povzemajo značilnosti dane besedilne vrste.
5. Če je v učnem načrtu predvideno tudi tvorjenje besedila iste vrste, se učenci nanj pripravijo (npr. predstavijo svoje izkušnje s tvorjenjem podobnih besedil in svoje težave pri tem, predstavijo značilnosti dane besedilne vrste, izberejo ustrezno strategijo sporočanja, izdelajo načrt, ponazorila ipd.).
6. Učenci pišejo besedilo oziroma izdelajo pisno podlago za govorni nastop.
7. Po pisanju/govornem nastopu skupaj s sošolci in učiteljem vrednotijo svoje besedilo in besedila sošolcev ter utemeljijo svoje mnenje; če je potrebno, odpravijo napake v svojem besedilu in ga prepišejo.
8. Učenci v vodenem pogovoru presojujejo učinek pridobljenega vsebinskega in procesnega znanja na svojo zmožnost sprejemanja in tvorjenja besedil dane vrste ter ob učiteljevih napotkih izdelajo načrt za izboljšanje teh zmožnosti.

Ker vsebine in cilji niso omejeni na obravnavo po razredih, jih učitelj lahko po lastni presoji obravnava tudi strnjeno. Izbirnost ni omejena samo na besedilne vrste, temveč je razširjena tudi na sporazumevalne dejavnosti ob obravnavi posameznih besedilnih vrst. Izbirnost v učnem načrtu učitelju omogoča učinkovito individualizacijo in diferenciacijo pouka.

4.1.2 Književni pouk

Tudi v tretjem triletju se ohranja komunikacijski model književnega pouka, saj je izhodišče obravnave prav književno besedilo. Recepcijsko zmožnost pri književnem pouku učenci razvijajo z branjem/poslušanjem/gledanjem umetnostnih besedil in govorjenjem/pisanjem o njih ter s tvorjenjem/(po)ustvarjanjem ob umetnostnih besedilih. Kot najprimernejša metoda dela se tudi tukaj priporoča šolska interpretacija umetnostnega besedila, ki zajema naslednje dejavnosti: uvodna motivacija; napoved besedila, umestitev in interpretativno branje,; premor po branju; izražanje doživetij ter analiza, sinteza in vrednotenje; ponovno branje in nove naloge.

Učenci ob srečevanju z umetnostnim besedilom razvijajo vse štiri sporazumevalne dejavnosti. Branje in poslušanje ter pisanje in govorjenje se v okviru vsake učne enote prepletajo in so usmerjeni k istim ciljem. Izbira metod in oblik dela je prepuščena učitelju, ta pa jo prilagaja naravi umetnostnega besedila in interesom ter nagnjenjem svojih učencev. Učitelj naj bo pozoren tudi na pridobivanje literarnovednega znanja, ki naj bo v funkciji učenčevega poglobljenega doživljanja, razumevanja in vrednotenja književnih besedil. Ker so vsa besedila (razen obveznih avtorjev oziroma del) samo predlagana, je izbira književnih besedil za uresničevanje ciljev književnega pouka prav tako prepuščena presoji učitelja, ki najbolj pozna svoje učence, njihove zmožnosti, interese in obzorje pričakovanj.

Primarno merilo za izbiro umetnostnih besedil sta literarna kakovost ter primernost učenčevi stopnji osebnostnega in bralnega razvoja, ne pa zunajliterarnim vzgojnim ciljem. Vsebinski del predmetnega učnika obsega dela iz mladinske in nemladinske književnosti ter književnodidaktično osmišljeno tudi primere trivialne književnosti. Upošteva načela književne kakovosti ima elitna književnost izrazito prednost pred trivialno. V središču so besedila iz slovenske književnosti, mednje pa je vključen preišljen izbor temeljnih del svetovne književnosti, ki domača umešča v širši kontekst. Osrednje vsebine so dela klasikov, dopolnjujejo pa jih naslovi iz sodobne književnosti.

Raznovrstnost besedil se kaže tudi v ustrezni zastopanosti vseh treh književnih zvrsti, kar morajo upoštevati tudi učitelji pri načrtovanju dela. Število obravnavanih književnih besedil naj letno ne presega 20.

Učenci doma v posameznem šolskem letu preberejo od tri do pet čim bolj raznovrstnih književnih besedil. Učiteljeve uvodne motivacije, usmeritve, oblike in metode dela naj sprožijo njihovo doživljanje in domišljijško sodelovanje pri oblikovanju čutnodomšljijških predstav prvin branega književnega besedila ter vodijo k poglobljanju njihove recepcijske zmožnosti.

4.2 MEDPREDMETNE POVEZAVE IN KROSKURIKULARNE TEME

Predmet slovenščina se preko sporazumevalnih in drugih dejavnosti učencev/učenk ter preko tem in vsebin obravnavanih besedil povezuje z vsemi predmetnimi področji. K temu prispeva tudi dejstvo, da slovenščina v Republiki Sloveniji ni le učni predmet, temveč tudi učni jezik.

V osnovni šoli besedno sporazumevanje, najsi bo na slušni ali vidni ravni, vseskozi povezujemo tudi z nebesednim (likovnim, gibalnim, glasbenim, pozneje tudi z računalniškim opismenjevanjem. td

V tretjem triletju se pri obravnavi neumetnostnih besedil predmet povezuje z učenčevimi izkušnjami in predznanjem ter z vsebinami in dejavnostmi pri naravoslovnih in družboslovnih predmetih; učenci namreč govorijo/pišejo prikazovalna besedila o sebi in svojem družbenem oziroma naravnem okolju ter poslušajo/berejo in razčlenjujejo poljudnoznanstvena besedila, ob tem pa tudi nebesedne dele teh besedil, kot so preglednice, grafikoni ipd. Posebej velja opozoriti na povezovanje slovenščine s poukom tujih jezikov od prvega triletja dalje pri pridobivanju strategij sprejemanja in tvorjenja besedil. Predmet slovenščina vsebuje tudi prvine medijske vzgoje – učenci namreč poslušajo in berejo propagandna medijska besedila.

Pouk književnosti oziroma obravnava umetnostnih besedil se ob povezovanju z glasbeno, likovno in plesno vzgojo v 3. triletju povezuje z družbeno-humanističnimi predmeti in tudi z izbirnimi predmeti (npr. z retoriko, šolskim novinarstvom ipd).

Splošni cilji predmeta prav tako vključujejo kroskurikularne vsebine, kot so državljanska kultura, knjižnično informacijsko znanje, IKT (razvijanje digitalnih zmožnosti), kulturna vzgoja, okoljska vzgoja, vzgoja za zdravje, vzgoja potrošnika, poklicna orientacija, prometna vzgoja itd.

Na ravni vključevanja kroskurikularnih vsebin je v tem učnem načrtu posebna pozornost namenjena razvijanju digitalne pismenosti učencev/učenk, kar je tudi ena izmed ključnih kompetenc vseživljenjskega učenja. Učenci/učenke uporabljajo digitalne tehnologije pri razvijanju sporazumevalne zmožnosti in pri komunikaciji (dejavnem stiku) z literaturo, in sicer:

- pri sprejemanju, razčlenjevanju in tvorjenju neumetnostnih in umetnostnih besedil,
- kot podpora kritičnemu mišljenju, ustvarjalnosti in inovativnosti,

- za iskanje, zbiranje, izmenjavo in obdelavo podatkov ter njihovo sistematično rabo pri tvorjenju informacij. Za izdelavo, predstavitev in razumevanje kompleksnih informacij uporabljajo tudi primerno strojno in programsko opremo, samostojno uporabljajo primerne didaktične računalniške programe in internet kot vir podatkov in komunikacijsko orodje.

Poudarjena je tudi kulturna vzgoja, saj kot osrednji element vseživljenjskega učenja bistveno prispeva k celovitemu razvoju osebnosti vsakega posameznika ter sooblikuje človekovo kulturno zavest in izražanje. Učencem/učenkam omogoča razumevanje pomena in spoznavanje kulture lastnega naroda ter zavedanje o pripadnosti tej kulturi. Spodbuja tudi spoštljiv odnos do drugih kultur in medkulturni dialog.

Medpredmetne povezave se lahko izvedejo v različne namene in na različne načine, npr. kot motivacija, nadgradnja obstoječega znanja, oblikovanje avtentičnih nalog, projektni dan ipd. Uresničevanje medpredmetnih povezav (tudi na ravni kroskurikularnih vsebin) pa je odvisno od povezovanja učiteljev vseh predmetnih področij in načrtovanja povezav na treh ravneh – na ravni šole, na ravni strokovnih aktivov in posameznih učiteljev/učiteljic.

Cilj povezovanja predmetov je torej globalni pristop, ki spodbuja t. i. celostno učenje in poučevanje. Medpredmetno povezovanje zato lahko poteka na ravni vsebin (npr. tema protestantizma v okviru projektnega tedna), na ravni procesnih znanj (npr. iskanje virov kot spretnost, ki pride v poštev pri vseh predmetih) ter na konceptualni ravni (npr. poglobljanje razumevanja istih pojmov pri različnih predmetih).

5 PREVERJANJE IN OCENJEVANJE ZNANJA

5.1 SPLOŠNA OPREDELITEV

Vrednotenje zajema preverjanje in ocenjevanje znanja. Učitelj najprej preveri učenčeve zmožnosti, nato učenca vodi in spodbuja učenje ter ugotavlja, kako dobro učenec dosega cilje. Učencu daje povratne informacije, spodbuja samovrednotenje doseganja ciljev, pomaga mu načrtovati delo in spodbuja učenje učenja. Učitelj preverja učenčevo doseganje ciljev med usvajanjem novih ciljev ter po zaključnem učnem sklopu in pred ocenjevanjem.

Poučevanje je tesno povezano z vrednotenjem, saj učitelj vrednoti tisto, kar je učenec usvajal v procesu poučevanja. Pri ocenjevanju upošteva učenčevo vlogo v učnem procesu. Učenec mora poznati kriterije ocenjevanja. Učitelj v procesu ocenjevanja vrednoti učenčeve zmožnosti na podlagi pričakovanih dosežkov, vrednoti pa tudi učenčev lastni napredek. Učencu da kakovostno in izčrpno povratno informacijo, ki mu pomaga razumeti, kako razvite so njegove zmožnosti, ter spodbuja njegovo nadaljnje razvijanje zmožnosti. Ocenjevanje naj se zaključi s kakovostno povratno informacijo učencu o njegovem napredku in razvitih zmožnostih.

Učenec razvija svoje zmožnosti ves čas izobraževanja, zato mora učitelj v procesu izobraževanja spremljati razvijanje njegovih zmožnosti v daljšem časovnem obdobju.

Poučevanje in vrednotenje sta tesno povezana in soodvisna ter spodbujata notranjo motivacijo, kadar učencu omogočimo, da pokaže vse zmožnosti. Ob tem ovrednotimo njegov napredek ter ga seznanimo s tem, kako napreduje k zastavljenim ciljem. Vrednotenje naj bo zato pozitivna izkušnja, gradi naj samozaupanje in naj bo del dialoga med učiteljem in učencem.

Pogoj za uspešno poučevanje je celovito in sistematično načrtovanje pouka z vključevanjem preverjanja in ocenjevanja, ki sta neločljivi del učnega procesa. Od načina poučevanja je namreč odvisno, česa se bodo učenci pri pouku naučili in kako bomo naučeno tudi preverili in ocenili.

Učnociljnemu in procesno zasnovanemu učnemu načrtu seveda ustreza procesni pristop k preverjanju in ocenjevanju znanja. Procesni pristop omogoča učencem postopno izgrajevanje znanj in veščin, učitelju pa sprotni vpogled v napredovanje učenca in dajanje povratnih informacij o doseženem znanju, ki omogočajo nadaljnji učenčev napredek.

Za končno preverjanje in ocenjevanje znanja se oblikujejo holistični (celostni) in analitični kriteriji in opisniki za posamezne stopnje doseganja procesnih in vsebinskih ciljev, zmožnosti, veščin in spretnosti, opredeljenih v učnem načrtu. Priporočamo uporabo tristopenjske taksonomske lestvice:

1. poznavanje,
2. razumevanje in uporaba znanja,
3. analiza, sinteza in vrednotenje.

Na podlagi kriterijev se v slovenskem šolskem sistemu oblikujejo ocene od 1 do 5, v Evropski šoli pa od 1 do 10 (glede na priloženo lestvico).

<u>Opredelitve</u>	<u>Ocene</u>
Doseženo natančno ustreza vsem zahtevam predmeta in vprašanja. Ocena 10 ne pomeni brezhibnega znanja, označuje pa izjemen, nadpovprečen dosežek.	9—10
Doseženo v celoti izpolnjuje zahteve predmeta in vprašanja.	8—8.9
Doseženo na splošno izpolnjuje zahteve predmeta in vprašanja.	7—7.9

Doseženo kaže tudi slabosti, a še vedno izpolnjuje zahteve predmeta in vprašanja kot celote.	6—6.9
Doseženo ne izpolnjuje zahtev predmeta in vprašanja, vendar pa kaže, da ima učenec potrebno osnovno znanje, zato je slabosti mogoče odpraviti v bližnji prihodnosti.	4—5.9
Doseženo ne izpolnjuje zahtev predmeta in vprašanja. Ker je osnovno znanje tako nepopolno, bo pomanjkljivosti mogoče odpraviti v predvidenem daljšem časovnem obdobju.	2—3.9
Doseženo ne izpolnjuje zahtev predmeta in vprašanja. Osnovno znanje je tako nepopolno, da pomanjkljivosti ne bo mogoče odpraviti v predvideni prihodnosti.	0.1—1.9
Ta ocena se dodeli v primeru praznega oddanega ali nesprejemljivega izvirnika, kadar odgovora ali praktičnega projekta ni, pa tudi v primeru goljufije.	0

5.2 NOTRANJE OCENJEVANJE

Preverjanje in ocenjevanje znanja je pisno in ustno. Učenci morajo biti seznanjeni z načini ocenjevanja in s kriteriji, predvidenimi za določeno oceno. Učitelj pri preverjanju ugotavlja obseg in raven sporazumevalne zmožnosti glede na zastavljene cilje. Znanje se preverja pred obravnavo nove učne snovi, med njo in po njej. Tako se ugotavlja predznanje, razumevanje novih učnih vsebin in ob zaključku razumevanje celotne vsebine ter uporabno znanje. Doseženo uporabno znanje se ocenjuje z ocenjevalno lestvico; ustvarjalno pisanje lahko vrednotimo tudi opisno.

Preverjanje in ocenjevanje je notranje. Notranje preverjanje in ocenjevanje poteka v okviru standardnih dejavnosti in vsebin in je delno in celovito.

Celovito preverjamo dejavnosti ob obsežnejših vsebinskih sklopih, navedenih v podpoglavju Oblike notranjega ocenjevanja, in sicer ločeno za jezik in književnost.

Učenec naj v okviru celovitega preverjanja in ocenjevanja v vsakem razredu (1., 2. in 3.) dobi naslednje ocene:

- dve oceni za (pripravljene) govorne nastope (eno v zvezi z neumetnostnim besedilom in eno za govorno poročilo o razumevanju prebranega književnega besedila),
- eno oceno za razčlenitev poslušanega ali gledanega besedila,

- dve oceni za branje in razčlenitev besedila (eno za branje in razčlenitev neumetnostnega besedila in drugo za razumevanje prebranega književnega besedila -- lahko domače branje),
- eno oceno za preverjanje pravopisne zmožnosti,
- tri ocene za tvorbo pisnih besedil -- eno za poustvarjalna besedila in dve za neumetnostna besedila in
- eno oceno za nalogo objektivnega tipa iz literarnega znanja, predpisanega v učnem načrtu.

5.3 OBLIKE NOTRANJEGA OCENJEVANJA

1 Jezik

Delno preverjanje pomeni sprotno preverjanje posamezne sporazumevalne zmožnosti, kritično in razmišljujoče sprejemanje poslušanih in prebranih besedil, prepoznavanje temeljnih jezikoslovnih pojmov ter izrazov zanje ter spremljanje pravopisne zmožnosti.

Celovito preverjamo (in ocenjujemo) dejavnosti ob obsežnejših vsebinskih sklopih:

- govorni nastop,
- preverjanje pravopisne zmožnosti,
- pisanje za posamezni razred načrtovanih besedilnih vrst (preverjamo in ocenjujemo ustreznost, razumljivost, pravilnost v skladu z jezikovno/slovarsko/ slovnično/pravopisno normo),
- pomensko, pragmatično, vrednotenjsko, besedno-slovnično in pravopisno razčlenjevanje poslušanega in prebranega neumetnostnega besedila ter
- ločevanje umetnostnih od neumetnostnih besedil.

Učitelj vrednoti učenčevo sporazumevalno zmožnost, to je zmožnost sprejemanja in tvorjenja raznih besedil. Vrednoti zmožnost poslušanja, govorjenja, branja in pisanja besedil tistih besedilnih vrst, ki so določene z učnim načrtom.

Ob različnih besedilih vrednoti učenčevo poimenovalno, skladijsko, pravopisno, slogovno in metajezikovno zmožnost, ob govornem nastopanju in pogovarjanju še učenčevo pravorečno zmožnost in zmožnost nebesednega sporazumevanja.

Pri pouku učenec ves čas razvija svoje sporazumevalne zmožnosti, zato morata učitelj in učenec v procesu izobraževanja z različnimi pristopi spremljati in preverjati razvijanje te zmožnosti.

Skupaj ugotavljata učenčev napredek; pomembno je učenčevo samovrednotenje (učenec presoja učinek pridobljenega procesnega in vsebinskega znanja na svojo sporazumevalno zmožnost).

2 Književnost

Pri pouku književnosti učenec ves čas razvija svojo recepcijsko zmožnost, zato morata učitelj in učenec v procesu izobraževanja z različnimi pristopi spremljati in preverjati razvijanje te zmožnosti. Ob tem skupaj ugotavljata učenčev napredek in načrtujeta nadaljnje delo.

Učitelj vrednoti učenčevo zmožnost književnega branja/recepcijsko zmožnost, tako da vrednoti učenčeve odgovore, s katerimi ta v skladu s cilji in pričakovanimi dosežki v učnem načrtu dokazuje zmožnost samostojnega razumevanja, vrednotenja književnega besedila in medbesedilnega primerjanja književnih besedil.

Učitelj vrednoti učenčevo tvorjenje/(po)ustvarjanje ob umetnostnem besedilu, tako da vrednoti izbrano (skupna izbira učitelja in učenca) učenčevo

- pisanje,
- interpretativno branje in
- govorni nastop

glede na cilje in pričakovane dosežke v učnem načrtu.

Učenci po branju pisno ali ustno odgovarjajo na vprašanja o bistvenih podatkih zunanje in notranje zgradbe literarnega besedila (v obsegu, kot ga določa učni načrt). Recitirajo, deklamirajo in sodelujejo v igri vlog. Pišejo poustvarjalna in ustvarjalna besedila. Na ta način vrednotimo učenčeva literarnovedna znanja in njegovo literarnorecepcijsko zmožnost. Poustvarjalna besedila vrednotimo po naslednjih kriterijih:

1. Vsebina (vsebinska prepričljivost, izvornost) in upoštevanje značilnosti predpisane besedilne vrste oziroma opazovanega segmenta književne vrste	30 točk
2. Oblika 3. Slog	10 točk
4. Pravopis in siceršnja slovnična pravilnost	10 točk

A. Pri vrednotenju vsebine mora ocenjevalec upoštevati pomen zapisanega, tehtnost vsebine (pozoren naj bo na zastranitve in prazno besedičenje) in dimenzionalnost sporočenega (večplastnost, poglobljenost, pronicljivost).

Z oceno vrednotimo, kako je učencu uspelo tvoriti doživljajsko ali domišljijско besedilo. Ugotavljamo ustreznost vključevanja različnih slogovnih postopkov (opisovanje, orisovanje, označitev književne osebe, poročanje o dogajanju, samogovor, dvogovor itd.). Vrednotimo učenčevo razumevanje umetnostnega besedila, razumevanje motivov za ravnanje književnih oseb, njegovo ločevanje realnega in domišljijškega dogajalnega prostora, domišljijškočutno predstavo, njegovo prepoznavanje

dogajalnega časa in prepoznavanje, zaznavanje in doživljanje lirskega, epskega in dramskega besedila. Ocenjevati je potrebno tudi, koliko je učenec upošteval značilnosti predpisane besedilne vrste oziroma opazovanega segmenta književne vrste.

B. Pri ocenjevanju oblike upoštevamo členitev sestavka (razmerje med sporočilnimi deli), učinkovitost in izvirnost uvodnega in sklepnega dela, stopnjevitost osrednjega dela (rangiranje sporočilnih detajlov, uravnovešenost sporočila, opredeljivost sporočilnega jedra) ter povezavo posameznih delov sporočila glede na vsebino in miselni tok.

C. Z ocenjevanjem sloga vrednotimo zgradbo stavka (stavkov) glede na raznolikost stavčnih vrst, njihovo ustreznost, glagolsko ali samostalniško izražanje, raznolikost ali enoličnost, odvisnost itd. Upoštevamo izraznost (izbor besedišča, kakovost besednega pomena, retorična in umetniška besedilna sredstva) in miselno ter sporočanje urejenost.

D. Pri vrednotenju pravopisne in slovnične pravilnosti upoštevamo pogostnost in vrsto napak. Pomemben kriterij pravilnosti je razmerje med številom stavčnih enot in napak, ki pa ga ni mogoče upoštevati matematično (kot količnik), ampak bolj kot eno od vodil ocene (torej brez preštevanja stavčnih enot in napak), vrsto napak (pravopis, oblikoslovje in podobno na ravni temeljnega znanja), posejanost napak (ali jih je več v posameznih odstavkih, ob koncu sestavka ipd., kar bi kazalo na psihične vzroke in utrujenost).

Ocene se, preračunane v procente, prevajajo v ocenjevalno lestvico evropske šole, veljavno za vsa predmetna področja.

5.4 STANDARDI ZNANJA

A. TEMELJNI IN MINIMALNI STANDARDI ZNANJA PRI JEZIKOVNEM POUKU

- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zavest o jeziku, narodu in državi.** Pokaže jo tako, da:
 - **predstavi vlogo slovenščine v svojem življenju in svoj odnos do nje,**
 - predstavi pravni status jezikov, ki jih govorijo slovenski državljani,
 - **poimenuje državni in uradni jezik v Republiki Sloveniji ter uradna jezika v delu Slovenske Istre oziroma v delu Prekmurja,**
 - našteje uradne jezike v organih Evropske unije,
 - predstavi položaj Slovencev in status slovenščine v zamejstvu in izseljenstvu,
 - **predstavi in upošteva okoliščine rabe in značilnosti zbornega jezika,** knjižnega pogovornega jezika, svojega narečja/pokrajinskega pogovornega jezika in najstniškega slenga,
 - **navede osnovne podatke o začetkih slovenskega knjižnega jezika** in o njegovem razvoju skozi stoletja.

- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zmožnost pogovarjanja.** Pokaže jo tako, da:
 - **sodeluje v tistih vrstah pogovorov, ki so navedeni v tem učnem načrtu,** ter v vlogi pobudnega in odzivnega sogovorca tvori ustrezne, smiselne in razumljive replike,
 - razčlenjuje pogovore (predvsem tvarno, okoliščinsko, naklonsko in pomensko),
 - **obnovi pogovore,**
 - vrednoti pogovore in utemelji svoje mnenje.

- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zmožnost dopisovanja.** Pokaže jo tako, da:
 - **določi okoliščine nastanka besedila (npr. sporočevalca, naslovnika, družbeno razmerje sporočevalca do naslovnika),**
 - **določi sporočevalčev namen** in s tem vrsto dopisa glede na sporočevalčev namen,
 - **določi temo, podteme/ključne besede in bistvene podatke,**
 - predstavi vlogo nebesednih spremljevalcev pisanja in jih vrednoti,
 - vrednoti dopis in utemelji svoje mnenje s strokovnimi argumenti,
 - v vlogi pobudnega in odzivnega dopisovalca **piše dopise, določene s tem učnim načrtom,**
 - **razčlenjuje in vrednoti svoje in tuje dopise.**

- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zmožnost kritičnega sprejemanja enogovornih neumetnostnih besedil.** Pokaže jo tako, da:
 - **tekoče in primerno hitro tiho in glasno bere in razume svoji starosti ustrezna besedila, predvidena v tem učnem načrtu,**
 - **sliši in razume svoji starosti ustrezna besedila, predvidena v tem učnem načrtu,**
 - **določi okoliščine nastanka besedila (npr. sporočevalca, naslovnika, sporočevalčevo čustveno razmerje do predstavljene predmetnosti),**
 - **določi sporočevalčev namen,**
 - **določi temo besedila, podteme/ključne besede in bistvene podatke** ter jih oblikuje v obliki miselnega vzorca, dispozicijskih točk ipd.,
 - **obnovi besedilo,**
 - predstavi vlogo nebesednih prvin v besedilu,
 - **vrednoti besedilo** in utemelji svoje mnenje.

- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zmožnost tvorjenja enogovornih neumetnostnih besedil.** Pokaže jo tako, da:
 - **tvori (govori ali piše) besedilne vrste, predpisane s tem učnim načrtom; pri tem tvori smiselna, razumljiva, ustrezna, učinkovita in pravilna besedila,**
 - **svoja govorjena ali zapisana besedila vrednoti,** prepozna pomanjkljivosti in odpravi napake,
 - predstavi razloge za izboljšavo lastnih ali tujih enogovornih besedil.

- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zmožnost selektivnega branja.** Pokaže jo tako, da:
 - poimenuje dano vrsto seznama in **pove, katere podatke vsebuje seznam,**
 - **poimenuje tvorca in naslovnika seznama,**
 - **predstavi namen sporočevalca in bralca/uporabnika,**
 - **poišče dani podatke,**
 - uporabi podatke s seznama (npr. jih primerja, razvršča, uporabi za sklepanje o čem ipd.),
 - vrednoti besedilo in predlaga popravke/izboljšave.

- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zmožnost izpolnjevanja obrazcev.** Pokaže jo tako, da:
 - poimenuje dano vrsto obrazca,
 - predstavi namen izpolnjevalca/uporabnika obrazca,
 - **pravilno izpolni obrazec.**

- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito jezikovno in slogovno zmožnost ter zmožnost nebesednega sporazumevanja.**

POIMENOVALNO ZMOŽNOST pokaže tako, da:

- **poimenuje bitja, predmete, dejanja, lastnosti ... s knjižnimi izrazi in se izogiba ponovitvam,**
- **razloži besede/besedne zveze iz prebranega/poslušanega besedila** in jih smiselno uporabi v novih povedih,
- **k danim besedam doda njihove protipomenke, sopomenke, podpomenke in nadpomenke** ter besede iz iste besedne družine,
- iz danih skladenjskih podstav tvori tvorjenke,
- dane tvorjenke pretvarja v (približne) skladenjske podstave,
- dopolni in tvori definicije danih besed/pojmov,
- **zna uporabljati slovarske priročnike v knjižni in elektronski obliki,**
- **prepozna svoje in tuje poimenovalne napake** ter jih odpravi.

SKLADENJSKO ZMOŽNOST pokaže tako, da:

- **tvori skladenjsko pravilna enogovorna in dvogovorna besedila** (upošteva pomensko, oblikovno in aktualnostno razmerje,
- **razloži povedi iz prebranega/poslušanega besedila,**
- **sprašuje po danih delih povedi,**
- tvori povedi iz niza besed v imenovalni/slovarski obliki,
- **dopolni povedi s pomensko in oblikovno pravilnimi besedami,**
- **v zvezi dveh povedi prepozna pomensko razmerje** ter združi zveze povedi v skladenjsko pravilne zložene povedi s pravilnim veznikom,
- strne zložene povedi v skladenjsko pravilne enostavčne povedi,
- razširi enostavčne povedi v skladenjsko pravilne zložene povedi,
- **pretvori premi govor v odvisnega,**
- v povedih odpravi ponovitve,
- v svojih in tujih besedilih prepozna skladenjske napake in jih odpravi.

PRAVOREČNO ZMOŽNOST pokaže tako, da:

- **med govornim nastopanjem** in med pogovarjanjem z učiteljem **govori knjižno,**
- **obvlada knjižni izgovor besed in povedi** ter ga opiše,
- prepozna pravorečne napake v svojih in tujih besedilih in jih odpravi.

PRAVOPISNO ZMOŽNOST pokaže tako, da:

- **v besedah pravilno zapisuje glasove in glasovne sklope,**
- **piše predlog ločeno od besede,**
- **izbere pravilno različico predlogov z/s in k/h,**
- **piše nikalnico ne ločeno od glagola,**
- **pravilno deli domače besede,**
- **pravilno piše glavne in vrstilne števnike s številkami in z besedami,**
- pravilno piše prevzete besede,
- **piše začetek povedi z veliko začetnico,**
- **pravilno piše večbesedna lastna imena bitij,**
- **pravilno piše imena prebivalcev krajev, držav ...,**
- **pravilno piše svojilne pridevnike, izpeljane iz lastnih imen,**
- **pravilno piše eno-/večbesedna zemljepisna lastna imena,**
- **pravilno piše vrstne pridevnike iz eno-/večbesednih zemljepisnih lastnih imen,**
- **pravilno piše eno-/večbesedna stvarna lastna imena,**
- **pravilno piše imena dni in mesecev,**

- **pravilno piše imena praznikov,**
- **pravilno piše imena jezikov,**
- **pravilno piše imena pripadnikov ras,**
- **pravilno piše občna imena, nastala iz lastnih,**
- **uporablja pravilna končna ločila v eno- in večstavčnih povedih,**
- **pravilno uporablja vejico pri naštevanju, v večstavčnih povedih,**
- **pravilno uporablja ločila in veliko začetnico v premem govoru** (s spremnim stavkom pred dobesednim navedkom ali za njim),
- **pravilno uporablja oklepaj,**
- **pravilno piše krajšave** (tj. okrajšave, kratice in simbole),
- **ustrezno členi besedilo na odstavke,**
- **skrbi za čitljivost pisave/piše čitljivo,**
- **zna uporabljati pravopisne priročnike v knjižni in elektronski obliki,** pri oblikovanju besedil z računalnikom pa tudi urejevalnike besedil,
- **prepozna svoje in tuje pravopisne napake** ter jih odpravi.

SLOGOVNO ZMOŽNOST pokaže tako, da:

- **v svojih besedilih uporablja ustrezno jezikovno zvrst,**
- **izreka isto govorno dejanje na razne načine** in določi za vsak izrek ustrezne okoliščine,
- **vrednoti vljudnost danih izrekov in jih po potrebi zamenja z vljudnejšimi,**
- **tvori okoliščinam ustrezna enogovorna in dvogovorna besedila,**
- **isto besedilo priredi za razne naslovnike,**
- **danim besedam/besednim zvezam/povedim določi slogovno vrednost in okoliščine rabe,**
- **prepozna svoje in tuje slogovne napake,** jih odpravi in popravke utemelji.

ZMOŽNOST NEBESEDNEGA SPORAZUMEVANJA pokaže tako, da:

- **prepozna vlogo/pomen nebesednih sporočil** ter vrednoti njihov učinek,
- **pri tvorjenju besedil učinkovito, smiselno in ustrezno uporablja nebesedne spremljevalce govorjenja/pisanja,**
- **pretvori zapisana besedila/njihove dele v nebesedna sporočila** (npr. v grafikone),
- **pretvori nebesedno sporočilo v učinkovito, ustrezno, razumljivo in pravilno besedilo,**
- **vrednoti svojo in tujo rabo nebesednih spremljevalcev govorjenja in pisanja** in razloži svoje stališče/utemelji svoje mnenje.

- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito metajezikovno zmožnost.**

Pokaže jo tako, da:

- **predstavi in upošteva načela uspešnega pogovarjanja,**
- **predstavi in upošteva načela uspešnega dopisovanja,**
- **predstavi in upošteva načela uspešnega sprejemanja enogovornih besedil,**
- **predstavi in upošteva načela uspešnega tvorjenja enogovornih besedil,**
- **predstavi in upošteva priporočeni potek sprejemanja besedil,**
- **predstavi in upošteva priporočeni potek sporočanja (t. i. faze sporočanja),**
- **predstavi in upošteva značilnosti dane vrste pogovorov** (npr. zgradbo, besedne in nebesedne prvine), tudi v primerjavi s pogovori druge vrste,
- **predstavi in upošteva značilnosti dane vrste dopisov** (npr. obliko, zgradbo, besedne in nebesedne prvine), tudi v primerjavi z dopisi druge vrste,
- **predstavi in upošteva značilnosti dane vrste enogovornih besedil** (npr. zgradbo, besedne prvine), tudi v primerjavi z enogovornimi besedili druge vrste,
- **besedam določi pomenske, oblikovne, slogovne, izvorne in tvorbnostne lastnosti;** pri tem uporablja jezikoslovne izraze, navedene v tem učnem načrtu,
- **besede razvrsti v besedne vrste skladno z opredelitvijo v tem učnem načrtu,**
- **loči enostavčne povedi od večstavčnih** ter utemelji svoje rešitve s strokovnimi argumenti,
- **opiše stavčnočlensko sestavo stavka – poimenuje stavčne člene in navede vprašalnice zanje,**

- loči priredno zložene povedi od podredno zloženih ter utemelji svoje rešitve z argumenti,
- opiše stavčno sestavo podredno zloženih povedi – določi glavni stavek, poimenuje vrsto odvisnika in navede vprašalnico zanj,
- dano besedilo uvrsti med umetnostna ali neumetnostna besedila, utemelji svojo odločitev in predstavi razlike med tema vrstama besedil,
- dano besedilo uvrsti med objektivna ali subjektivna besedila, utemelji svojo odločitev in predstavi razlike med tema vrstama besedil,
- dano besedilo uvrsti med opisovalna ali pripovedovalna besedila, utemelji svojo odločitev in predstavi razlike med tema vrstama besedil,
- dano besedilo uvrsti med prikazovalna ali propagandna besedila, utemelji svojo odločitev in predstavi razlike med tema vrstama besedil,
- razume in uporablja temeljne jezikoslovne izraze, navedene v tem učnem načrtu,
- v svojem in tujem besedilu prepozna poimenovalne, skladske, pravorečne in pravopisne napake ter jih odpravi; svoje popravke utemelji.

B. TEMELJNI IN MINIMALNI STANDARDI ZNANJA PRI POUKU KNJIŽEVNOSTI

1. Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito recepcijsko zmožnost; pokaže jo tako, da interpretativno in tiho bere književna besedila ter samostojno govori/piše o književnem besedilu/predstavi, pri čemer:

- najde bistvene književne prvine v besedilu (upoštevata neposredne in posredne besedilne signale) in jih zna ustrezno uporabiti pri *interpretativnih* in (po)ustvarjalnih odzivih na besedilo;
- izrazi svoje doživljanje, razumevanje in vrednotenje posameznih prvin besedila/predstave ter izpostavi njihovo vlogo;
- sintetizira spoznanja o besedilu/predstavi ter oblikuje vrednostne sodbe; spoznanja in sodbe primerja s sošolci, jih utemelji/ponazori in zagovarja tako, da se sklicuje na besedilo/predstavo, (splošno) znanje, izkušnje in logično sklepanje.

A 1. Zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja književne osebe pokaže tako, da:

- loči glavno in stranske književne osebe v obravnavanem književnem besedilu; opiše izbrano osebo, izpostavi značilnosti njenega govora, značaja, ravnanja in do nje vzpostavi kritično distanco, izpostavi njen socialni položaj, psihološke lastnosti, motive za ravnanje in perspektivo;
- predstavi značilnosti oseb v trivialnih besedilih (8. r.);
- s (po)ustvarjalnim pisanjem pokaže/dokaže zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja književnih oseb.

A 2. Zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja dogajalnega prostora in časa pokaže tako, da:

- upovedi čutnodomišljajske predstave kraja dogajanja; razumevanje kraja in časa dogajanja dokaže tako, da ju poveže s temo in z jezikovno rabo v besedilu; upošteva tudi širši kontekst (medpredmetne povezave);
- izpostavi značilnosti dogajalnega prostora v obravnavanem trivialnem besedilu (8. r.);
- s (po)ustvarjalnim pisanjem ustvari nove dogajalne prostore in čase ter tako dokaže zmožnost doživljanja in razumevanja dogajalnega prostora in časa (pomaga si tudi s/z časovno/zvrstno zaznamovanimi jezikovnimi sredstvi).

A 3. Razumevanje dogajanja, motivov, teme/sporočila in snovnega izhodišča književnega besedila pokaže tako, da:

- predstavi dogajanje; kronološko razvrsti dogodke, tudi če gre za analitično oziroma retrospektivno dogajalno zgradbo; loči glavno in stransko dogajanje ter dogajanje v

različnih časih in prostorih;

- **obnovi/povzame dogajanje** (podrobno in strnjeno) **oziroma povzame sporočilnost pesmi;**
- **loči glavne motive/pesemske slike** glede na temo/sporočilnost besedila;
- izrazi osrednjo idejo (sporočilo) in temo književnega besedila; izpostavi podobnosti in razlike med dvema besediloma;
- **loči besedila glede na temo** (ljubezenska, socialna, razpoloženska, domovinska) **in prepozna zgodovinsko snov;** izpostavi podobnosti/razlike med tematsko sorodnimi besedili in se do njih opredeli (9. r.);
- s (po)ustvarjalnim pisanjem dokaže, da loči temo in motive.

A 4. Loči avtorja od pripovedovalca, kar pokaže tako, da:

- **imenuje avtorja; prepozna,** izpostavi značilnosti in **poimenuje vsevednega/prvoosebnega pripovedovalca;**
- razumevanje vsevednega/prvoosebnega pripovedovalca dokaže/pokaže s (po)ustvarjalnimi besedili, v katerih je (vsevedni/prvoosebni) pripovedovalec.

A 5. Prepozna in razume književno perspektivo, kar pokaže tako, da:

- **izrazi značilnosti komične književne perspektive oziroma najde humorne prvine v besedilu_**ter presodi njihov učinek;
- v (po)ustvarjalnih besedilih vzpostavi komično književno perspektivo (7. r.).

B 1. Doživi, razume in vrednoti poezijo tako, da:

- **s posebej oblikovanim govorom ponazori razpoloženje besedila** (interpretativno branje);
- izpostavi značilnosti ritma pesmi v povezavi s sporočilnostjo;
- **prepozna onomatopoijo/podobnoglasje, rimo, asonanco in aliteracijo;** presoja njihov učinek v pesmi;
- **izpostavi likovno podobo pesmi** (svobodni verz) in jo poveže s sporočilnostjo;
- **v pesmi najde pesniška sredstva in jih poimenuje: primera, poosebljenje/ poosebitev, okrasni pridevek, inverzija, pretiravanje,** stopnjevanje, refren, govorniško vprašanje in nagovor/ogovor; razloži in presodi njihovo vlogo;
- **ob izbranih besedilih izpostavi razliko med lirsko in epsko pesmijo;**
- **razloži bistvene značilnosti epa, balade, romance in soneta** (upošteva značilnosti posamezne pesemske vrste);
- s (po)ustvarjalnim tvorjenjem pokaže/dokaže zmožnost zaznavanja, doživljanja in razumevanja značilnosti pesemskih besedil.

B 2. Doživi, razume in vrednoti prozo tako, da:

- s posebej oblikovanim govorom ponazori razpoloženje in dogajanje v besedilu (interpretativno branje);
- **dokaže zaznamovanost sloga v književnem besedilu** in presodi učinek jezikovne rabe na bralca/poslušalca (zgodovinska, mladinska tematika/pripoved);
- **poimenuje in ponazori slogovni postopek v književnem besedilu** (opisovanje, subjektivno opisovanje, označevanje, pripovedovanje, dvogovor);
- **ob izbranem besedilu izpostavi značilnosti pripovedne vrste** in jih primerja z znanimi značilnostmi te vrste besedila (**basen**, pripovedka, **bajka**, roman in črtica);
- s tvorjenjem (po)ustvarjalnih besedil pokaže/dokaže zmožnost razumevanja proznih besedil in poznavanje značilnosti proznih vrst.

B 3. Doživi, razume in vrednoti dramatiko ter medijske realizacije/aktualizacije tako, da:

- s posebej oblikovanim govorom ponazori razpoloženje osebe in dogajanje v dramskem besedilu (branje po vlogah; igra vlog/improvizacije/razredna gledališka predstava) ;
 - **v dramskem besedilu loči govor oseb od odrskih navodil; ob primeru izpostavi namen odrskih navodil in njihovo vlogo pri razumevanju dramskega besedila;**
 - **razloži značilnosti komedije oziroma komično perspektivo v komediji;**
 - **obnovi dogajanje v gledališki predstavi; izpostavi odnose med dramskimi osebami;**
 - ovrednoti vlogo prvin gledališke/lutkovne predstave pri doživljanju in razumevanju dogajanja (dejanje/prizor, igralci/igra, kostumi, scena, rekviziti, luč ...);
 - **izrazi razumevanje dogajanja, predstavi književne osebe in dogajalni prostor v radijski igri** ter ovrednoti radijsko igro glede na nazornost glasovne predstavitve in zvočne opreme;
 - po ogledu dramske predstave in branju tega književnega besedila izpostavi razlike in vrednostne sodbe na ravni doživljanja in razumevanja.
- **Učenec/učenka skladno s cilji/z vsebinami iz tega učnega načrta pridobi literarnovedno znanje; uporabi ga pri šolski interpretaciji in samostojnem branju književnih besedil.** Pokaže ga tako, da **pozna, razume** in uporablja **temeljne literarnovedne izraze** in pozna dela izbranih avtorjev.

**UČNI NAČRT ZA PREDMET SLOVENŠČINA KOT PRVI
JEZIK (L1) NA SEKUNDARNI STOPNJI IZOBRAŽEVANJA V
EVROPSKI ŠOLI**

(Slovenian Language I Syllabus (Secondary, 4.—7. class))

**DRUGO OBDOBJE
4.—7. RAZRED**

2011

Pri posodabljanju Učnega načrta za predmet slovenščina kot prvi jezik (L1) v Evropskih šolah s sedežem v Bruslju na sekundarni stopnji izobraževanja v drugem obdobju je delovna skupina v sestavi Martina Križaj Ortar, Mojca Poznanovič Jezeršek, Vladimir Donaj, Marijana Klemenčič Glavica, Nina Šoba in Nataša Bukšek izhajala iz učnega načrta za predmet slovenščina v gimnaziji (1998) in posodobitev tega učnega načrta (2010).

KAZALO

1 OPREDELITEV PREDMETA

- 1.1 Uvodna pojasnila
- 1.2 Opredelitev predmeta slovenščina

2 CILJI

- 2.1 Splošni cilji izobraževanja v EŠ
- 2.2 Splošni cilji predmeta
- 2.3 Operativni cilji:
 - 2.3.1 Jezik
 - 2.3.2 Književnost

3 VSEBINE

- 3.1 Jezik
- 3.2 Književnost

4 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

- 4.1 Jezik
- 4.2 Književnost
- 4.3 Medpredmetne povezave in kroskurikularne teme

5 PREVERJANJE IN OCENJEVANJE

- 5.1 Splošno
- 5.2 Notranje ocenjevanje
- 5.3 Oblike notranjega ocenjevanja
- 5.4 Standardi znanja
- 5.5 Matura
 - 5.5.1 Pisni del
 - 5.5.2 Ustni del

1 OPREDELITEV PREDMETA

1.1 UVODNA POJASNILA

V drugem obdobju od 4. do 7. razreda je po predmetniku Evropske šole pouku maternega jezika oz. prvega jezika namenjenih 16 ur tedensko, tj. po 4 ure v 4., 5. 6. in 7. razredu. Taka delitev ur povsem ustreza številu ur v slovenskem gimnazijskem programu, kjer so pouku slovenščine prav tako namenjene po štiri učne ure tedensko v vsakem letniku, tj. 560 ur v štiriletnem obdobju izobraževanja.

Slovenščina kot materni jezik je obvezni predmet na maturi v Evropski šoli. **Vprašanja se praviloma oblikujejo iz ciljev in vsebin 6. in 7. razreda sekundarne stopnje.**

Glede na predvidoma manjše število učencev pri slovenščini v razredih EŠ se obravnava učne snovi lahko prilagaja zahtevam in interesom posameznika (individualizacija pouka), s tem da se omogoči doseganje temeljnih vsebinskih in procesnih ciljev, določenih s tem učnim načrtom. Prilagoditve učnega načrta bodo potrebne tudi takrat, ko predmetu zaradi vključevanja slovenskih učencev v druge jezikovne sekcije ne bo dodeljeno zgoraj navedeno maksimalno število učnih ur.

Skladno s splošnimi cilji in načeli evropske šole so v učni načrt za predmet slovenščina na sekundarni stopnji izobraževanja vgrajene vrednote ohranjanja lastne kulturne identitete v večkulturnem okolju, doseganje visoke ravni funkcionalne pismenosti pri maternem jeziku, predvsem pa tolerantnost, pripadnost skupnosti, občutek za sočloveka, razumevanje in spoštovanje vseh jezikov in kultur. Namen izobraževanja tako v slovenskem šolskem sistemu kot tudi v evropski šoli ni le pridobivanje široke in kvalitetne splošne izobrazbe za nadaljnji študij, temveč tudi oblikovanje celovite osebnosti mladega človeka.

1.2 OPREDELITEV PREDMETA SLOVENŠČINA

Predmet slovenščina kot materinščina v drugem obdobju izobraževanja na sekundarni stopnji Evropske šole je temeljni splošnoizobraževalni predmet z obsežnimi in razvejenimi funkcionalnimi, izobraževalnimi in vzgojnimi nalogami.

Slovenščina kot materni/prvi jezik za dijake slovenskega porekla je tudi v evropski šoli ključni splošnoizobraževalni predmet, podlaga za samorazumevanje, za vsakršno učenje s slovenskim jezikom izraženih vsebin, za razumevanje, doživljanje in vrednotenje pojavov okrog nas. Učenci/učenke se pri njem usposablajo za učinkovito govorno in pisno sporazumevanje v slovenskem jeziku, razvijajo zavest o pomenu materinščine sploh, o slovenščini kot državnem in uradnem jeziku, o njenem položaju v EU in o njeni izrazni razvitosti na vseh področjih javnega in zasebnega življenja.

Učenci/učenke se z ustvarjalno močjo slovenskega jezika srečujejo še zlasti ob umetnostnih besedilih. Namen tega srečevanja je branje, osebno doživljanje in odprto razumevanje obveznih in prostoizbirnih umetnostnih besedil iz slovenske in prevodne književnosti. Na ta način učenci/učenke razvijajo doživljajske, domišljjsko ustvarjalne, vrednotenjske in intelektualne zmožnosti, ki bogatijo posameznikovo osebnost in so sestavina estetske zmožnosti, ter poglobljajo splošno sporazumevalno zmožnost za sprejemanje in izražanje raznovrstnih besedil.

Spoznavanje temeljnih dejstev in nosilcev zgodovine slovenskega jezika in književnosti je

eden od najpomembnejših pogojev za poglobljanje kulturne, domovinske in državljske vzgoje. Umeščanje reprezentativnih del iz slovenske književne ustvarjalnosti v evropske kulturne okvire pa prispeva k medkulturni in širši socialni zmožnosti. Kritična refleksija obravnavanih pojavov prispeva še k razvijanju kritičnega mišljenja ter k učenju učenja.

Tako kot v nacionalnem programu tudi v evropski šoli velja priporočilo, da je pri predmetu slovenščina polovica učnih ur namenjena jezikovnemu, polovica pa književnemu pouku. Pouk naj bo naravnani v uporabnost pridobljenih spoznanj pri nadaljevanju izobraževanja in delovanju posameznika v raznovrstnih izzivih sodobne življenjske prakse.

2 CILJI

2.1 SPLOŠNI CILJI IZOBRAŽEVANJA V EVROPSKI ŠOLI

Na sekundarni stopnji izobraževanja v Evropski šoli sta izpostavljena dva splošna cilja, in sicer:

- zagotavljanje splošne, na predmetu temelječe izobrazbe
in
- spodbujanje dijakovega osebnega razvoja v širšem družbenem in kulturnem kontekstu.

Splošna izobrazba vključuje pridobivanje znanja, zmožnosti, spretnosti in veščin znotraj vsakega predmeta. Učenec naj bi znal opisati, opredeliti, oceniti in uporabiti svoje znanje. Osebni razvoj poteka v okviru duhovnega, moralnega, družbenega in kulturnega konteksta. Vključuje zavedanje primerne vedenja, razumevanje okolja, v katerem učenec živi in dela, ter razvoj njegove lastne identitete.

Ta glavna cilja se povezujeta z razvijanjem učenčevega zavedanja o bogastvu evropskih kultur. To zavedanje in doživetje sožitja evropskih narodov naj bi učence vodilo k spoštovanju izročil sleherne evropske države, hkrati pa prispevalo k ohranjanju lastne narodne in kulturne identitete.

2.2 SPLOŠNI CILJI PREDMETA

Predmet slovenščina omogoča razvijanje osebne, narodne in državljske identitete ter ključnih zmožnosti vseživljenjskega učenja – predvsem sporazumevanje v slovenščini, socialno, estetsko, kulturno in medkulturno zmožnost, učenje učenja, digitalno pismenost, samoiniciativnost, kritičnost, ustvarjalnost, podjetnost ipd.

1. Učenci/učenke se zavedajo pomembne vloge slovenskega jezika v svojem osebnem, družbenem in poklicnem življenju.
 - Zavedajo se, da je slovenski jezik državni in uradni jezik v Republiki Sloveniji, poznajo pa tudi položaj italijanskega in madžarskega jezika ter drugih jezikov v Republiki Sloveniji ter položaj slovenskega jezika v zamejstvu in izseljenstvu. Z razumevanjem izrazne in ustvarjalne enakovrednosti slovenščine v družbi evropskih jezikov razvijajo pomembne sestavine socialne zmožnosti.
 - Zavedajo se, da je slovenski jezik temeljna prvina njihove državljske identitete, skupaj s književnostjo pa tudi najpomembnejši del slovenske kulturne dediščine; tako si oblikujejo svojo državljsko zavest.
 - Tisti, za katere je slovenščina materni/prvi jezik, se zavedajo, da je slovenščina zanje najbolj naravna socializacijska danost, saj se z njo vseskozi, najlažje in najuspešneje izražajo, ter da je slovenščina temeljna prvina njihove osebne in narodne identitete; tako si oblikujejo svojo narodno zavest.

2. Učenci/učenke razvijajo zmožnost pogovarjanja, poslušanja (gledanja), branja, pisanja in govorjenja raznih besedil.
 - Pogovarjajo se vljudno in strpno; spoštujejo mnenje drugih, izražajo svoje mnenje in ga utemeljijo.
 - Besedila poslušajo in berejo razmišljujoče in kritično, razčlenjujejo in vrednotijo jih z raznih vidikov ter prepoznavajo morebitno manipulativnost. Umeščanje prebranih/poslušanih besedil v časovni in kulturni kontekst spodbuja razvijanje in poglobljanje kulturne in medkulturne zmožnosti.
 - Tvorijo učinkovita, razumljiva, ustrezna in jezikovno pravilna ustna in pisna besedila. Razumevanje in vrednotenje procesov sprejemanja in tvorjenja besedil spodbuja učenje učenja.
 - Razvijanje sporazumevalne zmožnosti se povezuje z uporabo IKT; tako se razvija posameznikova digitalna zmožnost.

3. Učenci/učenke razvijajo jezikovno, slogovno in metajezikovno zmožnost v slovenskem knjižnem jeziku.
 - Svoja in tuja besedila sistematično opazujejo in razčlenjujejo z raznih vidikov ter utrjujejo in nadgrajujejo svojo jezikovno, slogovno in metajezikovno zmožnost ter zmožnost nebesednega sporazumevanja.
 - Spoznavajo systemske zakonitosti slovenskega knjižnega jezika in se zavedajo njihovega pomena, zato jih zavestno vključujejo v svoja besedila.
 - Znajo presoditi, katera jezikovna zvrst je ustrezna v danih sporazumevalnih okoliščinah.

4. Učenci/učenke razvijajo zmožnost literarnega branja kot specifično podvrsto sporazumevalne zmožnosti. Usposablja se za branje in interpretacijo literarnih besedil: doživljajo, razumevajo, aktualizirajo in s pomočjo svojih izkušenj, književnega znanja in splošne razgledanosti vrednotijo ter poimenujejo idejno-tematske in slogovno-kompozicijske plasti literarnih besedil iz domače in prevodne sodobne, novejša in starejša književnosti.

5. Učenci/učenke se občasno preizkušajo v pisnem in govornem (po)ustvarjanju literarnih besedil in na ta način poglobljajo zmožnost estetskega doživljanja.

6. Učenci/učenke ob interpretaciji literarnih besedil razvijajo zmožnost tvorjenja raznovrstnih neumetnostnih besedil; razumevanje in vrednotenje teh procesov spodbuja učenje učenja.

7. Učenci/učenke ob interpretaciji razvijajo estetsko in kulturno zmožnost: literarna besedila opredeljujejo po zvrstno-vrstni pripadnosti, prepoznavajo in vrednotijo posebnosti njihove literarnoumetniške sestave, jih umeščajo v prostor in čas, se seznanjajo z njihovimi avtorji ter s temeljnimi kulturnozgodovinskimi okoliščinami njihovega nastajanja in sprejetosti pri bralcih.

8. Učenci/učenke se ob razvrščanju besedil sistematično seznanjajo z razvojem slovenske književnosti in s sočasnimi smermi, z avtorji in deli iz evropske oz. svetovne književnosti ter prek tekstno-kontekstnih primerjav, presoj in medpredmetnih povezav razvijajo medkulturno zmožnost.

2.3 OPERATIVNI CILJI PREDMETA

2.3.1 JEZIK

OBLIKOVANJE IN RAZVIJANJE ZAVESTI O JEZIKU, NARODU IN DRŽAVI	
<p>Učenci/učenke si uzaveščajo</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ vlogo prvega/maternega jezika in njegove prednosti pred tujimi jeziki ter oblikujejo posebni odnos do svojega prvega/maternega jezika, ■ vlogo slovenščine v Republiki Sloveniji in za njene državljane ter oblikujejo posebni odnos do slovenščine kot državnega in uradnega jezika, ■ vlogo slovenščine in drugih jezikov v organih EU, ■ vlogo madžarščine oz. italijanščine v delu Prekmurja oz. v delu slovenske Istre, ■ vlogo slovenščine v zamejstvu in izseljenstvu, ■ večplastnost/raznovrstnost slovenščine in jezikov nasploh, ■ vlogo sporazumevanja v vsakdanjem življenju. 	
<p>Učenci/učenke spoznavajo</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ osnovne jezikovne družine v Evropi in njihove pomembnejše jezike (v 1. letniku), ■ razvoj slovenščine skozi čas in narodnostno-jezikovna prizadevanja tistih Slovencev, ki so pomembno prispevali k oblikovanju slovenskega knjižnega jezika ter k njegovemu ohranjanju in razvijanju (v 4. letniku). 	

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI (URADNEGA) POGOVARJANJA			
Učenci/učenke poslušajo in gledajo naslednje vrste posnetih ali odigranih uradnih pogovorov:*			
4.	5.	6.	7.
■ raziskovalni p.,	■ pogajalni p.,	■ prepričevalni p.,	■ okroglo mizo/sestaneč.
* Predlagana je obravnava po letnikih (možna pa je tudi strnjena obravnava).			
<p><u>Pri tem:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ■ opisujejo potek pogovarjanja, ■ predstavljajo načela učinkovitega in vljudnega pogovarjanja, ■ opisujejo zgradbo govorjenih dvogovornih besedil, ■ predstavljajo vrste pogovorov ter značilnosti tiste vrste pogovora, ki ga bodo poslušali in tudi tvorili, ter povedo, na kaj bodo pozorni med poslušanjem/gledanjem pogovora. <p><u>ter:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ■ razčlenjujejo pogovor (npr. okoliščinsko, naklonsko, pomensko, besedno, stvarno), ■ vrednotijo učinkovitost, ustreznost in razumljivost sogovorcev, njuno jezikovno in slogovno zmožnost ter zmožnost nebesednega sporazumevanja, ■ prepoznavajo, posplošujejo in povzemajo značilnosti dane vrste pogovora ter jih primerjajo z značilnostmi istovrstnih neuradnih pogovorov in uradnih pogovorov druge vrste, ■ se pripravijo na sodelovanje v pogovoru dane vrste. <p>S sogovornikom odigrajo pogovor dane vrste – pri tem upoštevajo načela uspešnega pogovarjanja.</p>			

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI (URADNEGA) DOPISOVANJA			
Učenci/učenke berejo naslednje vrste uradnih dopisov:*			
4.	5.	6.	7.
<ul style="list-style-type: none"> ■ vabilo, ■ zahvalo, ■ opravičilo, 		<ul style="list-style-type: none"> ■ prošnjo ■ prijavo, ■ pritožbo. 	
* Predlagana je obravnava po letnikih (možna pa je tudi strnjena obravnava).			
<u>Pri tem:</u>			

- opisujejo potek dopisovanja,
- predstavljajo načela učinkovitega in vljudnega dopisovanja,
- opisujejo zgradbo zapisanih dvogovornih besedil,
- predstavljajo vrste dopisov ter značilnosti tiste vrste dopisa, ki ga bodo brali in tudi pisali, ter povedo, na kaj bodo pozorni med branjem dopisa.

Ter:

- razčlenjujejo dopis (npr. tvarno/oblikovno, okoliščinsko, naklonsko, pomensko, besedno, povedno),
- vrednotijo njegovo učinkovitost, ustreznost, razumljivost in pravilnost,
- prepoznavajo, posplošujejo in povzemajo značilnosti dane vrste dopisa ter jih primerjajo z značilnostmi istovrstnih neuradnih dopisov in uradnih dopisov druge vrste,
- se pripravijo na pisanje dopisa dane vrste (npr. izberejo ustrezno strategijo, izdelajo načrt).

Pišejo dopis – pri tem upoštevajo načela uspešnega dopisovanja, vrednotijo svoj dopis in dopise sošolcev ter utemeljujejo svoje mnenje;

- poročajo o svoji strategiji pisanja dopisa ter jo primerjajo s strategijami sošolcev,
- presojujejo učinek pridobljenega vsebinskega in procesnega znanja na svojo zmožnost kritičnega branja in pisanja dopisov ter izdelajo načrt za izboljšanje teh svojih zmožnosti.

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI KRITIČNEGA SPREJEMANJA ENOGOVORNIH NEUMETNOSTNIH BESEDIL

Učenci/učenke sprejemajo (tj. **berejo in/ali poslušajo in gledajo**) naslednje vrste enogovornih neumetnostnih besedil:

4.	5.	6.	7.
<ul style="list-style-type: none"> ■ predstavitev osebe, ■ predstavitev postopka, ■ predstavitev kraja/države, ■ besedilo ekonomske propagande, ■ <i>predstavitev naprave</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> ■ publicistično poročilo, ■ življenjepis, ■ referat, ■ javno obvestilo/vabilo/zahvalo/opravičilo, ■ <i>reportažo</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> ■ strokovni/poljudno-znanstveni članek, ■ komentar, ■ esej, ■ <i>seminarsko nalogo</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> ■ predavanje, ■ besedilo politične propagande, ■ zakon/statut/upravno odločbo, ■ <i>zapisnik</i>.

Učenci/učenke sodelujejo v vodenem pogovoru; nato izberejo ustrezno strategijo branja oz. poslušanja enogovornega besedila.

Nato:

- razčlenjujejo besedilo (npr. okoliščinsko, naklonsko, pomensko, besedno, povedno, tvarno),
- vrednotijo njegovo učinkovitost, ustreznost, razumljivost in pravilnost,
- prepoznavajo, posplošujejo in povzemajo značilnosti dane vrste besedila ter jih primerjajo z značilnostmi enogovornih neumetnostnih besedil druge vrste,
- poročajo o svoji strategiji sprejemanja besedila ter jo primerjajo s strategijami sošolcev,
- vrednotijo svojo zmožnost kritičnega sprejemanja enogovornih besedil in izdelajo načrt za izboljšanje te svoje zmožnosti,
- se pripravijo na tvorjenje podobnega besedila (če je to načrtovano v sklopu Razvijanje zmožnosti tvorjenja enogovornih neumetnostnih besedil).

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI TVORJENJA ENOGOVORNIH NEUMETNOSTNIH BESEDIL

Učenci/učenke tvorijo (tj. **govorno nastopajo in/ali pišejo**) enogovorna besedila, in sicer:

- tvorijo besedilo tiste vrste, ki so jo pred tem že sprejemali, tj.

4.	5.	6.	7.
<ul style="list-style-type: none"> • predstavitev osebe, • predstavitev postopka, • predstavitev kraja/ 	<ul style="list-style-type: none"> • življenjepis – lastni in/ali izbrane osebe, • referat, 	<ul style="list-style-type: none"> • komentar, • esej, • <i>seminarsko nalogo</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> • esej, • <i>zapisnik</i>;

<p>države, • predstavitev naprave, • besedilo ekonomske propagande,</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ pripovedujejo o svojih doživetjih, ■ predstavljajo umišljene dogodke/svetove, ■ poročajo o zanimivih/aktualnih dogodkih, ■ predstavljajo svoje mnenje o aktualnih dogodkih, ■ obnavljajo in ocenjujejo knjigo/film/prireditve, ■ predstavljajo svoje poklicne ipd. načrte. 	<p>• reportažo,</p>		
<p>Učenci/učenke sodelujejo v vodenem pogovoru; <u>Nato:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ■ vrednotijo razumljivost, zanimivost, resničnost, aktualnost, živost, učinkovitost, ustreznost in jezikovno pravilnost svojega zapisanega besedila/govornega nastopa in zapisanih besedil/govornih nastopov sošolcev ter utemeljujejo svoje mnenje, ■ poslušajo mnenja sošolcev o svojem besedilu/govornem nastopu ter izrekajo svoje (ne)strinjanje z njimi, ■ odpravijo napake v svojem zapisanem besedilu in ga prepišejo, ■ poročajo o svoji strategiji pisanja besedila oz. govornega nastopanja ter jo primerjajo s strategijami sošolcev, ■ presojujejo učinek pridobljenega vsebinskega in procesnega znanja na svojo zmožnost kritičnega sprejemanja in pisanja enogovornih besedil oz. govornega nastopanja ter izdelajo načrt za izboljšanje teh svojih zmožnosti. 			

RAZVIJANJE POIMENOVALNE, SKLADENJSKE, PRAVOREČNE, PRAVOPISENE IN SLOGOVNE ZMOŽNOSTI TER ZMOŽNOSTI NEBESEDNEGA SPORAZUMEVANJA

<p>Učenci/učenke razvijajo POIMENOVALNO ZMOŽNOST tako, da</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ pred sprejemanjem besedil ali po njem predstavljajo pomen danih besed in frazemov iz besedila, ■ med tvorjenjem besedil poimenujejo prvine stvarnosti ... in pri tem pazijo, da ne ponavljajo istih besed, ■ prepoznavajo poimenovalne napake v svojih in tujih besedilih ter jih odpravljajo, ■ v 5. letniku sistematično <ul style="list-style-type: none"> ● predstavljajo pomene večpomenskih besed in smiselno uporabljajo večpomenske besede, ● ločujejo blizuzvočnice, predstavljajo njihov pomen in jih smiselno uporabljajo, ● iščejo sopomenke, protipomenke, nadpomenke in podpomenke, besede iz iste besedne družine in iz istega tematskega polja, ● nadomeščajo opisne besedne zveze s tvorjenkami in obrnjeno, ● nadomeščajo proste besedne zveze s frazemi in obrnjeno, ● nadomeščajo prevzete besede z domačimi in obrnjeno.
<p>Učenci/učenke razvijajo SKLADENJSKO ZMOŽNOST tako, da</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ po sprejemanju besedil predstavljajo pomen povedi/zvez povedi ter pretvarjajo skladenjsko zapletene povedi v preprostejše, ■ med tvorjenjem besedil skladajo besede v povedi, povedi v zveze povedi in replike v zveze replik – pri tem upoštevajo pomenska in slovnična razmerja ter členitev po aktualnosti, ■ prepoznavajo skladenjske napake v svojih in tujih besedilih ter jih odpravljajo, ■ v 6. letniku sistematično dopolnijo dejanje z njegovim vršilcem, prizadetim ... in tvorijo enostavne povedi, <ul style="list-style-type: none"> ● predstavljajo isto dejanje na tvorni in trpni način, ● poročajo o prvotnem govornem dogodku na razne načine, ● dopolnijo dani dogodek s sledečim/hkratnim dogodkom, z njegovim nasprotjem/oviro ... in tvorijo priredno zložene povedi, ● dopolnijo dano dejanje z opisom njegovega vršilca, prizadetega, kraja ... in tvorijo podredno zložene povedi, ● združujejo pomensko povezane povedi v priredno ali podredno zložene povedi, podredno zložene povedi pa nato strnjujejo v enostavne povedi z navadnimi stavčnimi členi,

<ul style="list-style-type: none"> ● odpravljajo ponavljanje besed v zvezah povedi, ponovljene besede pa zamenjajo s sopomenkami ... oz. jih izpuščajo, ● združujejo zveze povedi s ponovljenimi prvinami v povedi s prilastkovim odvisnikom, te pa nato strnjujejo v povedi s polstavki, desnimi in levimi prilastki, ● opazujejo zaporedje besed in delov povedi ter odpravljajo napake.
<p>Učenci/učenke razvijajo PRAVOREČNO ZMOŽNOST tako, da</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ poslušajo knjižno izreko in si jo skušajo uzavestiti, ■ v 4. letniku sistematično spoznavajo, vadijo in utrjujejo knjižni izgovor posameznih besed in povedi, ■ prepoznavajo pravorečne napake v svojih in tujih besedilih ter jih odpravljajo, ■ skušajo med govornim nastopanjem govoriti čim bolj knjižno.
<p>Učenci/učenke razvijajo PRAVOPISNO ZMOŽNOST tako, da</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ v 4., 5. in 6. razredu sistematično spoznavajo, nadgrajujejo in utrjujejo pravila <ul style="list-style-type: none"> ● o zapisovanju glasov, ● o deljenju besed, ● o pisanju prevzetih besed, ● o pisanju skupaj, narazen ali z vezajem, ● o rabi velike začetnice in ● o rabi ločil, ■ prepoznavajo pravopisne napake v svojih in tujih besedilih, jih odpravljajo in utemeljujejo svoje popravke, ■ med pisanjem upoštevajo pravopisna pravila.
<p>Učenci/učenke razvijajo SLOGOVNO ZMOŽNOST tako, da</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ opazujejo svoje in tuje sporazumevanje v slovenščini v raznih okoliščinah, prepoznavajo jezikovne zvrsti in jim določajo ustrezne okoliščine sporočanja, uporabljajo okoliščinam ustrezne jezikovne zvrsti ter izražajo mnenje o ustreznosti jezikovnih zvrsti pri drugih govorcih, ■ po sprejemanju besedila sklepajo o okoliščinah nastanka besedila in povedo, iz katerih prvin besedila so jih prepoznali, ■ pred tvorjenjem besedila analizirajo okoliščine sporočanja, med tvorjenjem pa izbirajo njim ustrezne besede, besedne zveze, stavčne vzorce ipd., ■ v 4. in 5. razredu sistematično <ul style="list-style-type: none"> ● predstavljajo pragmatično pogojene nesporazume med sporočevalcem in naslovnikom ter razloge zanje, ● izrekajo isto govorno dejanje na razne načine ter vsakemu izreku določijo ustrezne okoliščine, ● razčlenjujejo dane okoliščine sporočanja in uporabijo ustrezen izrek govornega dejanja, ● prirejajo isto besedilo za razne naslovnike in pojasnjujejo svoje priredbe, ● besedam iz dvojice določajo slogovno vrednost in povedo, v katerih okoliščinah bi lahko uporabili slogovno zaznamovano besedo, ● v besedilih ali v skupini besed prepoznavajo slogovno zaznamovane besede/besedne zveze in jih zamenjajo s slogovno nezaznamovanimi, ■ vrednotijo ustreznost svojih in tujih besedil, prepoznavajo slogovne napake, jih odpravljajo in utemeljujejo svoje popravke.
<p>Učenci/učenke razvijajo ZMOŽNOST NEBESEDNEGA SPORAZUMEVANJA tako, da</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ med pogovarjanjem zavestno uporabljajo nebesedne spremljevalce govorjenja, opazujejo sogovorčeve nebesedne spremljevalce govorjenja, prepoznavajo njihovo vlogo in se nanje odzovejo, nato v pogovoru vrednotijo učinkovitost in ustreznost sogovorčevih in svojih nebesednih spremljevalcev govorjenja, ■ med sprejemanjem besedil opazujejo njihove nebesedne dele in nebesedne spremljevalce pisanja oz. govorjenja, prepoznavajo njihovo vlogo ter vrednotijo njihovo učinkovitost in ustreznost, ■ si pred govornim nastopanjem oz. pred pisanjem besedila pripravijo vidna nebesedna ponazorila, nato jih smiselno uporabljajo med govornim nastopanjem oz. jih smiselno vključujejo v zapisano besedilo, ■ med govornim nastopanjem zavestno uporabljajo nebesedne spremljevalce govorjenja, med pisanjem pa nebesedne spremljevalce pisanja; nato sodelujejo v pogovoru o njihovi ustreznosti in učinkovitosti.
<p>Učenci/učenke med razvijanjem vsake od navedenih zmožnosti presojujejo učinek pridobljenega vsebinskega</p>

in procesnega znanja na to svojo zmožnost ter izdelajo načrt za njeno izboljšanje.

RAZVIJANJE METAJEZIKOVNE ZMOŽNOSTI

Učenci/učenke sproti (tj. v vseh razredih) usvajajo

- ZNAČILNOSTI TISTIH BESEDILNIH VRST, KI JIH NATO SAMI TVORIJO (gl. seznam besedilnih vrst v sklopih Razvijanje zmožnosti (uradnega) pogovarjanja, Razvijanje zmožnosti (uradnega) dopisovanja in Razvijanje zmožnosti tvorjenja enogovornih neumetnostnih besedil); svoje znanje o značilnostih dane besedilne vrste nato uporabijo (in tudi preverijo) pri tvorjenju besedila dane vrste;
- MERILA ZA VREDNOTENJE BESEDIL in ta nato upoštevajo pri vrednotenju svojih in tujih besedil;
- MERILA ZA VREDNOTENJE ZMOŽNOSTI SPREJEMANJA IN TVORJENJA BESEDIL ter ta nato upoštevajo pri vrednotenju svoje in tuje zmožnosti sprejemanja in tvorjenja besedil.

Učenci/učenke v 4. razredu sistematično usvajajo

- NAČELA USPEŠNEGA DVOGOVORNEGA IN ENOGOVRNEGA SPORAZUMEVANJA; v vseh letnikih jih upoštevajo pri tvorjenju in sprejemanju besedil ter presojuje njihovo uresničevanje v tujih besedilih;
- STRATEGIJE SPREJEMANJA IN TVORJENJA BESEDIL; v vseh letnikih jih upoštevajo pri tvorjenju in sprejemanju besedil ter presojuje njihovo uresničevanje v tujih besedilih.

Učenci/učenke v 5. razredu

- sistematično usvajajo temeljne POMENSKE, SLOGOVNE, IZVORNE, TVORBNE, OBLIKOVNE IN TVARNE ZNAČILNOSTI BESEDE,
- vrednotijo učinek pridobljenega vsebinskega in procesnega znanja na rabo in razumevanje besede ter na svoje poznavanje značilnosti besed,
- izdelajo načrt za odpravljanje težav pri rabi in razumevanju besed.

Učenci/učenke v 6. razredu

- sistematično usvajajo STAVČNOČLENSKO SESTAVO STAVKA in STAVČNO SESTAVO POVEDI,
- vrednotijo učinek pridobljenega vsebinskega in procesnega znanja na tvorjenje in razumevanje enostavnih in večstavčnih povedi ter na prepoznavanje stavčnočlenske sestave stavka in stavčne sestave povedi,
- izdelajo načrt za odpravo svojih težav pri tvorjenju in razumevanju enostavnih in večstavčnih povedi ter pri določanju stavčnočlenske sestave stavka in stavčne sestave povedi,
- sistematično usvajajo POVEDNOZVEZNO SESTAVO ENOGOVRNIH BESEDIL in SEKVENČNO-REPLIČNO SESTAVO DVOGOVRNIH BESEDIL,
- vrednotijo učinek pridobljenega vsebinskega in procesnega znanja na tvorjenje in razumevanje zvez povedi (oz. enogovornih besedil) in zvez replik (oz. dvogovornih besedil),
- izdelajo načrt za odpravo svojih težav pri tvorjenju in razumevanju zvez povedi (oz. enogovornih besedil) in zvez replik (oz. dvogovornih besedil).

Učenci/učenke v 7. razredu

- sistematično utrjujejo, nadgrajujejo, povzemajo in uporabljajo spoznanja O TEMELJNIH BESEDILNIH VRSTAH in O NJIHOVIH ZNAČILNOSTIH,
- vrednotijo učinek pridobljenega vsebinskega in procesnega znanja na svoje poznavanje značilnosti raznih besedilnih vrst ter na tvorjenje in sprejemanje besedil,
- izdelajo načrt za odpravo svojih težav pri poznavanju značilnosti raznih besedilnih vrst ter pri tvorjenju in sprejemanju besedil raznih vrst.

2.3.2 KNJIŽEVNOST

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI BRANJA IN INTERPRETIRANJA KNJIŽEVNIH BESEDIL

Učenci/učenke berejo književna besedila:

- Na začetku šolanja berejo predvsem njihovemu bralnemu razvoju dostopna, tematsko in žanrsko zanimiva besedila iz sodobnosti in preteklosti.
- V nadaljevanju šolanja berejo obvezna besedila iz slovenske in prevodne književnosti iz poglobitvenih obdobij, zvrsti in tem in izbirna besedila po dogovoru z učiteljem.
- Na koncu šolanja berejo zvrstno-tematsko oblikovani sklop integralnih besedil za problemsko, raziskovalno in ustvarjalno branje ter za primerjanje besedil, za njihovo vrednotenje in uvrščanje v

kontekst.

Po branju interpretirajo besedila, in sicer tako, da

- izražajo svoje doživljanje, razumevanje, aktualizacijo in vrednotenje književnih besedil,
- sodelujejo v pogovoru,
- tvorijo govorno oz. zapisano enogovorno besedilo, npr.
 - pripravijo govorne nastope o svojem branju besedil iz vsebinskih sklopov,
 - recitirajo ali uprizarjajo obvezna in izbirna besedila,
 - pišejo eseje,
 - pišejo ustvarjalna besedila.

RAZVIJANJE (SPLOŠNE) SPORAZUMEVALNE ZMOŽNOSTI

Učenci/učenke ob branju književnih besedil, ob dialoškem odzivanju nanje in ob tvorjenju enogovornih besedil o njih oz. o književnosti razvijajo tudi svojo (splošno) sporazumevalno zmožnost, npr.

- zmožnost izrekanja in utemeljevanja svojega mnenja,
- zmožnost sprejemanja drugotnih neumetnostnih besedil,
- zmožnost tvorjenja učinkovitih, ustreznih, razumljivih in jezikovno pravilnih drugotnih neumetnostnih besedil.

PRIDOBIVANJE KNJIŽEVNEGA ZNANJA

Učenci/učenke

- pri branju in interpretaciji v besedilih prepoznajo, razčlenjujejo, definirajo in na novih primerih preizkušajo literarnointerpretativne prvine s področja literarne teorije in zgodovine ter se zavedajo njihovega pomena za razumevanje in razvrščanje literarnih del,
- književna besedila iz slovenske in prevodne književnosti časovno razvrščajo, spoznavajo in samostojno povzemajo značilnosti literarnozgodovinskih obdobij, smeri, poetik avtorjev in lastnosti prebranih del,
- primerjajo bistvene razvojne značilnosti slovenske književnosti in kulture z razvojnimi značilnostmi drugih književnosti in kultur,
- pridobljeno znanje iz literarne zgodovine in teorije uporabljajo pri vrednotenju in aktualizaciji pomena posameznih in splošnih literarnih pojavov.

ŠIRJENJE SPOZNAVANJ O KNJIŽEVNOSTI, KRITIČNA AKTUALIZACIJA, NJIHOVO UVRŠČANJE V ŠIRŠI KULTURNO-RAZVOJNI KONTEKST

Učenci/učenke

- vrednotijo pomen književnih obdobij, smeri, poetik in del za kulturni razvoj in jih aktualizirajo s stališča osebne in družbene izkušnje,
- povezujejo književni pouk z drugimi predmeti (predvsem z družboslovno-humanističnimi),
- spremljajo medijske obravnave, predelave in aktualizacije književnih besedil,
- spremljajo aktualne književne in kulturne dogodke,
- uporabljajo IKT.

2.3.2 KNJIŽEVNOST

RAZČLENITEV CILJEV KNJIŽEVNEGA POUKA S PRIPADAJOČIMI VSEBINAMI

UVOD V OBRAVNAVO KNJIŽEVNOSTI	
Branje, pridobivanje temeljnih pojmov iz literarne teorije, aktualizacija in refleksija pomena besedne umetnosti	Recepcijsko zanimiva besedila raznih zvrsti in tem po izbiri učitelja in dijakov:
<p>1. Bralec, branje, literarno branje, avtor.</p> <p>2. Književnost kot besedna umetnost, prvine literarnosti; književnost in druge umetnosti; književnosti in kultura, pomen književnosti v sodobnem svetu.</p> <p>3. Književne zvrsti (lirika, epika, dramatika; visoka/elitna, množična - žanri; mladinska, za odrasle, časovne zvrsti; nacionalna, prevodna); Poglavitni pojmi književne zgradbe in sloga.</p>	<p>a) Izbrana besedila iz mladinske književnosti.</p> <p>c) Besedila iz nabora obveznih in prostoizbirnih besedil v tem učnem načrtu.</p> <p>č) Žanrska besedila</p>

ANTIČNA KNJIŽEVNOST	
Temeljni pojmi iz literarne vede	Obvezna in prostoizbirna besedila
<p>1. Literarnointerpretativne prvine:</p> <ul style="list-style-type: none">- trojanski in tebanski mit, junaštvo, spor med posameznikom in oblastjo, usoda, ljubezen ...- junaško-mitološki ep, antična dramatika,- antična lirika	<p>I. Obvezna besedila:</p> <p>a) Homer: Iliada/Vergil: Eneida</p> <p>b) Sofoklej: Kralj Ojdip/Antigona</p> <p>c) Sapfo: Svatovska pesem/ Katul: Blagoslov ljubezni/Horac: Carpe diem</p>

<ul style="list-style-type: none"> - homerska primera, heksameter, zgradba tragedije, tragično, vloga zborov, katarza <p>2. Oznaka obdobja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - časovna umestitev, obdobja, predstavniki - grška in rimska kultura in mitologija, antično gledališče, svet ljudi, bogov in polbogov, usoda <p>3. Pomen antične književnosti za razvoj evropskih književnosti in kulture ter njen pomen danes</p>	<p>II. Prostoizbirna besedila za individualno in skupinsko delo ter aktualizacijo (Priloga)</p>
--	---

BIBLIJA IN KNJIŽEVNOSTI STAREGA ORIENTA	
Temeljni pojmi iz literarne vede	Obvezna in prostoizbirna besedila
<p>1. Literarnointerpretativne prvine:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zaveza izraelskega ljudstva z Bogom, dogodki iz izraelske zgodovine, Jezusovo delovanje, trpljenje in božanskost, kesanje in odpuščanje, ljubezenski motivi ... - prilika-parabola, legenda, psalm, ljubezenska lirika, zgodba - paralelizem, primera, oblikovne značilnosti zgodbe <p>2. Oznaka obdobja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - časovna in prostorska umestitev starojudovske in drugih orientalskih književnosti - vloga verskih in moralno-filozofskih sistemov v razvoju orientalskih 	<p>I. Obvezna besedila:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Ehnaton: Himna sončnemu božanstvu/Ep o Gilgamešu b) Sveto pismo: O izgubljenem sinu/Svatba v galilejski Kani/Smrt Janeza Krstnika c) Sveto pismo: Psalm 130/129 (Iz globočine)/Visoka pesem č) Sinuhejeva zgodba/Tisoč in ena noč: Zgodba o grbcu

<p>književnosti, krščanstvo, nastanek in zgradba Biblije</p> <p>3. Kulturni, moralni in literarni pomen Biblije, biblijski motivi in ideje v delih slovenskih in drugih evropskih književnikov</p>	<p>II. Prostoizbirna besedila za individualno in skupinsko delo ter aktualizacijo (Priloga)</p>
--	---

KNJIŽEVNOST SREDNJEGA VEKA V EVROPI IN NA SLOVENSKEM	
Temeljni pojmi iz literarne vede	Obvezna in prostoizbirna besedila
<p>1. Literarnointerpretativne prvine:</p> <ul style="list-style-type: none"> - verski in posvetni motivi, krščanske predstave o posmrtnem življenju, greh in pokora, trubadurska/viteška ljubezen ... - versko alegorični ep, viteški roman, trubadurska in viteška lirika, pridiga/homilija - zgradba Božanske komedije, jezikovne in slogovne značilnosti pridige, slogovne značilnosti trubadurske lirike <p>2. Oznaka obdobja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - časovna in prostorska umestitev, predstavniki - konec antičnih civilizacij, fevdalizem, razvoj krščanstva, cerkvena in posvetna umetnost, latinščina in novi evropski jeziki <p>3. Kulturni, literarni in jezikovni pomen Brižinskih spomenikov, vpliv srednjeveške književnosti na evropsko književnost, aktualnost srednjeveških motivov in tem</p>	<p>I. Obvezna besedila:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Dante: Božanska komedija b) Rudel: Pesem o daljni ljubezni/Villon: Balada o obešencih/Roman o Tristanu in Izoldi/Burka o jezičnem dohtarju c) Brižinski spomeniki <p>II. Prostoizbirna besedila za individualno in skupinsko delo ter aktualizacijo (Priloga)</p>

RENEŠANSA	
Temeljni pojmi iz literarne vede	Obvezna in prostoizbirna besedila
<p>1. Literarnointerpretativne prvine:</p> <ul style="list-style-type: none"> - renesančne ideje in humanizem (občudovanje narave in harmonije stvarstva ter človekove telesne in duševne lepote, uživanje v čutnosti, poudarjanje svobodnega razuma in posameznika, občudovanje moči in oblasti) - sonet (petrarkizem), novela, roman - parodija na viteške romane), elizabetinsko gledališče; renesančna tragedija, komedija; - zgradba novele in zbirke; primerjava oseb: don Kihot, Sančo Pansa - idealizem, realizem v odnosu do sveta, tragikomičnost; drama kot besedna in kot gledališka stvaritev <p>2. Oznaka obdobja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - družbeno-, kulturno- in duhovnozgodovinske razmere v Italiji v (14.) in v Evropi v 15. in 16. stoletju; humanizem, vzpon meščanstva, odkritja, ustvarjalnost na drugih umetniških področjih, renesansa v Dubrovniku - značilnosti renesančne književnosti; spojitve srednjeveških in antičnih tradicij v novodobne - glavni predstavniki in njihovo delo <p>3. Pomen renesanse in humanizma ter njun vpliv na razvoj nacionalnih književnosti v Evropi in njun pomen danes</p>	<p>I. Obvezna besedila:</p> <p>a) Petrarca: O blažen bodi čas ... /Michelangelo Buonarroti: O noč, o mračni čas</p> <p>b) Boccaccio: Novela o sokolu/Andreuccio iz Perugia/ O bistroumni Filipi</p> <p>c) Cervantes: Don Kihot</p> <p>č) Shakespeare: Hamlet/Romeo in Julija</p> <p>II. Prostoizbirna besedila za individualno in skupinsko delo ter aktualizacijo (Priloga)</p>

SLOVENSKA REFORMACIJA, PROTIREFORMACIJA IN BAROK	
Temeljni pojmi iz literarne vede	Obvezna in prostoizbirna besedila
1. Literarnointerpretativne prvine:	

<ul style="list-style-type: none"> - protestantske ideje, kratke zgodbe (eksempli) za ponazoritev versko-moralnih nauk; - zvrsti cerkvene književnosti, polliterarna besedila, pridiga, nabožna verzifikacija; - značilnosti Trubarjevega jezika in sloga; retorične prvine; alegorično moraliziranje, baročni slog <p>2. Oznaka obdobja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - družbeno-, kulturno- in duhovnozgodovinske razmere na Slovenskem v 16., 17. in 18. stoletju (turški vpadi, kmečki upori, širjenje reformacije, zmaga protireformacije); ustvarjalnost na drugih umetniških področjih; - značilnosti reformacije (protestantizma), protireformacije, baroka; - Dalmatin in drugi protestantski pisci; katoliški pisci <p>9. Pomen protestantizma za razvoj slovenske književnosti in knjižnega jezika, kulturni in nacionalni pomen; pomen baročnih pridig na razvoj slovenskega pripovedništva</p>	<p>I. Obvezna besedila:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Trubar: En register ... (Proti zidavi romarskih cerkva) b) Svetokriški: Na noviga lejta dan <p>II. Prostoizbirna besedila za individualno in skupinsko delo ter aktualizacijo (Priloga)</p>
---	---

EVROPSKI KLASICIZEM IN RAZSVETLJENSTVO	
Temeljni pojmi iz literarne vede	Obvezna in prostoizbirna besedila
<p>1. Literarnointerpretativne prvine:</p> <ul style="list-style-type: none"> - racionalizem, empirizem, zavračanje nazadnjaštva, razumnost, nasprotovanje zaostalosti, fanatizmu, predsodkom, nasilju; - liki v klasicistični komediji, medčloveški odnosi, ljudomrzništvo ...; - vrste komičnosti; - komedija nravi, roman <p>2. Oznaka obdobja:</p> <p>družbeno-, kulturno- in duhovnozgodovinske razmere v Evropi v 17 in 18. stoletju, utemeljitev absolutizma, utrjevanje plemstva, osamosvajanje meščanstva, francoska revolucija</p> <ul style="list-style-type: none"> - časovna umestitev klasicizma in razsvetljenstva ter predromantike - predstavniki klasicizma in razsvetljenstva ter njihovo delo <p>3. Pomen klasicizma in razsvetljenstva ter njegov vpliv na slovensko književnost in na razvoj nacionalnih književnosti v Evropi in njen pomen danes</p>	<p>I. Obvezna besedila:</p> <p>a) La Fayette: Kneginja Klevska/Racine: Fedra</p> <p>b) Swift: Gulliverjeva potovanja/Voltaire: Kandid ali optimizem</p> <p>c) Molière: Tartuffe/Ljudomrznik</p> <p>II. Prostoizbirna besedila za individualno in skupinsko delo ter aktualizacijo (Priloga)</p>

SLOVENSKO LJUDSKO SLOVSTVO	
Temeljni pojmi iz literarne vede	Obvezna in prostoizbirna besedila
<p>1. Literarnointerpretativne prvine:</p> <ul style="list-style-type: none"> - minljivost življenja, hrepenenje, maščevanje, zločin in kazen, sovraštvo, ljubezen; - pesništvo: lirske pesmi, balade, romance; pripovedništvo (bajka, pravljica, pripovedka, legenda ...); - značilnosti ljudskega sloga (ljudska števila, okrasni pridevniki, komparacije, ponavljanja, pomanjševalnice, dialektizmi, prispodobe ...) <p>2. Opredelitev pojma:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ljudsko slovstvo in slovstvena tradicija; ponarodela pesem; različice; - od starodavnih mitov, poganstva, srednjega veka do danes; - zapisovalci ljudskega slovstva nekoč in danes <p>3. Pomen in vpliv ljudskih motivov in likov na slovensko umetnost in književnost</p>	<p>I. Obvezna besedila:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Trgaj mi rožice/Dekle na sred morja/Kresna b) Lepa Vida/Rošlin in Verjanko c) Kurent/Sveti Lukež <p>II. Prostoizbirna besedila za individualno in skupinsko delo ter aktualizacijo (Priloga)</p>

RAZSVETLJENSTVO V SLOVENSKI KNJIŽEVNOSTI

Temeljni pojmi iz literarne vede	Obvezna in prostoizbirna besedila
<p>1. Literarnointerpretativne prvine:</p> <ul style="list-style-type: none">- razsvetljenske ideje: poučnost, optimizem, utilitarizem;- alpska poskočnica, sinekdoha;- komedija, vrste komike, satirične prvine;- predelava Beaumarchaisove komedije Figarova svatba <p>2. Oznaka obdobja:</p> <ul style="list-style-type: none">- narodne, družbeno-, kulturno- in duhovnozgodovinske razmere na Slovenskem v 18. in na začetku 19. stoletja (vladavina cesarice Marije Terezije in Jožefa II., družbene reforme; ilirske province, vrnitev avstrijske oblasti);- delovanje preroditeljev;- predstavniki in njihovo delo <p>3. Pomen razsvetljenstva za slovensko nacionalno identiteto, začetki slovenskega gledališča, prva samostojna pesniška zbirka</p>	<p>I. Obvezna besedila:</p> <ul style="list-style-type: none">a) Vodnik: Zadovoljni Kranjc/Ilirija oživljenab) Linhart: Ta veseli dan ali Matiček se ženi <p>II. Prostoizbirna besedila za individualno in skupinsko delo ter aktualizacijo (Priloga)</p>

KNJIŽEVNOST EVROPSKE PREDROMANTIKE IN ROMANTIKE	
Temeljni pojmi iz literarne vede	Obvezna in prostoizbirna besedila
<p>1. Literarnointerpretativne prvine:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razdvojenost subjekta med idealom in stvarnostjo, poudarjanje čustev, domišljije, zatekanje v preteklost, izjemni literarni junaki ipd.; - predromantično sentimentalno pripovedništvo, romantična lirsko-epska pesnitev, romantična lirika, zgodovinski roman, kratka pripoved s poudarjenimi čustvenimi in fantastičnimi sestavinami <p>2. Oznaka obdobja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - družbeno-, kulturno- in duhovnozgodovinske okoliščine: propadanje idej francoske revolucije, Evropa po Napoleonu, občutje ujetosti posameznika v »nelepo resničnost«, vpliv predromantike; - časovna umestitev evropske in slovenske romantike, predstavniki <p>3. Pomen romantične književnosti danes (aktualizacije, medijske predstavitve, aktualnost romantičnega čutenja)</p>	<p>I. Obvezna besedila:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Rousseau: Julija ali Nova Heloiza/Goethe: Trpljenje mladega Wertherja b) Byron: Romanje grofiča Harolda/Puškin: Jevgenij Onjegin č) Puškin: Pesnik/Lermontov: Jadro/Leopardi: Sam sebi/Heine: Lorelei d) Lermontov: Junak našega časa/Poe: Maska Rdeče smrti <p>II. Prostoizbirna besedila za individualno in skupinsko delo ter aktualizacijo po izboru učiteljev in učencev</p>

ROMANTIKA NA SLOVENSKEM	
Temeljni pojmi iz literarne vede	Obvezna in prostoizbirna besedila
<p>1. F. Prešeren, osebnost in delo, literarnointerpretativne prvine:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) zgodnje Prešernovo ustvarjalno obdobje – oblikovno tematske značilnosti, romanca; b) zrelo obdobje Prešernovega pesniškega razvoja – ljubezenska, nacionalna, pesniška, bivanjska tematika, pesniške oblike – sonet, stanca, romantična pesnitev idr.; 	<p>I. Obvezna besedila:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Prešeren: Slovo od mladosti b) Prešeren: Sonetje nesreče (1., 5., 6.) c) Prešeren: Sonetni venec (1., 7., 8., 15.) č) Prešeren: Krst pri Savici d) Prešeren: Pevcu

<p>c) pozno obdobje Prešernovega pesniškega ustvarjanja – oblikovno tematske spremembe, balada</p> <p>2. Značilnosti obdobja: splošni in kulturnozgodovinski okvir, predstavniki kulturnega življenja, njihov pomen za literarni, jezikovni, kulturni in nacionalni razvoj</p> <p>3. Pomen Prešerna in sodobnikov skozi čas</p>	<p>e) Prešeren: Nezakonska mati f) Prešeren: Zdravljica g) Prešeren: Neiztrohnjeno srce</p> <p>II. Prostoizbirna besedila za individualno in skupinsko delo ter aktualizacijo (Priloga)</p>
---	---

KNJIŽEVNOST EVROPSKEGA REALIZMA IN NATURALIZMA

Temeljni pojmi iz literarne vede

1. Literarnointerpretativne prvine:
 - doživljanje stvarnosti kot sile, ki v temeljih določa človeško življenje, kritičen, resen odnos do nje;
 - nov tip literarnega junaka iz meščanskega, delavskega, kmečkega sveta;
 - motivi in teme iz vsakdanjega življenja, sočasne družbe in njenih problemov; v naturalizmu razširitev snovi, motivov in tem;
 - pomen pripovedništva, razmah romana in uveljavitev novih tipov romana (družbeni, socialni, vojni), cikli romanov, roman epopeja; nove poteze v novelistiki; nove dramske vrste v prozi (družbeno-kritična drama, tezna drama, psihološka drama);
 - literarne osebe, dogajalni prostor in čas, slog ter zgradba;
 - novosti v pripovedni tehniki: od vsevednega k personalnemu pripovedovalcu
2. Oznaka obdobja:
 - razvoj meščanske, kapitalistične družbe, propadanje plemstva, francoska julijska revolucija 1830, revolucionarni val 1848; nove filozofske ideje; silovit razvoj naravoslovnih ved;
 - časovna umestitev evropskega realizma in naturalizma, predstavniki, različni tipi realizma, primerjava značilnosti francoskega in ruskega realizma

Obvezna in prostoizbirna besedila

I. Obvezna besedila:

- a) Stendhal: Rdeče in črno/Balzac: Oče Goriot / Flaubert: Gospa Bovaryjeva
- b) Gogolj: Mrtve duše/Dostojevski: Zločin in kazen/Tolstoj: Vojna in mir
- c) Zola: Beznica/Germinal
- č) Gogolj: Plašč/Maupassant: Nakit
- d) Gogolj: Revizor/Ibsen: Hiša lutk (Nora)/ Strahovi/Strindberg: Gospodična Julija

II. Prostoizbirna besedila za individualno in skupinsko delo ter aktualizacijo (Priloga)

3. Pomen obdobja, njegov vpliv na slovensko književnost ter na moderne književne struje 20. stoletja	
--	--

MED ROMANTIKO IN REALIZMOM NA SLOVENSKEM	
Temeljni pojmi iz literarne vede	Obvezna in prostoizbirna besedila
<p>Literarnointerpretativne prvine:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kmečko življenje, življenje podeželskih izobražencev in malomeščanov, vaški posebneži, zgodovinska preteklost (pripovedništvo); narava, refleksija, ljubezen, domovina (poezija); - nastanek in razmah pripovedne proze (povest, roman, novela, značajevka/obraz); v poeziji ob lirskih (sonet, obraz, svobodne pesniške oblike) tudi epsko-lirske pesniške oblike (balada in romanca); - literarne osebe, dogajalni prostor in čas, slog in zgradba pripovednih besedil; - pripovedna tehnika in pripovedovalec; - oblika in slog pesniških besedil <p>2. Oznaka obdobja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vpliv zgodovinskih in političnih dogodkov (marčna revolucija 1848, Bachov absolutizem), program Zedinjene Slovenije, mladoslovinci in staroslovinci, tabori, čitalnice; - literarni programi (Levstik, Celestin) in prepletanje umetnostnih smeri, romantične in realistične prvine; 	<p>I. Obvezna besedila:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Jenko: Obrazi (Uvodni, V., VII., X.) b) Gregorčič: Človeka nikar/Ujetega ptiča tožba/Njega ni/Aškerc: Mejniki/Zimska romanca/Iškarjot c) Jurčič: Deseti brat/Levstik: Pismo Jurčiču o Desetem bratu č) Kersnik: V zemljiški knjigi/Jara gospoda/Agitator/ d) Jenko: Tilka/Jurčič: Telečja pečenka e) Tavčar: Cvetje v jeseni/Visoška kronika <p>II. Prostoizbirna besedila za individualno in skupinsko delo ter aktualizacijo (Priloga)</p>

<p>- časovna umestitev obdobja in predstavniki</p> <p>3. Pomen obdobja za slovenski književni razvoj, predvsem pripovedništvo 20. stoletja</p>	
--	--

KNJIŽEVNOST EVROPSKE MODERNE	
Temeljni pojmi iz literarne vede	Obvezna in prostoizbirna besedila
<p>1. Literarnointerpretativne prvine:</p> <ul style="list-style-type: none"> - subjektivno doživljanje sveta in poudarjanje estetskega doživetja, beg v domišljijo in preteklost, trenutni čutni vtisi, predstave in razpoloženja, razkroj sveta, dekadencična omama; - lirika, pripovedništvo, dramatika; pesem v prozi, črtice, pravljice, novele, dekadencična igra ...; - motivi, ideje in slog pesemskih besedil; - poetična dekadencična drama, svetopisemski motivi, slog; - impresionistični slog v dramatici <p>2. Oznaka obdobja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vzpon meščanstva in ustanovitev novih nacionalnih držav v 2. polovici 19. stoletja, razmah kolonialnega imperializma, silovit razvoj znanosti, industrije in tehnike, velike migracije, gospodarske krize in ostre socialne napetosti; - v umetnosti odpor zoper realizem in naturalizem s pojavom nove romantike, dekadence in simbolizma; esteticizem in larpurlartizem; - časovna umestitev obdobja, predstavniki 	<p>I. Obvezna besedila:</p> <p>a) Baudelaire: Pesem o albatrosu/Ujemanja Tujec/Omamljajte se!</p> <p>b) Verlaine: Jesenska pesem/Rimbaud: Pijani čoln/Mallarmè: Nam bo nedolžni, živi in prekrasni dan</p> <p>c) Wilde: Saloma/Čehov: Češnjev vrt</p> <p>II. Prostoizbirna besedila za individualno in skupinsko delo ter aktualizacijo (Priloga)</p>

3. Pomen obdobja za književnost in umetnost na Slovenskem	
---	--

KNJIŽEVNOST SLOVENSKE MODERNE	
Temeljni pojmi iz literarne vede	Obvezna in prostoizbirna besedila
<p>1. Literarnointerpretativne prvine:</p> <ul style="list-style-type: none"> - romantične ideje, motivi in teme, obogateni s prvinami dekadence in simbolizma; družbenokritične in satirične teme v pripovedništvu in dramatiki; - razcvet lirike (sonet, svobodne pesniške oblike, gazela, podoknica, kmečka pesem), pripovedništva (črtica, povest, novela, roman) in dramatike (komedija, farsa, tragedija, poetična drama, ljudska igra) ter polliterarnih oblik; - verzni prestop, zvočni učinki, personifikacija, prisposode, simboli, ritem, verz; - zgradba pripovednih besedil; - dramska zgradba, satira <p>2. Oznaka obdobja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - družbenopolitične razmere na Slovenskem ob koncu 19. stoletja (avstrijska raznorodovalna politika; gospodarski pritiski, množično izseljevanje); balkanske vojne, prva svetovna vojna, majniška deklaracija, ustanovitev kraljevine SHS; - smeri in tokovi slovenske moderne; - sodobniki slovenske moderne; - časovna umestitev obdobja, predstavniki <p>3. Pomen slovenske moderne za evropeizacijo slovenske književnosti; aktualnost sporočila</p>	<p>I. Obvezna besedila:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Kette: Na trgu/Na molu San Carlo/Pijanec b) Murn: Ko dobrane se mrače/Pesem o ajdi/Sneg/Nebo, nebo/Vlahi c) Župančič: Ti skrivnostni moj cvet/Manom Josipa Murna Aleksandrova (I, III)/Duma/Slap/Vihar (V zarje Vidove) č) Cankar: Na klancu/Hiša Marije Pomočnice/Martin Kačur d) Cankar: Skodelica kave/Sova/Gospod stotnik/Kostanj posebne sorte e) Cankar: Za narodov blagor/Kralj na Betajnovi/Pohujšanje v dolini šentflorjanski/Hlapci f) Gradnik: Pisma (1., 5., 7.) <p>II. Prostoizbirna besedila za individualno in skupinsko delo ter aktualizacijo (Priloga)</p>

slovenske nove romantike za sodobnega človeka

SVETOVNA KNJIŽEVNOST V PRVI POLOVICI 20. STOLETJA	
Temeljni pojmi iz literarne vede	Obvezna in prostoizbirna besedila
<p>1. Literarnointerpretativne prvine:</p> <ul style="list-style-type: none">- ljubezen in smrt, slutenje onostranskosti, zavest in nezavedno, notranje življenje in doživljanje, avtobiografskost, občutja usodnosti in grotesknosti bivanja;- lirika, epika, dramatika; španska romanca, moderna lirika, moderna novela, moderni roman, moderna drama, »ženstvena pisava«;- nadrealistični motivi, simbolika barv;- pripovedna tehnika modernega romana, nehotni spomin, tok zavesti, notranji monolog, doživljeni/polpremi govor;- groteska v pripovedništvu <p>2. Oznaka obdobja:</p> <ul style="list-style-type: none">- družbeno-, kulturno- in duhovnozgodovinske okoliščine: prelom stoletja z občutji usodnosti in konca nekega obdobja, oktobrska revolucija, prva svetovna vojna, španska državljanska vojna, Einsteinovi teoriji relativnosti, Husserlova fenomenologija in Freudova psihoanaliza – zbujanje nezaupanja	<p>I. Obvezna besedila:</p> <p>a) Rilke: Panter/Apollinaire: Cona/García Lorca: Vitezova pesem/Eliot: Pusta dežela/Pasternak: Hamlet/Pound: Canto Tagore: Pesem zahvale /Cvetajeva: Življenju*</p> <p>b) Proust: Combray/Joyce: Ulises/Ljudje iz Dublina (Evelina)/Woolf: Gospa Dalloway</p> <p>c) Kafka: Preobrazba/Mann: Smrt v Benetkah</p> <p>č) Bulgakov: Mojster in Margareta</p> <p>II. Prostoizbirna besedila za individualno in skupinsko delo ter aktualizacijo (Priloga)</p>

<p>v gotovost in obvladljivost stvarnega materialnega sveta, raziskovanje nadčutnega sveta in notranjega sveta zavesti in nezavednega;</p> <ul style="list-style-type: none"> - smeri (dadaizem, futurizem, simbolizem, nadrealizem, ekspresionizem, socialistični realizem, modernizem) in njihova časovna umestitev; - predstavniki in dela <p>3. Pomen obdobja za razvoj slovenske in svetovne književnosti in umetnosti po 2. svetovni vojni</p>	
--	--

* Predlagamo obravnavo 2—3 pesmi.

SLOVENSKA KNJIŽEVNOST V PRVI POLOVICI 20. STOLETJA	
Temeljni pojmi iz literarne vede	Obvezna in prostoizbirna besedila
<p>1. Literarnointerpretativne prvine:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ekspresionistična usmerjenost v notranji svet, stiska, razklanost, katastrofična prihodnost evropske civilizacije; izražanje etičnih doživljajev (novi človek); - ekspresionistična estetika (učinki grdega, prenapetega, neskladnega; pomen grotesknosti); - lirska poezija; POJEM LIRSKA POEZIJA? usmeritev k najmodernejšim slogovnim vzorom (konstruktivizem); - socialni realizem kot novi tip angažiranega realizma; razmerje do socialističnega realizma; povezanost s slovenskim nacionalnim vprašanjem; regionalna obarvanost; razmah pripovedništva; snovna, motivna in tematska navezanost na kmečki svet; - obsežnost in raznovrstnost pesništva v času 2. svetovne vojne <p>2. Oznaka obdobja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - čas družbenih sprememb kot posledica prve svetovne vojne, oktobrske revolucije, razpada Avstro-Ogrske in nastanka novih držav; izguba etničnega ozemlja, gospodarska kriza in izseljevanje; nazorsko ločevanje; - novi literarni tokovi: ekspresionizem in avantgardna gibanja ter družbenokritični socialni realizem; uporniško medvojno pesništvo; <p>2014-01-08 2014-01-08</p>	<p><i>I. Obvezna besedila:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> a) Kosovel: Balada/Slutnja b) Kosovel: Ekstaza smrti/Nokturno c) Kosovel: Pesem št.X/Kons 5 č) Pregelj: Matkova Tina d) Grum: Dogodek v mestu Gogi e) Prežih: Boj na požiralniku/Samorastniki f) Kosmač: Sreča/Kranjec: Povest o dobrih ljudeh/Režonja na svojem g) Bartol: Alamut/Al Araf h) A. Vodnik: Pomladna pesem/Večerni oblaki/ B. Vodušek: Oljčni vrt/Bleščeča tihota visokega dne/Zapuščeni klavir i) Bor: Srečanje/Kajuh: Bosa pojdiva J) Balantič: Zasuta usta/Nečisti čas/Hribovšek: Jabolko na mizi/Osamelost <p>II. Prostoizbirna besedila za individualno in skupinsko delo ter aktualizacijo (Priloga)</p>

3. Pomen obdobja za slovenski književni in družbeno-kulturni razvoj; aktualizacije	
--	--

SVETOVNA KNJIŽEVNOST V DRUGI POLOVICI 20. STOLETJA	
Temeljni pojmi iz literarne vede	Obvezna in prostoizbirna besedila
<p>1. Literarnointerpretativne prvine:</p> <ul style="list-style-type: none"> - odtujenost od sveta; svoboda kot breme; absurdnost bivanja; breztalnost; popredmetenost sveta; subjektivizem; relativizem; spoznavna, bivanjska, vrednostna in metafizična negotovost; čudežno, magično in realnost; želja po vrnitvi pristne izkušnje; kulturna drugost in drugačnost; kolonialno nasilje in odpor; - drama absurda, eksistencialistična drama, roman (eksistencializma, magičnega realizma, postmodernistični, postkolonialni), novi roman, novi novi roman, žanrski roman, kratka zgodba (postmodernistična, minimalistična), lirika; - eksistencialistične ideje in filozofija absurda v pripovedništvu in dramatik; dramska in pripovedna tehnika; - groteskne in satirične prvine v dramatik, magični realizem v pripovedništvu; - medbesedilnost, metafikcija <p>2. Oznaka obdobja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - družbeno-, kulturno- in duhovnozgodovinske okoliščine: druga svetovna vojna, problem holokausta, Evropa in svet po drugi svetovni vojni, 	<p>I. Obvezna besedila:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Szymborska: Radost pisanja/Plath: Črni vran v deževnem vremenu/Paz: Pred začetkom/Neruda: Nastanejo ljudje/Senghor: Črna žena/Prevert: Barbara* b) Hemingway: Komu zvoní/Faulkner: Svetloba v avgustu c) Borges: Aleph/García Márquez: Sto let samote/Morrison: Ljubljena č) Camus: Tujec/Fowles: Ženska francoskega poročnika/Süskind: Parfum/Calvino: Če neke zimske noči popotnik/Mahfouz: Pot med palačama d) Sartre: Zaprta vrata/Ionesco: Plešasta pevka/Beckett: Čakajoč Godota/Williams: Tramvaj poželenje/Barnes: Prerekanja <p>II. Prostoizbirna besedila za individualno in skupinsko delo ter aktualizacijo (Priloga)</p>

<p>leto 1968, osamosvajanje kolonialnih držav okrog leta 1960, postindustrijska družba, informatizacija in virtualizacija, postkolonializem, globalizacija;</p> <ul style="list-style-type: none">- smeri (eksistencializem, gledališče absurda, novi roman, magični realizem, postmodernizem, minimalizem, postkolonialna književnost) in njihova časovna umestitev;- predstavniki in dela <p>3. Pomen obdobja in aktualizacije</p>	
---	--

* Predlagamo obravnavo 1 pesmi.

SLOVENSKO PRIPOVEDNIŠTVO V DRUGI POLOVICI 20. STOLETJA	
Temeljni pojmi iz literarne vede	Obvezna in prostoizbirna besedila
SLOVENSKO PESNIŠTVO V DRUGI POLOVICI 20. STOLETJA	
Temeljni pojmi iz literarne vede	Obvezna in prostoizbirna besedila
<p>1. Literarnointerpretativne prvine:</p> <ul style="list-style-type: none"> - motivi in teme ljubezni, vsakdanjega življenja, melanholije, dvoma, resignacije, zvestoba humanističnim vrednotam, ironično in satirično razreševanje bivanjskih dilem; - tesnoba, groza, nemoč, tematika smrti, smisla in absurdnosti življenja, ironičnost, grotesknost, fantastične prvine, pomen pesništva; - motivi osebnega življenja in etičnega opredeljevanja; - brezosebni lirski subjekt, pesmi podobe, moderna lirska balada, svobodna skladnja, svobodni verz, konkretna poezija, pesem v prozi, pomen soneta <p>2. Oznaka obdobja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - obnova porušene domovine, politične, socialne in kulturne razmere v socializmu, po letu 1990 nacionalna osamosvojitve in sprememba družbeno-ekonomskega sistema; pomen književnih glasil (Beseda, Revija 57, Perspektive, Sodobnost, Nova revija, Literatura); - smeri in tokovi: intimizem, ekspresionizem in simbolizem, modernizem, eksistencializem, poezija absurda, literarnoumetniške avantgarde in ultramodernizem, postmodernizem, novi intimizem; - časovna umestitev obdobja in predstavniki <p>3. Pomen obdobja za slovenski književni razvoj. Vpetost v sodobno književno in kulturno dogajanje; razmerje med tradicijo, modernizmom in postmodernizmom; nagrade; medijska in družbena angažiranost avtorjev ...</p>	<p><i>I. Obvezna besedila:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> a) Kocbek: Deček na drevesu/Kdo sem/Udovič: Fantazija v mestu na vodi b) Menart: Croquis/Celuloidni pajac c) Krakar: Med iskalci biserov I, IV, VII/Pavček: Še enkrat glagoli/Zlobec: Pobeglo otroštvo č) Kovič: Južni otok/Psalm d) Dane Zajc. Veliki črni bik/Črni deček e) Strniša: Večerna pravljica/ Vrba I/Makarovič: Poroka/ Odštevanka/ Zeleni Jurij / Kravos: Zamejska žalostna f) Šalamun: Stvari/Mrk I/Gobice g) Jesih: Grizljaj sem svinčnik/Nekega dne ob uri, ko mrači se/B. A. Novak: Zima h) U. Zupan: Psalm- magnolije v aprilskem snegu/Zapuščanje hiše, v kateri sva se ljubila/Maja Vidmar: Ne bojim se/A. Šteger: Povabilo na čaj/M. Haderlap: Dekla <p>II. Prostoizbirna besedila za individualno in skupinsko delo ter aktualizacijo (Priloga)</p>

<p>1. Literarnointerpretativne prvine:</p> <ul style="list-style-type: none"> - druga svetovna vojna, socialna in moralna kritika, življenjska resignacija in pesimizem, bivanjska in etična problematika, avtobiografskost, notranje doživljanje, folklorno izročilo, zgodovina in usoda, erotika, virtualnost resničnosti, iskanje minimalne pristnosti; - novela, (tradicionalna, postmodernistična, minimalistična) kratka zgodba, roman (družbeni, vojni, zgodovinski, eksistencialistični, modernistični, postmodernistični, potopisni, erotični, avtobiografski, antiutopični, kriminalni, znanstvenofantastični, novi roman) - modernistični pripovedni postopki, verzem, pripovedovalec, slog <p>2. Oznaka obdobja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - družbeno-, kulturno- in duhovnozgodovinske okoliščine: v povojnem obdobju uradno spodbujanje socialističnega realizma in preganjanje »zahodnih, meščanskih« vplivov, nato postopno prodiranje modernih literarnih smeri; občutja bivanjske negotovosti, spoznavne relativnosti, ideološke konstruiranosti zgodovine; od osemdesetih let naprej (nacionalna osamosvojitve in sprememba družbeno-ekonomskega sistema) pod vplivom postmoderne občutja virtualnosti sveta ter vdora postmoderne družbe in kulture izrazit porast kratke zgodbe in popularnih žanrov; - smeri (socialni in socialistični realizem, psihološki realizem, eksistencializem, novi roman, modernizem, ludizem, slovenski magični realizem, postmodernizem, minimalizem, »ženstvena pisava«) in njihova časovna umestitev; 	<p>I. Obvezna besedila:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Kocbek: Črna orhideja/Blažena krivda/Zidar: Sveti Pavel b) Zupan: Menuet za kitaro c) Kovačič: Resničnost/Prišleki č) Hieng: Čudežni Feliks/Rebula: Senčni ples/Lipuš: Zmote dijaka Tjaža d) Jančar: Severni sij/Posmehljivo poželenje/Katarina, pav in jezuit/Smrt pri Mariji Snežni e) Bojetu: Filio ni doma/Lainšček: Namesto koga roža cveti/Ki jo je megla prinesla f) Blatnik: Plamenice in solze/Zakon želje <p>II. Prostoizbirna besedila za individualno in skupinsko delo ter aktualizacijo (Priloga)</p>
--	--

<p>- predstavniki in dela</p> <p>3. Pomen obdobja za slovenski književni razvoj. Vpetost sodobnega pripovedništva in avtorjev v književno in kulturno dogajanje. Razmerje med sodobnim in tradicionalnim pripovedništvom in postmodernizmom; nagrade; angažiranost avtorjev ...</p>	
---	--

SLOVENSKA DRAMATIKA V DRUGI POLOVICI 20. STOLETJA	
Temeljni pojmi iz literarne vede	Obvezna in prostoizbirna besedila
<p>1. Literarnointerpretativne prvine:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tradicionalni motiv v sodobni dramatici, poetična drama, eksistencialistične prvine; modernistična komedija; moderna groteskna drama; sodobna socialnokritična drama; - jezikovna razgibanost; pogovorne prvine; pokrajinska obarvanost <p>2. Oznaka smeri: tematska, dramaturška iskanja in smeri v povojni dramatici</p> <p>3. Gledališke ustanove, radijske in televizijske igre in spremljevalno dogajanje (natečaji, nagrade, medijske prezentacije, režiserski projekti)</p>	<p>I. Obvezna besedila:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Smole: Antigona/Kozak: Afera b) Jančar: Veliki briljantni valček/Zupančič: Vladimir/Razred c) Jesih: Grenki sadeži pravice/Jovanović: Norci <p>II. Prostoizbirna besedila za individualno in skupinsko delo ter aktualizacijo (Priloga)</p>

3 VSEBINE

3.1 JEZIKOVNI POUK

a) OBVEZNE IN IZBIRNE BESEDILNE VRSTE

Dijaki/dijakinje poslušajo in gledajo naslednje vrste posnetih ali odigranih uradnih pogovorov:*			
4.	5.	6.	7.
<ul style="list-style-type: none"> ■ raziskovalni p., 	<ul style="list-style-type: none"> ■ pogajalni p., 	<ul style="list-style-type: none"> ■ prepričevalni p., 	<ul style="list-style-type: none"> ■ okroglo mizo/sestane.
* Predlagana je obravnava po letnikih (možna pa je tudi strnjena obravnava).			

Dijaki/dijakinje berejo naslednje vrste uradnih dopisov:*			
4.	5.	6.	7.
<ul style="list-style-type: none"> ■ vabilo, ■ zahvalo, ■ opravičilo, 		<ul style="list-style-type: none"> ■ prošnjo ■ prijavo, ■ pritožbo. 	
* Predlagana je obravnava po letnikih (možna pa je tudi strnjena obravnava).			

Dijaki/dijakinje sprejemajo (tj. berejo in/ali poslušajo in gledajo) naslednje vrste enogovornih neumetnostnih besedil:			
4.	5.	6.	7.
<ul style="list-style-type: none"> ■ predstavitev osebe, ■ predstavitev postopka, ■ predstavitev kraja/države, ■ besedilo ekonomske propagande, ■ predstavitev naprave, 	<ul style="list-style-type: none"> ■ publicistično poročilo, ■ življenjepis, ■ referat, ■ javno obvestilo/vabilo/zahvalo/opravičilo, ■ reportažo, 	<ul style="list-style-type: none"> ■ strokovni/poljudno-znanstveni članek, ■ komentar, ■ esej, ■ seminarsko nalogo, 	<ul style="list-style-type: none"> ■ predavanje, ■ besedilo politične propagande, ■ zakon/statut/upravn o odločbo, ■ zapisnik.

Dijaki/dijakinje tvorijo (tj. govorno nastopajo in/ali pišejo) enogovorna besedila, in sicer:			
■ tvorijo besedilo tiste vrste, ki so jo pred tem že sprejemali, tj.			
4.	5.	6.	7.
<ul style="list-style-type: none"> • predstavitev osebe, • predstavitev postopka, • predstavitev kraja/države, • predstavitev naprave, • besedilo ekonomske propagande, ■ pripovedujejo o svojih doživetjih, ■ predstavljajo umišljene dogodke/svetove, ■ poročajo o zanimivih/aktualnih dogodkih, ■ predstavljajo svoje mnenje o aktualnih dogodkih, ■ obnavljajo in ocenjujejo knjigo/film/prireditve, ■ predstavljajo svoje poklicne ipd. načrte. 	<ul style="list-style-type: none"> • življenjepis – lastni in/ali izbrane osebe, • referat, • reportažo, 	<ul style="list-style-type: none"> • komentar, • esej, • seminarsko nalogo, 	<ul style="list-style-type: none"> • esej, • zapisnik;

B) TEMELJNI JEZIKOSLOVNI POJMI

v razdelkih Razvijanje poimenovalne, pravopisne, pravorečne /.../ zmožnosti ter Razvijanje metajezikovne zmožnosti.

3.2 KNJIŽEVNOST

A) Temeljni pojmi iz literarne vede v razdelku Operativni cilji pouka književnosti (levi stolpec)

B) Obvezna besedila ob operativnih ciljih književnega pouka (desni stolpec)

C) Besedila za domače branje

- Sofoklej: Kralj Ojdip/Antigona
- Zgodbe Svetega pisma (izbor)
- Cervantes: Don Kihot/Boccaccio: Dekameron (izbor)/Shakespeare: Romeo in Julija/ Hamlet
- Linhart: Ta veseli dan ali Matiček se ženi/Kreft: Kranjski komedijanti
- Tolstoj: Vojna in mir/Dostojevski: Zločin in kazen/Stendhal: Rdeče in črno/Flaubert: Gospa Bovaryjeva
- Jurčič: Deseti brat/Kersnik: Jara gospoda/Tavčar: Visoška kronika/Kratka proza slovenskega realizma (izbor)
- Gogolj: Revizor/Ibsen: Strahovi Hiša lutk (Nora)/Wilde: Saloma/Čehov: Češnjev vrt
- Cankar: Hlapci/Za narodov blagor/Kralj na Betajnovi/Pohujšanje v dolini šentflorjanski
- Svetovna novela 19. in 20. stoletja (izbor, Klasje)
- Grum: Dogodek v mestu Gogi/Od Ivana Preglja do Cirila Kosmača (izbor novel, Klasje)
- Bulgakov: Mojster in Margareta/Kafka: Proces/Camus: Tujec

2. Eno ali dve prostoizbirni besedili v vsakem letniku

3. Sklop besedil kot podlaga za pisanje šolskega eseja v zadnjem letniku.

D) PREDLAGANA PROSTOIZBIRNA BESEDILA

ANTIČNA KNJIŽEVNOST

Anakreon: Eros, z zlatimi kodri, Senca so osivela; Tibul: Elegija; Ovid: Metamorfoze; Horac: Epoda

Ovid: Metamorfoze; Homer: Odiseja

Longos: Dafnis in Hloa; Heliodor: Etiopske zgodbe; Petronij: Satirikon (Zgodba o efeški vdovi); Apulej: Zlati osel

Evripid: Medeja; Aristofan: Aharnjani; Plavt: Dvojčka

Aristotel: Poetika; Plutarh: Vzporedni življenjepisi

*

Petiška: Stare grške bajke; Schwab: Najlepše antične pripovedke; Harris: Pompeji; Strniša: Odisej; ekranizacije in umetniške upodobitve antičnih motivov

BIBLIJA IN KNJIŽEVNOSTI STAREGA ORIENTA

Matsuo Bašo: Haikuji; Li Bai (Litaipo): Večna pesem; poezija Omarja Hajama in Hafisa; Ši king

Mahabharata, Ramajana

Kalidasa: Šakuntala

Avesta, Koran, Vede

*

Waltari: Egipčan Sinuhe; Svetina: Šeherezada; Dekleva: Mushi mushi;
Brown: Da Vincijska šifra; ekranizacije in umetniške upodobitve biblijskih in orientalskih motivov

KNJIŽEVNOST SREDNJEGA VEKA V EVROPI IN NA SLOVENSKEM

Frančišek Asiški: Sončna pesem; Dante: Novo življenje; Carmina burana
Beowulf; Pesem o Rolandu; Pesem o pohodu Igorjevem; Pesem o Cidu
Chretien de Troyes: Roman o gralu; Avguštin, Izpovedi
Hofmannsthal: Slehernik
Stiški rokopis in drugi srednjeveški rokopisi na Slovenskem

*

Scott: Ivanhoe; Sienkiewicz: Križarji; Jurčič: Veronika Deseniška, Hči mestnega sodnika;
Wambrechtsamer: Danes grofje celjski in nikdar več;
Menart: Srednjeveške priode in balade; Eco: Ime rože; Erskine: Kratkotrajna sreča F. Villona

RENEŠANSA

Shakespeare: Soneti
Rabelais: Gargantua in Pantagruel; Lazarček iz Tormesa; Margareta Navarska: Heptameron
Macchiavelli: Mandragola, Vlada; Držić: Dundo Maroje; Shakespeare: Julij Cezar, Beneški trgovec, Ukročena
trmoglavka, Othello, Vihar
Montaigne: Eseji

*

Lamb: Pripovedke iz Shakespeara; Twain: Kraljevič in berač; Stone: V zanosu in obupu; Borges: Pierre Menard,
avtor Kihota

SLOVENSKA REFORMACIJA IN PROTIREFORMACIJA TER BAROK

Dalmatin: Salamonove Visoke pejsni; Ta stara božična pejsen, 1563; Predgovor k Bibliji
Bohorič: Predgovor v Arcticae horulae
Trubar: Iz predgovora (Catechismus), O narečni raznolikosti (Ta evangeli sv. Matevža); Te cerkve božje zuper nje
sovražnike tožba inu molitev
Krelj: Prošnja za mir; Postila slovenska
Slovenska nabožna književnost (Klasje);
Valvazor: Slava vojvodine Kranjske

*

Jančar: Triptih o Trubarju; Jurčič: Jurij Kobila; Tavčar: Vita vitae meae; Župančič: Pred Trubarjevim kipom;
Mikeln: Zgaga vojvodine Kranjske

EVROPSKI KLASICIZEM IN RAZSVETLJENSTVO

La Fontaine: Smrt in drvar; Pascal: Misli
Defoe: Robinson Crusoe; J. Austen: Prevzetnost in pristranost;
Molière: Skapinove zvijače, Šola za žene, Namišljeni bolnik, Don Juan; Baumarchais: Figarova svatba

*

Bulgakov: Življenje gospoda Molièra

SLOVENSKO LJUDSKO SLOVSTVO

Tristo narodnih; Gđa se dragi v Ameriko odpravlja
Desetnica; Kralj Matjaž in Alenčica; Pegam in Lambergar; Zlatorog
Izbrana zbirka ljudskih pripovedk iz zbirke Glasovi, na primer: Javorov hudič/ Noč je moja dan je tvoj/Zlati bogatin

...

Tristo narodnih

*

Kersnik: Rošlin in Verjanko; Milčinski: Pravljice; Zajc: Rožengruntar; J. Osvald: Puešle; Makarovič: Zeleni Jurij;
Taufel: Vodenjaki; umetniške predelave motiva Lepe Vide

RAZSVETLJENSTVO V SLOVENSKI KNJIŽEVNOSTI

Vodnik: Dramilo
J. D. Dev: Belin
Vodnik: Lublanske novice, Velika pratika, Mala pratika, Kuharske bukve

Linhart : Županova Micka
Pohlin: Uvod v Kraynsko gramatiko
Linhart: Poskus zgodovine Kranjske II. Oblika vladavine

*

Kreft: Kranjski komedijanti; Jalen: Ovčar Marko; T. Kovač: Najbogatejši Kranjec; B. Novak: Pasja grofica

KNJIŽEVNOST EVROPSKE PREDROMANTIKE IN ROMANTIKE

Puškin: A. P. Kernovi; Bürger: Lenora; pesmi Novalisa, Heineja, Byrona, Hölderlina, Shelleya, Mickiewicza, Mache, Vraza, Ševčenka
Byron: Parizina
Goethe: Faust
Puškin: Pikova dama; Wallpole: Otrantski grad; Mary Shelley: Frankenstein; Hugo: Notredamski zvonar;
E. Brontë: Viharni vrh
Schiller: Viljem Tell

*

Plenzdorf: Novo trpljenje mladega Wertherja; sodobna literarna fantastika; sodobne ekranizacije in uglasbitve romantičnih književnih motivov

ROMANTIKA NA SLOVENSKEM

U. Jarnik: Zvezdje; J.V. Koseski: Potažba; M. Kastelic: Prijatlam krajnšine; Prešeren: Poezije
Prešeren: Pismo staršem, Pismo Čelakovskemu (14. brezna 1833), Pismo Vrazu;
Kopitar: Avtobiografija; Čop: Pismo Kopitarju (16. maja 1830); Čop: Slovenska abecedna vojska
Kopitar: Slovnica slovenskega jezika (uvod)
Cigler: sreča v nesreči; J. Turnograjska: Nedolžnost in sila; A. M. Slomšek: Blaže in Nežica v nedeljski šoli

*

E. Jelovšek: Spomini na Prešerna; J. Stritar: Esej o Prešernu; J. Trdina: Doktor Prežir; D. Smole: Krst pri Savici; I. Vašte: Roman o Prešernu; T. Kovač: Slovenski oratar dr. Janez Bleiweis; M. Kmecl, B. Šomen: Poet (scenarij); Slodnjak: Neiztrohnjeno srce; Sivec: Julija iz Sonetnega venca; B. Gradišnik: Neobjavljiva zgodba (Mistifikcije) Prešernova osebnost in delo v sodobni medijski in popularni kulturi

KNJIŽEVNOST EVROPSKEGA REALIZMA IN NATURALIZMA

Dickens: Oliver Twist, David Copperfield; Thackeray: Semenj ničevosti; Hardy: Čista ženska; L. N. Tolstoj: Vstajenje, Ana Karenina; Dostojevski: Idiot, Bratje Karamazovi; Gončarov: Oblomov; Turgenjev: Očetje in sinovi; Flaubert: Tri novele, Preprosta duša; Ibsen: Nora; Gogolj: Nos

*

Stefan Zweig: Graditelji sveta ; Janko Lavrin: Tolstoj, Dostojevski; filmske in gledališke obdelave realističnih del; Julian Barnes: Flaubertova papiga

MED ROMANTIKO IN REALIZMOM NA SLOVENSKEM

Stritar: Dunajski soneti
Levstik: Popotovanje iz Litije do Čateža, Martin Krpan z Vrha; Celestin: Naše obzorje; Jurčič: Lepa Vida, Sosedov sin; Erjavec: Avguštin Ocepek; Mencinger: Abadon; Kersnik: Kmetске slike, Ciklamen; Stritar: Zorin; Trdina: Bajke in povesti o Gorjancih; Tavčar: Med gorami, V Zali, Grajski pisar; Jenko: Jeprški učitelj
Alešovec: Kako sem se jaz likal; Murnik: Ženini naše Koprnele
Jurčič: Veronika Deseniška

*

Rob: Deseti brat; Slodnjak: Pogine naj, pes; Pregelj: Šmonca; Kozak: Šentpeter; filmske in gledališke obdelave književnih del slovenskih realistov

KNJIŽEVNOST EVROPSKE MODERNE

Baudelaire: Spleen, Harmonija večera; Verlaine: Zahajajoča sonca; Rimbaud: Ofelija, Po vesoljnem potopu, Morska podoba, Pismi vidca; Mallarmè: Svetnica; Valéry: Notranjost; Whitman: Pesem o sebi, Pesem o širni cesti; poezija Bloka, Šantića, Nazorja, Dučića in Matoša

Wilde: Slika Dorian Gray, Važno je imenovati se Ernest, Slavec in vrtnica; Čehov: Novele; A. France: Thais
Rostand: Cyrano de Bergerac; Maeterlinck: Peleas in Melisanda; Hugo von Hofmannsthal: Oba
Wilde: Propad laži; Nietzsche: Tako je govoril Zaratustra

*

Ivan Mrak: Rimbaud – Verlaine; M. Manoll: Prekleti pesnik

KNJIŽEVNOST SLOVENSKE MODERNE

Izbrane pesmi Ketteja, Murna, Župančiča, Cankarja in Gradnika;
Murn: Pismo Cankarju; Ivan Cankar: Vinjete (Epilog), Bela krizantema, Hlapec Jernej in njegova pravica, Kurent, Iz tujega življenja, Slovensko ljudstvo in slovenska kultura;
Milčinski: Butalci; Govekar: V krvi; Izidor Cankar: S poti; Kraigher: Kontrolor Škrobar; Kveder: Misterij žene
Finžgar: Na petelina

*

Izidor Cankar: Obiski; Slodnjak: Tujec; Šalamun: Duma; Partljič: Ščuke pa ni; ekranizacije literarnih del književnikov slovenske moderne

SVETOVNA KNJIŽEVNOST V PRVI POLOVICI 20. STOLETJA

Jesenin: Vrnitev domov; Majakovski: Oblak v hlačah; Ahmatova: Ni te več in več ne boš; Trakl: Na vzhodu/Grodek;
Gide: Ponarejevalci denarja; Andrić: Most na Drini; Hašek: Dobri vojak Švejk; Gorki: Mati; Bulgakov: Bela garda;
Hesse: Siddharta

Krleža: Gospoda Glembajevi; Pirandello: Šest oseb išče avtorja, Henrik IV; Brecht: Mati Korajža

*

Möderndorfer: Krik; Sveto pismo: Jobova knjiga; Borges: Ojdip in uganka; Žabot: Bukovska mati

SLOVENSKA KNJIŽEVNOST V PRVI POLOVICI 20. STOLETJA

Kosovel: Rime, Sferično zrcalo; Podbevšek: Električna žoga; Jarc: Človek in noč, Slovenski soneti;
Vodnik: Okna zagrnili sem z rožami; Seliškar; Pretrgana popisnica; Klopčič: Deževna pomlad 1933; Kocbek: Močna rdeča junca; Vodušek: Zapuščeni klavir; Novy: Eros; Vipotnik: Iz težkih dni; neznani pesniki upora
Jarc: Novo mesto; Pregelj: Plabanus Joannes; Bevk; Kaplan Martin Čedermac; Prežih: Jamnica, Doberdob
Kreft: Celjski grofje; Potrč; Krefli

*

Kocbek: Svoboda in nujnost; Dekleva: Zmagoslavje podgan; Gradišnik; Jurjevke

SVETOVNA KNJIŽEVNOST V DRUGI POLOVICI 20. STOLETJA

Robbe-Grillet: Videc; Solženicin; Prvi krog; Gordimer: Burgerjeva hči; Eco: Ime rože; Mišima: Pobegli konji;
Kundera: Neznosna lahkost bivanja; Grass: Pločevinasti boben; Marias: Tako belo srce; Osundare: Zgovorno darilo;
Djebor: Ljubezen, fantazija; Darko: Brez obraza; Ngugi: Krvavi cvetni listi; Flanagan: Življenje rečnega vodnika;
White: Voss; Schlink: Bralec; Erdrich: Zdravilo za ljubezen; Adams: Štoparski vodnik po galaksiji; Tolkien:
Gospodar prstanov;

Achebe: Mravljišča v Savani; Kourouma: Alahu ni treba; Coetzee: V pričakovanju barbarov; Murdoch: Črni princ;
Carver: Peresa

*

Jančar: Zalezujoč Godota; Fowles: Mag; Flisar: Popotnik v kraljestvu senc; Križnar: Nuba; Doyle: Sherlock Holmes;
Flaubert: Preprosta duša

SLOVENSKO PESNIŠTVO V DRUGI POLOVICI 20. STOLETJA

Izbrane pesmi pesnikov pod I; izbrane pesmi Minattija, Tauferja, Vegrijeve, Košute, Januša, Grafenauerja, Fritza, Geistra, Medveda, Dekleve, I. Svetine, A. Debeljaka ...; pesništvo slovenskih izseljencev

*

Hofman: Pogovori s slovenskimi pisatelji; Pibernik: Med tradicijo in modernizmom, Med modernizmom in avantgardo; Petdeset let potem (Ob jubileju Pesmi štirih) – film

SLOVENSKO PRIPOVEDNIŠTVO V DRUGI POLOVICI 20. STOLETJA

Kosmač: Balada o trobenti in oblaku, Tantadruj; Mihelič: Ure mojih dni; Smole: Črni dnevi in beli dan; Kavčič: Pustota; Kranjec: Strici so mi povedali; Kocbek: Tovarišija; Pahor: Mesto v zalivu; Simčič: Človek na obeh straneh stene; Snoj: Fuga v križu; Rožanc: Ljubezen; Šeligo: Triptih Agate Schwarzkobler; Rupel: Povabljeni pozabljeni; Messner: Skurne storijske; Lainšček: Namesto koga roža cveti; Tomšič: Oštrigeča; Kovič: Profesor domišljije/Pot v Trento; Dolenc: Vampir z Gorjancev; Rožanc: Ljubezen; Švabič: Ljubavne povesti; Filipčič: Kerubini; Kalčič: Mehika; Gradišnik: Nekdo drug; Perčič: Izganjalec hudiča; Maja Novak: Zverjad; Žabot: Volčje noči; Virk: Moški nad prepadom; Morovič: Potapljači; Bratož: Pozlata pozabe; Möderndorfer: nekatere ljubezni; Marinčič: Tereza; Remec: Mana; Zaplotnik: Pot; Flisar: Čarovnikov vajenec;

*

Marjeta Novak: Kako pišejo; Nela Malečkar: Ne le intervjuji; Gluvič: Harms danes

SLOVENSKA DRAMATIKA V DRUGI POLOVICI 20. STOLETJA

Svetina: Ojdip v Korintu; Novak: Kasandra; I. Torkar: Pisana žoga; A. Hieng: Osvajalec; P. Božič: Vojaka Jošta ni; R. Šeligo: Ana; Jovanović: Osvoboditev Skopja; Zajc: Voranc; Strniša: Samorog; T. Partljič: Moj ata, socialistični kulak; M. Zupančič: Goli pianist; E. Flisar: Stric iz Amerike; S. Pavček: Al en al dva

*

M. Pograjc: Ljubezen na smrt; Tena Štivičič: Fragile.

4 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

4.1 JEZIK

4.1.1 Cilji

Temeljni cilj jezikovnega pouka na drugi stopnji izobraževanja v EŠ je vzgojiti jezikovno, narodno in državljansko ozaveščenega in samozavestnega učenca, ki bo tudi kultiviran in suveren sogovorec, govorec in pisec ter kritičen poslušalec/gledalec/bralec raznovrstnih neumetnostnih besedil.

Učni načrt v poglavju 2.3.1 podrobneje navaja operativne cilje in pripadajoče vsebine za oblikovanje in razvijanje dijakove zavesti o jeziku, narodu in državi ter za razvijanje in doseganje dijakovih temeljnih zmožnosti, tj. zmožnosti (uradnega) pogovarjanja in dopisovanja, kritičnega sprejemanja in tvorjenja enogovornih neumetnostnih besedil, poimenovalne, skladenjske, pravorečne, pravopisne in slogovne zmožnosti, zmožnosti nebesednega sporazumevanja ter metajezikovne zmožnosti.

4.1.2 Vsebine

Vsebine jezikovnega pouka so temeljni jezikoslovni pojmi in obravnavane besedilne vrste.. Vsebine so dopolnjene z operativnimi cilji – ti se v večini sklopov smiselno nadgrajujejo, zato je predlagana postopna obravnava po letnikih; vendar pa se učitelji lahko odločijo tudi drugače, npr. za strnjeno obravnavo ali za drugačno razvrstitev po letnikih (če se jim tako zdi bolj smiselno oz. učinkovito).

Izbirne vsebine in izbirne dejavnosti so v učnem načrtu natisnjene s poševnim tiskom. Dijakom in učiteljem omogočajo, da samostojno, kritično in odgovorno izbirajo med besedilnimi vrstami in dejavnostmi glede na interese, zmožnosti in pričakovanja udeležencev izobraževanja.

4.1.3 Uresničevanje v praksi

Učitelj načrtuje potek in trajanje obravnave jezikovnih ciljev in vsebin ter dejavnosti dijakov v svoji letni pripravi; pri tem naj sodeluje z učitelji drugih predmetov, predvsem tujih jezikov, k načrtovanju pa naj pritegne tudi dijake. V poglavju 2.3.1 je sicer predlagano določeno zaporedje obravnave vsebin in ciljev, vendar pa se učitelj lahko odloči drugače – pri tem pa mora paziti, da upošteva načelo postopnosti oz. od preprostega k zahtevnejšemu (zato naj npr. dijaki najprej sprejemajo in tvorijo obveščevalna, opisovalna in pripovedovalna besedila, šele nato pa razlagalna in utemeljevalna).

Izhodiščna dejavnost za uresničevanje ciljev je sprejemanje (tj. branje in/ali poslušanje oz. gledanje) danih besedilnih vrst; temu sledi tvorjenje podobnih besedil. To pomeni, da se dijaki srečajo z novo besedilno vrsto najprej kot prejemniki (bralci/poslušalci oz. gledalci), po razčlenjevanju in vrednotenju besedila ter povzemanju značilnosti dane besedilne vrste pa tudi kot tvorci (pisци/govorci) podobnega besedila.

Vse štiri sporazumevalne dejavnosti (branje, poslušanje, govorjenje in pisanje) naj bodo zastopane čim bolj enakovredno.

Sprejemanje in nato tvorjenje neumetnostnih besedil naj potekata po naslednjih korakih:

1. Učenci/učenke se pripravijo na sprejemanje besedila dane vrste (npr. obudijo svoje predznanje o napovedani besedilni vrsti in o napovedani temi, predstavijo svoje izkušnje s sprejemanjem podobnih besedil, izrazijo svoja pričakovanja, izberejo ustrezno strategijo sprejemanja besedila ipd.).
2. Učenci/učenke sprejemajo (tj. berejo ali poslušajo oz. gledajo) besedilo; med sprejemanjem so pozorni na besedilo, na nebesedna ponazorila in na nebesedne spremljevalce pisanja/govorjenja, skušajo si zapomniti čim več podatkov, delajo si izpiske/zapiske ipd.
3. Učenci/učenke po sprejemanju razčlenjujejo besedilo (in sicer okoliščinsko, naklonsko, pomensko, besedno-skladenjsko, tvarno ipd.) ter vrednotijo njegovo učinkovitost, ustreznost, razumljivost in pravilnost.
4. Nato učenci/učenke prepoznavajo, predstavljajo in povzemajo značilnosti dane besedilne vrste ter jih primerjajo z značilnostmi drugih besedilnih vrst.
5. Če je v učnem načrtu predvideno tudi tvorjenje besedila iste vrste, se učenci/učenke nanj pripravijo (npr. predstavijo svoje izkušnje s tvorjenjem podobnih besedil in svoje težave pri tem, predstavijo značilnosti dane besedilne vrste, izberejo ustrezno strategijo sporočanja, izdelajo načrt, po raznih virih iščejo manjkajoče podatke, urejajo podatke, izdelajo ponazorila ipd.).
6. Učenci/učenke pišejo besedilo oz. izdelajo pisno podlago za govorni nastop. (Pri tem lahko uporabljajo računalnik.)
7. Učenci/učenke po pisanju/govornem nastopu skupaj s sošolci in učiteljem vrednotijo svoje besedilo in besedila sošolcev ter utemeljijo svoje mnenje; če je potrebno, odpravijo napake v svojem besedilu in ga prepišejo.
8. Na koncu učenci/učenke presojujejo učinek pridobljenega vsebinskega in procesnega znanja na svojo zmožnost sprejemanja in tvorjenja besedil dane vrste ter izdelajo načrt za izboljšanje teh zmožnosti.

Obravnava neumetnostnih besedil naj poteka z aktivnimi oblikami učenja, npr. s problemskim, sodelovalnim in projektnim učenjem -- dijak naj bo sprva dejaven ob učiteljevem vodenju/usmerjanju, kasneje pa vse bolj samostojno. Pri pouku so smiselne in potrebne vse učne oblike (tj. frontalni pouk, skupinsko delo, delo v dvojicah, individualno delo), saj je izbira učne oblike odvisna od konkretne dejavnosti pri pouku; vendar pa naj bo težišče na delu v dvojicah ali

individualnem delu. Pri obravnavi neumetnostnih besedil namreč prevladuje pogovorna metoda, in to ne le kot pogovor dijaka z učiteljem, temveč tudi kot pogovor med dijaki – če se le da, tudi ob dodatnih tiskanih in digitalnih jezikovnih ipd. priročnikih in drugih virih.

4.2 Književnost

4.2.1 Cilji

V učnem načrtu so cilji pouka književnosti zapisani v poglavju 2.3 *Operativni cilji*, in sicer v podpoglavju 2.3.2 *Književnost*. Književni pouk je namenjen vzgoji kultiviranega bralca, bodočega izobraženca. To je bralec, ki v svoje razmišljanje o bralnem doživetju vključuje medbesedilno izkušnost, poznavanje literarnih pojavov in splošno kulturno razgledanost. Zato naj bi v času predmaturitetnega izobraževanja pridobil pozitivne izkušnje srečevanja z besedno umetnostjo in zmožnost samostojnega branja raznovrstnih literarnih besedil. Ob branju naj bi reflektiral svoje doživetje, prepoznaval literarne lastnosti, podajal svoje razumevanje in vrednotenje ter znal literarne pojave uvrščati v njihov tipični literarni in širši kulturni kontekst. Književnost naj bi dojemal kot del kulturnega dogajanja v času, nacionalnem in mednacionalnem prostoru, tj. kot pojav, ki sooblikuje vrednostni sistem posameznika in družbe.

4.2.2 Vsebine

Vsebine pouka književnosti so podane ob operativnih ciljih književnega pouka v 2. poglavju *Cilji* ter v poglavju 3 *Vsebine*, podpoglavju 3.2 *Književni pouk*. Obdobja, avtorji in pripadajoča besedila so razporejeni v sklope po literarnozgodovinskem načelu. Besedila se delijo na obvezna in prostoizbirna. Novost pa je, da lahko učitelj vsebinske sklope obravnava po drugačnem zaporedju, kot so predstavljeni učnem načrtu. Torej ni potrebno nujno slediti literarnozgodovinski periodizaciji, če učitelj meni, da bodo dijaki lažje dojeli sodobnejše vsebine pred starejšimi. Vendar pa mora v fazi sinteze dijakom predstaviti tudi mesto obravnavanega sklopa v literarnozgodovinskem razvoju, da omogoči časovno predstavo in medkulturne povezave. To lahko ponazori s tabelo, časovno premico ipd.

Vsebine posameznih sklopov so predstavljene v dveh stolpcih. V **levem** so podani

- tipični literarnointerpretativni pojmi, ki jih dijaki srečujejo in spoznavajo pri branju besedil v okviru določenega sklopa, in ki so jim v pomoč pri interpretaciji,
- pojmi in vsebine, ki omogočajo razvrstitev prebranih besedil v širši literarni in kulturni kontekst določene dobe,
- opozorila na mogoče aktualizacije, pomen književnih pojavov obravnavanega sklopa za sodobnost.

Te vsebine se nizajo okrog tistih besedil, ki jih bodo dijaki brali, zato ne bodo v vseh primerih upoštevane vse navedene. Med temeljno znanje sodi splošni zaris dobe ter tistih medsebojno povezanih posameznosti, ki se nanašajo na prebrana besedila in ob njih omogočajo uresničevanje temeljnih ciljev.

V **desnem** stolpcu so podana besedila za branje in interpretacijo. Navedena besedila so tista, ki so zaradi idejno-tematskih in slogovno-kompozicijskih lastnosti ključno zaznamovala literaturo in kulturo v določenem času. Zato so po merilih literarne vede, kulturne javnosti in izkušenih bralcev pomembna za razumevanje bistva, sestave in razvoja literature kot posebnega področja človekovega delovanja ter sodijo v obzorje pričakovanj kultiviranega bralca. Njihov izbor se ujema z literarnointerpretativnimi pojmi in smermi razvoja, podanimi v levem stolpcu.

Razdelek I navaja obvezna besedila, ki s točkovnimi oznakami a), b), c) ... sledijo pojmom in smerem v levem stolpcu. Za obravnavo pri pouku je potrebno izbrati po eno besedilo v vsaki

točki, pri čemer so med poševnicami označene izbirne možnosti. Globino (analize, sinteze, vrednotenja, načinov izražanja), kompleksnost (celostna, delna interpretacija) in obliko interpretacije (frontalna, skupinska, individualna) posameznih besedil predvidi učitelj. Stopnje interpretacijske intenzivnosti so različne, najintenzivnejše (z analizo ključnih idejno-tematskih in oblikovno-kompozicijskih sestavin, s sintezo, z večplastnim vrednotenjem, primerjanjem, pisanjem) so mogoče ob domačem branju oz. v kombinaciji dejavnosti pri pouku in doma. Obravnavo drugih obveznih besedil je mogoče po intenzivnosti diferencirati, mestoma osredotočiti na glasno/tiho branje, izražanje doživetja in bralčev komentar, ki vključuje predvsem celostno razumevanje, to pa dopolniti z individualnim ali skupinskim branjem prostoizbirnih besedil.

Poleg obveznih enot v točki I, ki vse vključujejo izbirnost, so za obravnavo predvidena tudi prostoizbirna besedila, nakazana v točki II. Neobvezni predlogi znotraj posameznih sklopov so za lažjo orientacijo podani v prilogi k učnemu načrtu. Obravnavo prostoizbirnih besedil se od obravnave obveznih razlikuje po didaktičnih pristopih. Obvezna se obravnavajo frontalno in na način šolske interpretacije. Izbirna izbirajo posamezniki ali skupine, ki ob njih pripravijo bodisi govorne predstavitve (tudi s pomočjo IKT), recitale, gledališke dogodke idr. Na ta način se širi literarna razgledanost in bralna samostojnost ob literarni raznolikosti besedil znotraj posameznih obdobj in z medbesedilnimi navezavami ter aktualizacijami. Literarna zmožnost gimnazijca bo tako ob koncu šolanja obsegala obvezno »hrbtenico« znanja in branja in dodatno raznolikost, ki jo bodo posamezniki pridobili z izbirnimi besedili. Zaželeno je, da bi vsak posameznik znotraj vsakega sklopa spoznal vsaj eno izbirno besedilo.

4.2.3 Uresničevanje v praksi

Razmerje med dejavno interpretacijo in kontekstnimi informacijami naj bi pri pouku bilo približno 60 % : 40 %, obravnavo vsebinskih sklopov pa zasnovana po naslednjih korakih:

- kratek informativni uvod (učiteljeva interaktivna razlaga pojmov iz levega stolpca ..., govorni nastopi in predstavitve projektnega in raziskovalnega dela posameznih dijakov ali skupin z uporabo IKT);
- branje in tekstno-kontekstna interpretacija obveznih in izbirnih besedil (frontalno, skupinsko, individualno, prepletanje bralnih dejavnosti pri pouku in doma);
- sinteza bralnih izkušenj in kontekstnih spoznanj ob koncu obravnave sklopa. Učitelj vodi dijake, da besedno in vizualno (sklepni zapis, preglednica, miselni vzorec ipd.) uredijo najpomembnejša spoznanja v sistem in jih shranijo v spomin. V tej fazi dijaki prav tako sodelujejo s projektno raziskovalnim delom, preizkusijo pa se tudi v ustvarjanju -- ustvarjalno pisanje, uprizorjanje, recitali ... na izhodiščih pridobljenih bralnih izkušenj.

Potek obravnave, dejavnosti učencev/učenk in trajanje predvidi učitelj v letni pripravi. Učitelj predvidi tudi čas za preverjanje in ocenjevanje. Pri tem povezuje dejavnosti in čas, namenjen jezikovnemu in književnemu pouku.

Vsebinski sklopi so oblikovani z mislijo na določeno število ur za vsakega ter na zaporedje obravnave literarnozgodovinskih sklopov po letnikih, vendar je trajanje in zaporedje prepuščeno učiteljevi avtonomni razporeditvi znotraj predvidenega števila ur za književni pouk v posameznem šolskem letu. Učitelju so lahko v pomoč naslednja razporeditvena pojasnila:

1. Za obravnavo snovi iz književnosti pri slovenščini je predvidenih 60 ur, kolikor jih je najverjetneje praktično izvedljivih v šolskem letu.
2. Trajanje obravnave (šolske interpretacije) posameznih besedil določi učitelj. Kratka obvezna besedila, za katera ni potrebna cela šolska ura, se lahko dopolnijo z izbirnim skupinskim ali individualnim branjem, reševanjem kake interpretativne naloge ali z drugo dejavnostjo.
3. Domače branje je del obravnave določenega sklopa. Število ur za delo pri pouku predvidi

učitelj, pri čemer bolj kompleksno kakor pri siceršnji šolski interpretaciji upošteva naslednje korake oz. strategije:

- motivacijo in kratko informacijo pred branjem, v kombinaciji s pogovorom o ciljih branja in z opazovanjem besedila (izvirnik ali prevod, prevajalec, žanrska oznaka, doba, pomen besedila skozi čas, morebitne medijske aktualizacije ...),
- pogovor, posamezna pojasnila težkih mest med branjem pred rokom za dokončanje v kombinaciji z opozorili na sprotne zapise v dnevnik branja, opombe, načrtovanje dogajalnih premic ipd.,
- pobrani pogovor o doživljanju, razumevanju, vrednotenju, aktualizaciji besedilne izkušnje,
- možne oblike ocenjevanja,
- spodbujanje ustvarjalnih dejavnosti.

Domače branje v posameznem šolskem letu obsega najmanj pet integralnih besedil. Štiri se vključujejo v obravnavane vsebinske sklope, eno (ali dve) izberejo dijaki (v dogovoru z učiteljem). Učenci/učenke izbirajo med poševnicami znotraj vsake enote. Obvezna besedila, ki jih ne izberejo za domače branje, imajo možnost spoznavati ob odlomkih.

4.3 MEDPREDMETNE POVEZAVE IN KROSKURIKULARNE TEME

Predmet slovenščina se smiselno povezuje s poukom tujih jezikov, z zgodovino, umetnostno zgodovino, filozofijo, sociologijo idr. in posredno z vsemi predmetnimi področji, saj je razvijanje sporazumevalne zmožnosti pomembno za uresničevanje ciljev tako pri naravoslovnih kot pri družboslovno-humanističnih predmetih. Pri jezikovnem pouku so medpredmetne teme še dodatno vključene v vsebine (besedilne vrste), ob katerih se razvija učenčeva sporazumevalna zmožnost.

Splošni cilji predmeta slovenščina in v gimnazijskem izobraževanju vključujejo kroskurikularne vsebine, kot so državljanska kultura, IKT (razvijanje digitalnih zmožnosti), knjižnično informacijska znanja, okoljska vzgoja, vzgoja za zdravje, vzgoja potrošnika, poklicna orientacija, prometna vzgoja itd. ter vsebine kulturne vzgoje.

Na ravni vključevanja kroskurikularnih vsebin je v tem učnem načrtu posebna pozornost namenjena razvijanju digitalne pismenosti dijakov/dijakinj, kar je tudi ena izmed ključnih kompetenc vseživljenjskega učenja. Dijaki/dijakinje uporabljajo digitalne tehnologije pri razvijanju sporazumevalne zmožnosti, in sicer :

- pri sprejemanju, razčlenjevanju in tvorjenju neumetnostnih in umetnostnih besedil,
- kot podporo kritičnemu mišljenju, ustvarjalnosti in inovativnosti,

- za iskanje, zbiranje, izmenjavo in obdelavo podatkov ter njihovo sistematično rabo pri tvorjenju informacij. Za izdelavo, predstavitev in razumevanje kompleksnih informacij uporabljajo tudi primerno strojno in programsko opremo; samostojno uporabljajo primerne didaktične računalniške programe in internet kot vir podatkov in komunikacijsko orodje.

Medpredmetne povezave se lahko izvedejo v različne namene in na različne načine, npr. kot motivacija, nadgradnja obstoječega znanja, oblikovanje avtentičnih nalog, projektni dan ipd. Uresničevanje medpredmetnih povezav (tudi na ravni kroskurikularnih vsebin) pa je odvisno od povezovanja učiteljev vseh predmetnih področij in načrtovanja povezav na treh ravneh – na ravni šole, na ravni strokovnih aktivov in posameznih učiteljev/učiteljic.

Cilj povezovanja predmetov je torej globalni pristop, ki spodbuja t. i. celostno učenje in poučevanje. Medpredmetno povezovanje zato lahko poteka na ravni vsebin (npr. tema antike v okviru projektnega tedna), na ravni procesnih znanj (npr. iskanje virov kot spretnost, ki pride v poštev pri vseh predmetih) ter na konceptualni ravni (npr. poglobljanje razumevanja istih pojmov pri različnih predmetih).

5 PREVERJANJE IN OCENJEVANJE

5.1 SPLOŠNA OPREDELITEV

Pogoj za uspešno poučevanje je celovito in sistematično načrtovanje pouka z vključevanjem preverjanja in ocenjevanja, ki sta neločljivi del učnega procesa. Od načina poučevanja je namreč odvisno, česa se bodo učenci pri pouku naučili in kako bomo naučeno tudi preverili in ocenili.

Učnocijlnemu in procesno zasnovanemu učnemu načrtu seveda ustreza procesni pristop k preverjanju in ocenjevanju znanja. Procesni pristop omogoča učencem postopno izgrajevanje znanj in veščin, učitelju pa sproti vpogled v napredovanje učenca in dajanje povratnih informacij o doseženem znanju, ki omogočajo nadaljnji učenčev napredek.

Za končno preverjanje in ocenjevanje znanja se oblikujejo holistični (celostni) in analitični kriteriji in opisniki za posamezne stopnje doseganja procesnih in vsebinskih ciljev, zmožnosti, veščin in spretnosti, opredeljenih v učnem načrtu. Priporočamo uporabo tristopenjske taksonomske lestvice:

4. poznavanje,
5. razumevanje in uporaba znanja,
6. analiza, sinteza in vrednotenje.

Na podlagi kriterijev se v slovenskem šolskem sistemu oblikujejo ocene od 1 do 5, v Evropski šoli pa od 1 do 10 (glede na priloženo lestvico).

<u>Opredelitve</u>	<u>Ocene</u>
Doseženo natančno ustreza vsem zahtevam predmeta in vprašanja. Ocena 10 ne pomeni brezhibnega znanja, označuje pa izjemen, nadpovprečen dosežek.	9—10
Doseženo v celoti izpolnjuje zahteve predmeta in vprašanja.	8—8.9
Doseženo na splošno izpolnjuje zahteve predmeta in vprašanja.	7—7.9
Doseženo kaže tudi slabosti, a še vedno izpolnjuje zahteve predmeta in vprašanja kot celote.	6—6.9
Doseženo ne izpolnjuje zahtev predmeta in vprašanja, vendar pa kaže, da ima učenec potrebno osnovno znanje, zato je slabosti mogoče odpraviti v bližnji prihodnosti.	4—5.9
Doseženo ne izpolnjuje zahtev predmeta in vprašanja. Ker je osnovno znanje tako nepopolno, bo pomanjkljivosti mogoče odpraviti v predvidenem daljšem časovnem obdobju.	2—3.9
Doseženo ne izpolnjuje zahtev predmeta in vprašanja. Osnovno znanje je tako nepopolno, da pomanjkljivosti ne bo mogoče odpraviti v predvideni prihodnosti.	0.1—1.9
Ta ocena se dodeli v primeru praznega oddanega ali nesprejemljivega izvirnika, kadar odgovora ali praktičnega projekta ni, pa tudi v primeru goljufije.	0

Na sekundarni stopnji evropske šole je ocenjevanje opredeljeno s pravili, ki ob sprotnem preverjanju in ocenjevanju znanja v razredu določajo tudi roke obveznih pisnih izpitov v obeh semestrih tekočega šolskega leta (december/ januar, maj/junij).

5.2 NOTRANJE OCENJEVANJE

Preverjanje in ocenjevanje znanja je pisno in ustno. Učenci morajo biti seznanjeni z načini ocenjevanja in s kriteriji, predvidenimi za določeno oceno. Učitelj pri preverjanju ugotavlja obseg in raven sporazumevalne zmožnosti glede na zastavljene cilje. Znanje se preverja pred obravnavo nove učne snovi, med njo in po njej. Tako se ugotavlja predznanje, razumevanje novih učnih vsebin in ob zaključku razumevanje celotne vsebine ter uporabno znanje. Doseženo uporabno znanje se ocenjuje z ocenjevalno lestvico; ustvarjalno pisanje lahko vrednotimo tudi opisno.

Preverjanje in ocenjevanje je notranje in deloma zunanje.

Notranje preverjanje in ocenjevanje poteka v okviru standardnih dejavnosti in vsebin in je delno in celovito.

Zunanje ocenjevanje znanja je deloma uveljavljeno pri pisnem in ustnem delu maturitetnega izpita v junijskem roku.

Celovito preverjamo dejavnosti ob obsežnejših vsebinskih sklopih, navedenih v podpoglavju Oblike notranjega ocenjevanja, in sicer ločeno za jezik in književnost.

Učenec pri pouku slovenščine dobi v šolskem letu več ocen iz delnega preverjanja v skladu s pravilnikom EŠ o preverjanju in ocenjevanju znanja, **v okviru celovitega preverjanja pa vsaj eno oceno za govorni nastop** (izmenično pri jezikovnem pouku in pri pouku književnosti) ter **tri ocene za pisna besedila** (dve za drugotna pisna besedila eseskega tipa in eno za pisna neumetnostna besedila).

5.3 Oblike notranjega ocenjevanja

1 Preverjanje in ocenjevanje pri jezikovnem pouku

Preverjanje pri jezikovnem pouku poteka v okviru standardnih dejavnosti in vsebin. Zunanje preverjanje je (deloma) predvideno pri maturi, notranje preverjanje pa je:

- a) delno (sprotno preverjanje posamezne sporazumevalne zmožnosti, pa tudi ponazarjanja, prepoznavanja in uporabe strokovnih jezikoslovnih izrazov);
- b) celovito -- preverjajo se kompleksnejše dejavnosti ob obsežnejših vsebinskih sklopih (sklenjeni govorni nastop, tvorba raznih besedilnih vrst, razčlenjevanje neumetnostnega besedila ter primerjava umetnostnih in neumetnostnih besedil).

Ocenjevanje je kombinacija analitičnega in celostnega -- z opisnimi merili. Učenec je pri preverjanju ocenjen s številčno oceno.

2 Preverjanje in ocenjevanje pri pouku književnosti

Tudi pri pouku književnosti poteka preverjanje in ocenjevanje v okviru standardnih dejavnosti in obveznih vsebin ter vsebin po prosti izbiri. Ocenjevanje je deloma zunanje (pri maturi) in notranje.

Notranje preverjanje je:

- delno: a) sprotno preverjanje posameznih sestavin književnih sposobnosti, npr.:

- analize z uporabo znanja ob obveznem ali prostoizbirnem besedilu,
- vrednotenja z navajanjem argumentov,
- samostojnega opisovanja doživetja v sklenjenem besedilu;

b) preverjanje posameznih sestavin književnega znanja, in sicer:

- krajša, usmerjena ustna vprašanja,
- pisne miniature,
- krajše testne oblike;

- celovito: preverjanje kompleksnejših dejavnosti ob obsežnejših vsebinskih sklopih:

- predstavitev lastne interpretacije enega ali več besedil v sklenjenem govornem nastopu, referatu ali deklamaciji ali
- v pisni esejski nalogi.

Ocenjevanje je analitično (točkovno) ali celostno (holistično) -- z opisnimi merili. Zlasti celovito pisno preverjanje je kombinacija obojega.

Učenec je pri ocenjevanju ocenjen s številčno oceno, ustvarjalno pisanje pa se praviloma vrednoti opisno. Učitelj lahko učenca za ustvarjalno pisanje oceni tudi s številčno oceno, kadar je opisna ocena izdelka ugodna in učinkuje na učenca motivacijsko.

5.4 STANDARDI ZNANJA

5.4.1 Jezikovni pouk

5.4.1.1 Učenec/učenka ima razvito zavest o jeziku, narodu in državi.

Dokaže jo tako, da

- poimenuje svoj prvi/materni jezik ter predstavi njegove prednosti pred drugimi jeziki in njegov položaj v R Sloveniji,
- predstavi vlogo slovenskega jezika v svojem življenju (tj. prvi/materni jezik, drugi jezik/jezik okolja, tuji jezik), v R Sloveniji, v delu slovenske Istre in Prekmurja, v organih EU ter v zamejstvu in izseljenstvu,
- predstavi vlogo drugih jezikov v R Sloveniji ter vlogo madžarščine v delu Prekmurja in oz. italijanščine v delu slovenske Istre,
- našteje jezikovne zvrsti, predstavi zanje ustrezne okoliščine in nekaj njihovih značilnosti,
- našteje osnovne jezikovne družine v Evropi in njihove značilne predstavnike,
- predstavi bistvene značilnosti temeljnih mejnikov v razvoju slovenskega (knjižnega) jezika.

5.4.1.2 Učenec/učenka ima razvito zmožnost (uradnega) pogovarjanja.

Dokaže jo tako, da

- v vlogi pobudnega in odzivnega sogovorca tvori učinkovite, ustrezne, smiselne, razumljive in pravilne replike,
- razčlenjuje tuje pogovore (in sicer okoliščinsko, naklonsko, pomensko, besedno-skladenjsko in tvarno) ter jih vrednoti; svoje mnenje utemelji s strokovnimi argumenti.

5.4.1.3 Učenec/učenka ima razvito zmožnost (uradnega) dopisovanja.

Dokaže jo tako, da

- v vlogi pobudnega in odzivnega dopisovalca piše učinkovite, ustrezne, razumljive in pravilne dopise raznih vrst,
- razčlenjuje tuje dopise (in sicer okoliščinsko, naklonsko, pomensko, besedno-skladenjsko in tvarno) ter jih vrednoti; svoje mnenje utemelji s strokovnimi argumenti.

5.4.1.4 Učenec/učenka ima razvito zmožnost kritičnega sprejemanja enogovornih neumetnostnih besedil.

Dokaže jo tako, da

- bere ali posluša (in gleda) besedila,
- razčlenjuje sprejeto besedilo, tj. določi
 - okoliščine njegovega nastanka (npr. sporočevalca, naslovnika, kraj in čas sporočanja, družbeno vlogo sporočevalca, njegovo družbeno razmerje do naslovnika, njegovo čustveno stanje in čustveno razmerje do naslovnika) ter predstavi tiste jezikovne prvine, na podlagi katerih se je tako odločil,
 - namen tvorca besedila in predstavi tiste jezikovne prvine, na podlagi katerih se je tako odločil,
 - temo besedila ter podteme/ključne besede in bistvene podatke – te strukturira v obliki miselnega vzorca, dispoziციjskih točk, preglednice ipd.; nato obnovi besedilo,
 - prevladujoče pomensko razmerje v besedilu in prevladujoči način razvijanja teme,
 - vlogo in pomen danih besed, povedi, delov povedi ... iz besedila, nebesednih delov besedila ter nebesednih spremljevalcev pisanja/govorjenja,
- vrednoti sprejeto besedilo, svoje mnenje pa utemelji s strokovnimi argumenti,

- poroča o svoji strategiji sprejemanja besedila, primerja jo s t. i. fazami sprejemanja ter predstavi svoje napake/pomanjkljivosti in razloge zanje.

5.4.1.5 Učenec/učenka ima razvito zmožnost tvorjenja enogovornih neumetnostnih besedil (tistih vrst, ki so predpisane v UN).

Dokaže jo tako, da

- piše besedila ali govorno nastopa – tvori učinkovita, ustrezna, razumljiva in pravilna besedila,
- vrednoti svoje besedilo, svoje mnenje pa utemelji s strokovnimi argumenti,,
- poroča o svoji strategiji tvorjenja besedila, primerja jo s t. i. fazami sporočanja ter predstavi svoje napake/pomanjkljivosti in razloge zanje.

5.4.1.6 Učenec/učenka ima razvito poimenovalno, skladijsko, pravorečno, pravopisno in slogovno zmožnost ter zmožnost nebesednega sporazumevanja.

POIMENOVALNO ZMOŽNOST dokaže tako, da

- tvori poimenovalno pravilna besedila (tj. poimenuje prvine stvarnosti ... s pravilnimi besedami, izogiba se ponavljanja besed ipd.),
- razloži besede in besedne zveze iz prebranega/poslušanega besedila in jih uporabi v novih povedih,
- predstavi pomene dane večpomenske besede in jih ponazori v povedih,
- dani besedi najde sopomenko, protipomenko, nadpomenko, podpomenko, besede iz iste besedne družine in iz istega tematskega polja,
- zamenja prevzeto besedo z domačo ustreznico oz. domačo ustreznico s prevzeto ter vrednoti vlogo domače in prevzete besede,
- pretvori skladijsko podstavo v tvorjenko oz. tvorjenko v (približno) skladijsko podstavo,
- razloži frazem, predstavi njegove ustrezne okoliščine in ga uporabi v povedi.

SKLADENJSKO ZMOŽNOST dokaže tako, da

- tvori skladijsko pravilna enogovorna in dvogovorna besedila (tj. besedila iz pomensko, oblikovno in aktualnostno pravilnih povedi/zvez poved oz. replik/zvez replik),
- razloži povedi iz prebranega/poslušanega besedila ter jih pretvori v skladijsko preprostejše ali zapletenejše povedi,
- razloži zveze povedi iz prebranega/poslušanega besedila ter jih združi v skladijsko pravilne zložene povedi,
- strne večstavčno poved v enostavčno oz. razširi enostavčno poved v večstavčno,
- izrazi dano dejanje na tvorni in trpni način, pretvori trpni stavek v tvornega oz. tvornega v trpnega,
- poroča o prvotnem govornem dogodku na razne načine (tj. s ponavljanjem prvotnega besedila, z njegovim obnavljanjem ali s povzemanjem njegove teme) in pretvori premi govor v odvisnega.

PRAVOREČNO ZMOŽNOST dokaže tako, da

- med govornim nastopom govori knjižno,
- izgovori dano besedo/poved neknjižno in knjižno, primerja oba izgovora in opiše knjižni izgovor,
- našteje knjižne glasnike in jih primerja z neknjižnimi (iz svojega narečja/neknjižnega pogovornega jezika).

PRAVOPISNO ZMOŽNOST dokaže tako, da

- tvori pravopisno pravilna enogovorna in dvogovorna besedila,
- zapiše dano besedo/poved, opiše njen zapis in ga utemelji z navajanjem pravila,
- navede določeno pravopisno pravilo in ga ponazori s svojim zgledom.

SLOGOVNO ZMOŽNOST dokaže tako, da

- v svojih besedilih uporablja ustrezno jezikovno zvrst,
- tvori okoliščinam ustrezna enogovorna in dvogovorna besedila,
- vrednoti ustreznost besedil/povedi/besednih zvez/besed v danih okoliščinah in strokovno utemelji svoje mnenje,
- danim besedam/besednim zvezam/povedim določi slogovno vrednost in predstavi zanje ustrezne okoliščine.

ZMOŽNOST NEBESEDNEGA SPORAZUMEVANJA dokaže tako, da

- med pogovarjanjem, govornim nastopanjem, dopisovanjem in pisanjem enogovornih besedil učinkovito, smiselno in ustrezno uporablja nebesedne spremljevalce govorjenja/pisanja,
- pri sogovornicah in govornicah ter v dopisih in zapisanih enogovornih besedilih opazuje tudi nebesedne spremljevalce govorjenja/pisanja, prepozna njihovo vlogo in pomen ter se nanje ustrezno odzove,
- pretvori besedilo/dele besedila v učinkovito, smiselno in nazorno nebesedno sporočilo,
- pretvori nebesedno sporočilo oz. nebesedne dele besedila v učinkovito, ustrezno, razumljivo in pravilno besedilo.

5.4.1.7 Učenec/učenka ima razvito metajezikovno zmožnost.

Dokaže jo tako, da

- tvori besedilnovrstno pravilna besedila (tj. besedila z značilno zgradbo dane besedilne vrste in z značilnimi jezikovnimi prvinami),
- svoja in tuja besedila vrednoti besedilnovrstno, poimenovalno, skladijsko, pravorečno in pravopisno ter utemelji svoje mnenje s strokovnimi argumenti,
- v svojih in tujih besedilih odkrije in odpravi besedilnovrstne, poimenovalne, skladijske (tj. pomenske, oblikovne in aktualnostne), pravorečne, pravopisne in slogovne napake; svoje popravke strokovno utemelji.
- predstavi načela uspešnega enogovornega in dvogovornega sporazumevanja ter jih ponazori s svojimi zgledi,
- predstavi strategije sporočanja/sprejemanja besedil in jih ponazori s svojimi zgledi,
- s strokovnim izrazom poimenuje vrsto danega besedila, utemelji svojo rešitev ter predstavi značilnosti dane besedilne vrste (tudi v primerjavi z drugimi),
- v besedilu najde s strokovnim izrazom poimenovano jezikovno prvino in utemelji svojo rešitev,
- dani strokovni izraz ponazori s svojim zgledom in nato pojasni svojo rešitev,
- dano jezikovno prvino poimenuje s strokovnim izrazom in predstavi njene pomenske, oblikovne, slogovne ... značilnosti,
- v enostavni povedi podčrta stavčne člene ter predstavi njihovo vlogo, vprašalnico, obliko in sestavo,
- določi število stavkov v večstavni povedi, prepozna izhodiščni stavek in dopolnjevalne stavke, predstavi vlogo dopolnjevalnih stavkov ter poimenuje vrsto razmerja med stavki, v podredno zloženih povedi pa tudi vrsto odvisnikov; nato s simboli predstavi stavčno sestavo povedi,
- v povedi odpravi napake v rabi vejice in svoje popravke utemelji s stavčno sestavo povedi,
- v povedi/zvezi povedi/besedilu odkrije poimenovalne, skladijske, pravorečne in pravopisne napake, jih odpravi in strokovno utemelji svoje popravke.

5.4.2 Književni pouk

5.4.2.1 Učenec/učenka ima razvito bralno zmožnost na stopnji kultiviranega bralca (doživlja, razumeva, razvršča, primerja vsebino in obliko raznovrstnih literarnih besedil, jih aktualizira in vrednoti prek osebne izkušnje, literarnega znanja in splošne razgledanosti).

Dokaže jo

- z glasnim /tihim samostojnim branjem literarnih besedil,
- z razlago vsebine in oblike prebranega besedila,
- z uvrstitvijo prebranega besedila v kontekst,
- s kritičnim opredeljevanjem do prebranega,
- z aktualizacijo tem in idej v prebranem besedilu;
- z uporabo ustreznega načina razvijanja teme in besedilne vrste:
 - a) s pogovorom ob interpretaciji besedil (postavljanje vprašanj in odgovorov, odzivanje na sogovornika);
 - b) s tvorjenjem samostojnih enogovornih besedil:
 - govorni nastopi,
 - recitacije, uprizoritve,
 - naloge esejskega tipa,
 - poskusi ustvarjalnega pisanja in drugih oblik umetniškega ustvarjanja na izhodiščih literarnega branja.

5.4.2.2 Učenec/učenka ima razvito (splošno) sporazumevalno zmožnost, kar dokaže tako, da

- dejavno sprejema drugotna neumetnostna besedila,
- izreka in utemeljuje svoje mnenje,
- tvori učinkovita, ustrezna, razumljiva in jezikovno pravilna drugotna neumetnostna besedila.

5.4.2.3 Učenec/učenka pridobi uporabno književno znanje kot sestavino bralne zmožnosti.

To dokaže tako, da ob sprejemanju in interpretaciji književnih besedil

- prepozna in navaja bistvene značilnosti literarnozgodovinskih obdobij in smeri ter avtorjev in del,
- prepozna, poimenuje in definira temeljne literarnoteoretične pojme in razume njihovo vlogo v književnih besedilih,
- uporablja temeljne literarnoteoretične izraze pri interpretiranju književnih besedil.

5.4.2.4 Učenec/učenka pozna sistem literarnih pojmov, besedil in literarno- ter kulturnozgodovinskih okoliščin, kar dokaže

- s časovnim in zvrstnim razvrščanjem književnih besedil, njihovo primerjavo, vrednotenjem in aktualizacijo,
- s samostojnim razlaganjem odnosov med pojavi znotraj vsebinskih sklopov.

5.4.2.5 Učenec/učenka razvije zmožnost širjenja svojih spoznanj o književnosti in njihovega uvrščanja v širši kulturni kontekst, kar izkaže

- z aktualizacijo spoznanj o književnosti in z vrednotenjem njihovega pomena za njegovo osebno in družbeno izkušnjo,
- s povezovanjem književnega pouka z drugimi predmeti (predvsem družboslovno-humanističnimi),
- s spremljanjem medijskih obravnav, predelav in aktualizacij književnih besedil,
- s spremljanjem aktualnih književnih in kulturnih dogodkov.

5.4.2.6 Učenec/učenka ima razvito digitalno zmožnost, kar dokaže

- s smiselno in vsestransko uporabo IKT pri iskanju literarnih informacij, pri aktualizaciji literarnih vsebin in nadgrajevanju ter poglobljanju pridobljenega književnega znanja.

5.5 MATURA

SHEMA IZPITOV IN OCENJEVANJA V EVROPSKI ŠOLI – 7. RAZRED

Ocena iz slovenščine kot prvega jezika v maturitetnem spričevalu je zgrajena iz več delov, kakor je razvidno iz priložene preglednice.

	Deli izpitov in ocenjevanje	Čas reševanja	Deleži pri oceni	Način
1.	<p>USTNI IN PISNI DEL OCENJEVANJA PRI POKU</p> <p><u>Ocena rezultatov dela pri pouku</u></p> <p><u>v skladu z učnim načrtom:</u></p> <p>a) razčlenbe neumetnostnih in umetnostnih besedil, analiza besedil maturitetnega sklopa, analiza knjige domačega branja po lastni izbiri, (po)ustvarjalno pisanje;</p> <p>b) delno preverjanje znanja, celovito preverjanje znanja -- govorni nastop pri jezikovnem pouku in pouku književnosti, tri ocene za pisna besedila (dve besedili esejskega tipa in eno pisno neumetnostno besedilo).</p>	med šolskim letom	15 %	notranje
2.	<p>PREDMATURITETNI PREIZKUS (februar)</p> <p>Razpravljalni esej na književno temo v obsegu 700—1000 besed</p> <p>ALI</p> <p>Interpretativni/razlagalni esej ob odlomku iz književnega besedila v</p>	240 minut	25 %	notranje

	<p>obsegu 700—1000 besed</p> <p>ALI</p> <p>Razumevanje in vrednotenje izhodiščnega neumetnostnega besedila in ob njem tvorjenje esejskega besedila ali zahtevnejše besedilne vrste v obsegu 700—1000 besed.</p>			
3.	<p>PISNI DEL MATURITETNEGA IZPITA (JUNIJ)</p> <p>Razpravljalni esej na književno temo v obsegu 700—1000 besed</p> <p>ALI</p> <p>Interpretativni/razlagalni esej ob odlomku iz književnega besedila/književnih besedil v obsegu 700—1000 besed</p> <p>ALI</p> <p>Razumevanje in vrednotenje izhodiščnega neumetnostnega besedila in ob njem tvorjenje esejskega besedila ali zahtevnejše besedilne vrste v obsegu 700—1000 besed</p>	240 minut	36 %	zunanje in notranje
4.	<p>USTNI DEL MATURITETNEGA IZPITA (JUNIJ/JULIJ)</p> <p>V skladu z učnim načrtom vsebine in cilji 6. in 7. razreda.</p>	Do 20 minut	24 %	zunanje in notranje
	SKUPAJ:		100 %	

5.5.1 PISNI DEL

Pisni del maturitetnega izpita iz slovenščine v mesecu juniju obsega tri teme:

- pisanje razpravljalnega eseja na književno temo,
- pisanje interpretativnega/razlagalnega eseja ob odlomku iz književnega besedila in
- pisanje razlagalnega ali razpravljalnega besedila ob neumetnostnem (žanrskem) besedilu.

Kandidat izbere samo eno temo. Vsaka tema je ovrednotena s 100 točkami in njen delež pri končni oceni predmeta v maturitetnem spričevalu je 36 odstotnih točk. Pri oblikovanju izpitnih nalog in ocenjevanju sodelujejo zunanji eksperti za predmet in inšpektor za sekundarno področje izobraževanja.

Merila za ocenjevanje pisnega dela izpita

(Predmetni izpitni katalog za slovenščino 2010)

► Šolski esej se ocenjuje celostno in analitično.

1. Merila za celostno ocenjevanje

Opis ocenjevanja	Merila
Nezadostno	<p>Med vsebino besedila in izhodiščno temo ni smiselne povezanosti. Vsebina besedila je sicer bolj ali manj povezana s temo, vendar je kakovost ubeseditve na tako nizki ravni, da ne ustreza standardu splošne mature.</p> <p>Besedilo obravnava naslovno temo zelo poenostavljeno, poznavanje snovi je skopo in površno. Veliko je napačnih ali nebitvenih podatkov, ki se ne zahtevajo, ni pa relevantnih.</p> <p>Veliko je različnih ali ponavljajočih se enakih pravopisnih in slovničnih napak. Kandidat ne obvlada tvorbe zahtevnejših povedi in pravil nadpovedne skladnje oziroma jih obvlada zelo slabo. Besedilo ni niti vsebinsko (notranja zgradba) niti zunanje (odstavki) ustrezno razčlenjeno.</p>
Zadostno	<p>Poznanje snovi je skopo: gre samo za obnavljanje vsebine književnih besedil in reprodukcijo študijskega gradiva. Kandidatovo faktografsko znanje je sicer zadovoljivo (ni večjih vsebinskih napak), navedenih pa je tudi precej nebitvenih podatkov. Analitičnega pristopa z razlaganjem ni, morebitno vrednotenje je na ravni doživljajskega opisa. Morebitna primerjava literarnih sestavin je poenostavljena, površna. Zunanja zgradba ne ustreza v celoti notranji. Pogoste so nepotrebne ponovitve že povedanega.</p> <p>Besedišče je revno in stereotipno, nefunkcionalno ga dopolnjujejo nerazumljeni ali slabo razumljeni literarnovedni in drugi strokovni izrazi.</p> <p>Izrazno je nasploh nerodno. Precej je jezikovnih napak, vendar so grobe napake redkejšje od lažjih.</p>
Dobro	<p>Vsebina šolskega eseja je povezana z naslovno temo. Kandidat snov pozna in jo razume, vendar so mogoče vrzeli v faktografskem znanju. Obravnavanje teme je večinoma neproblemsko, prevladuje urejena reprodukcija študijskega gradiva (z obnavljanjem vsebine književnih besedil). Vrednotenje je večinoma na ravni doživljajskega opisa. So pa tudi poskusi primerjave in analize.</p> <p>Besedilo je koherentno in ustrezno kompozicijsko členjeno. Prevladuje smiselna povezava odstavkov.</p> <p>Raba strokovnih izrazov ni vedno povsem ustrezna, izražanje v celoti pa je logično. Kandidat obvlada poglavitna pravila nadpovedne skladnje. V besedilu so posamezne slovnične in pravopisne napake, vendar hujših napak skoraj ni oziroma se ne ponavljajo.</p>
prav dobro	<p>Kandidat snov pozna in razume. K naslovni temi pristopa problemsko. Pri primerjavi literarnih prvin se opira na študijsko gradivo in zmora priti do samostojnih sklepov (sinteze). Svoje trditve logično izpeljuje. Zmožen je zavzeti utemeljeno osebno stališče do obravnavane problematike.</p> <p>Besedilo je koherentno in prepričljivo, posamezne prvine so lahko izvirne (npr. kak domislek, subjektivna besedna zveza itd.), kompozicijsko je ustrezno členjeno.</p> <p>Termini so večinoma ustrezno uporabljeni. Kandidat obvlada tudi zapletene zložene povedi. Njegovo pisno izražanje je tekoče, jasno, logično in jedrnat. Besedilo vsebuje nekaj lažjih jezikovnih napak.</p>
Odlično	<p>Obravnavanje izhodiščne teme je zanimivo, prepričljivo, zrelo, včasih tudi izvirno. Kandidat pristopa k njej z več različnih gledišč (svojih ali strokovnih), z argumenti. Izpeljuje ustrezne zaključke. Obvlada primerjavo z analizo, sintetiziranje in vrednotenje.</p> <p>Besedilo je koherentno, njegova zgradba je ustrezna, včasih tudi izvirna (npr. kompozicijski efekti).</p> <p>Besedišče je bogato, vsebuje tudi subjektivne (izvirne) besedne zveze, ki so funkcionalno povezane z literarnovednimi termini. Kandidat obvlada tudi zahtevna skladenjska in besedilotvorna pravila. Jezikovnih napak skoraj ni.</p>

Merila za analitično ocenjevanje

I. Razpravljalni šolski esej

A) Vsebina (do 30 točk):

- povezanost z izhodiščno temo,
- kakovost problemske obravnave snovi: primerjanja, razčlenjevanja, posploševanja, utemeljevanja trditev in vrednotenja.

B) Jezik (do 20 točk):

1. Jezikovna pravilnost (do 8 točk):

- neustrezna raba ločil in druge pravopisne napake,
- raba neustreznih besednih oblik,
- pomensko neustrezna raba besed, neustrezno tvorjene besede,
- neustrezno tvorjena poved,
- neustrezno pomensko razmerje med stavki in povedmi,
- neustrezno oblikovno razmerje med stavki in povedmi.

2. Slog (do 6 točk):

- neutemeljena raba slogovno zaznamovanih besed in oblik ter stavčnih konstrukcij,
- neupoštevanje drugih načel uspešnega sporočanja.

3. Zgradba (do 6 točk):

- brez naslova,
- neskladje med zunanjo in notranjo členitvijo,
- neupoštevanje obsega (do 700 besed),
- odsotnost uvoda in zaključka,
- nepovezanost sestavin besedila.

Navedena merila za ocenjevanje šolskega eseja veljajo samo za besedila v predpisanem obsegu (najmanj 700 besed).

Če pri kateri od postavk A ali B kandidat ne doseže nobene točke, se celotna naloga oceni z 0 točkami.

II. Razlagalni/interpretativni šolski esej

A) Vsebina (do 30 točk):

- povezanost z izhodiščno temo,
- zanimivost in izvirnost ubeseditve doživetja;
- kakovost ciljnih ravnin razlage besedil: prepoznavanja, poimenovanja, razumevanja pomena in vloge sestavin, vrednotenja in uvrščanja/umestitve.

B) Jezik (do 20 točk):

1. Jezikovna pravilnost (do 8 točk):

- neustrezna raba ločil in druge pravopisne napake,
- raba neustreznih besednih oblik,
- pomensko neustrezna raba besed, neustrezno tvorjene besede, neustrezno tvorjena poved:
- neustrezno pomensko razmerje med stavki in povedmi,
- neustrezno oblikovno razmerje med stavki in povedmi,

2. Slog (do 6 točk):

- neutemeljena raba slogovno zaznamovanih besed in oblik ter stavčnih konstrukcij,
- neupoštevanje drugih načel uspešnega sporočanja.

3. Zgradba (do 6 točk):

- neskladje med zunanjo in notranjo členitvijo,
- neupoštevanje obsega (do 700 besed),
- odsotnost uvoda in zaključka,
- nepovezanost sestavin besedila.

Navedena merila za ocenjevanje šolskega eseja veljajo samo za besedila v predpisanem obsegu (do 700 besed).

Če pri kateri od postavk A ali B kandidat ne doseže nobene točke, se celotna naloga oceni z 0 točkami.

5.5.2 USTNI DEL

Na vsakem izpitnem listu za ustni del maturitetnega izpita iz slovenščine so tri vprašanja, in sicer:

- a) glasno branje odlomka,
- b) vprašanje iz književnosti ob predloženem literarnem besedilu,
- c) pregledno vprašanje iz književnosti/jezika.

Vprašanja zajemajo cilje in vsebine predmeta slovenščina v 6. in 7. razredu sekundarne stopnje.

Delež ustnega dela izpita pri oblikovanju končne ocene je 24 odstotnih točk.

Merila za vrednotenje in ocenjevanje ustnega dela izpita

A) Glasno branje (do 3 odstotne točke)

Število možnih točk	Opis
0 točk	a) Kandidat zavrne glasno branje. b) Kandidat ne bere smiselno in razločno. Številne glasove ali cele besede izgovarja malomarno ali jih izpušča. Pri branju se mu pogosto zatika. c) Kandidat ne upošteva pravorečne norme (izgovor po črki, neustrezna kakovost in kolikost samoglasnikov, neustrezno naglasno mesto, neustrezen izgovor soglasniških različic).
1 točka	Kandidat bere smiselno, vendar ne upošteva pravorečne norme v celoti. Dela napake pri členitvi s premori, poudarjanju in intonaciji.
2 točki	Kandidat bere smiselno in razločno, večinoma upošteva pravorečno normo – tudi členitev s premori, poudarek, intonacijo, hitrost govorjenja in register.
3 točke	Kandidat bere smiselno, razločno in tekoče; upošteva pravorečno normo - tudi členitev s premori, poudarek, intonacijo, hitrost govorjenja, register in barvo (besedilo skuša tudi estetsko interpretirati).

Dodatna navodila:

1. Na izpitnem listku z Brižinskimi spomeniki ali drugimi predknjižnimi besedili kandidat glasno bere prevod v sodobno slovenščino.
2. Pri slovenskih starejših knjižnih besedilih (npr. Trubar, Svetokriški, Linhart) zadošča za 3 točke tekoče, razločno in smiselno branje.
3. **Kandidatu s posebnimi potrebami** s težjo govorno motnjo priznamo 3 točke.

B) Vprašanja iz književnosti ob predloženem literarnem/polliterarnem besedilu (do 7 odstotnih točk)

Število možnih točk	Opis
0 točk	a) Kandidat ne odgovarja. b) Kandidatov poskus povzetka oz. opredelitve teme in sporočila besedila, predstavitev avtorja ter razlage besedila je neustrezen, umestitev napačna.
1 točka	Kandidat z učiteljevo pomočjo deloma povzame besedilo oz. opredeli temo in sporočilo ter predstavi avtorja in besedilo umesti v sobesedilo/obdobje.
2 točki	Kandidat deloma samostojno povzame besedilo oz. opredeli temo in sporočilo, predstavi avtorja ter ga z učiteljevo pomočjo umesti v sobesedilo/obdobje.
3 točke	Kandidat večinoma samostojno povzame besedilo oz. opredeli temo in sporočilo, predstavi avtorja in besedilo umesti v sobesedilo/obdobje; poskus razlage z učiteljevo pomočjo je deloma ustrezen.
4 točke	Kandidat večinoma samostojno povzame besedilo oz. opredeli temo in sporočilo, predstavi avtorja in besedilo umesti v sobesedilo/obdobje; poskus razlage z učiteljevo pomočjo je večinoma ustrezen.
5 točk	Kandidat samostojno povzame besedilo oz. opredeli temo in sporočilo, predstavi avtorja in besedilo umesti v sobesedilo/obdobje. Deloma samostojno razloži besedilo in poimenuje njegove oblikovno-kompozicijske sestavine; do besedila se skuša opredeliti.

6 točk	Kandidat samostojno, jasno in prepričljivo povzame besedilo oz. opredeli temo in sporočilo, predstavi avtorja in besedilo umesti v sobesedilo/obdobje; samostojno ugotavlja, poimenuje in medsebojno povezuje poglobitve zgradbene in slogovne posebnosti ter se do besedila opredeljuje.
7 točk	Kandidat samostojno, jasno in prepričljivo povzame besedilo oz. opredeli temo in sporočilo, predstavi avtorja in besedilo umesti v sobesedilo/obdobje; samostojno ugotavlja, poimenuje in medsebojno povezuje poglobitve zgradbene in slogovne posebnosti ter se do besedila opredeljuje. Navaja dodatne primere in kaže suvereno obvladanje vsebine.

C) Pregledna vprašanja iz književnosti/jezika (do 7 odstotnih točk)

Število možnih točk	Opis
0 točk	a) Kandidat ne odgovarja. b) Povsem zmeden poskus obnove snovi, podatki napačni.
1 točka	Kandidat s pomočjo dodatnih vprašanj navede nekaj pravilnih bistvenih podatkov o splošnem položaju oz. vlogi slovenskega jezika.
2 točki	Delna reprodukcija znanja o obravnavanem pojmu, ki vsebuje bistvene podatke; dodatna vprašanja kandidatu ne pomagajo pri razlagi in reševanju oz. komentarju/vrednotenju konkretnega problema.
3 točke	Kandidat s pomočjo učiteljevih dodatnih vprašanj reproducira znanje/opredeli obravnavani pojem ter delno razloži/analizira konkretni problem. Razlaga in analiza sta splošni, brez natančne in pravilne uporabe terminologije.
4 točke	Kandidat samostojno opredeli obravnavani pojem (povzemanje z lastnimi besedami) ter s pomočjo učiteljevih dodatnih vprašanj razloži in analizira izbrani problem.
5 točk	Predstavitev obravnavanega pojma/pojava je natančna in zajema bistvo. Kandidat samostojno razloži in analizira izbrani problem. Odgovori so zanesljivi in terminološko pravilni.
6 točk	Opredelitev je povsem ustrezna in brez vrzeli, razlaga oz. analiza konkretnega problema jasna, odgovarjanje samostojno, zanesljivo, terminološko pravilno in brez zastranitev. Učiteljeva pomoč ni potrebna. Kandidatov vrednotenjski komentar oz. reševanje problema je splošno/klišejsko /povzeto po učbeniku oz. utemeljeno samo s primeri iz učbenika.
7 točk	Opredelitev in razlaga (analiza) obravnavanega pojma/pojava sta povsem ustrezni in natančni ter izhodišče za samostojno posredovanje odgovorov. Kandidat odgovarja gladko, jasno in odgovore povezuje v smiselno zaokroženo celoto. Pri tem uporablja ustrezno terminologijo. Navaja dodatne primere in svoje dokaze ter kaže suvereno obvladovanje vsebine. Napake nastanejo le zato, ker išče izvirne rešitve, ki presegajo postavljene zahteve.

D) Prosti govor in dialog (do 3 odstotne točke)

Število možnih točk	Opis
0 točk	Kandidat pri vprašanjih iz književnosti ob predloženem literarnem/polliterarnem besedilu in pri preglednih vprašanjih iz književnosti ali jezika samo molči ali zavrne odgovarjanje.
3 točke	Za bolj ali manj ustrezne odgovore na vsaj eno izmed nalog (jezik, književnost) lahko doseže do 3 točke, četudi pri kateri drugi nalogi jasno izjavi, da na dano vprašanje kljub dodatnim podvprašanjem ne zna odgovoriti.
0 točk	Kandidat odgovarja mimo vsebine nalog in se kljub opozorilom ali dodatnim vprašanjem ne osredini na pričakovano vsebino.
1 točka	Kandidat odgovarja vsebinsko deloma ustrezno, vendar ga učiteljeva dodatna vprašanja pogosto zmedejo in nanje ne odgovori smiselno. Govori v pretrganih in nedokončanih povedih, s številnimi slovničnimi in pravorečnimi napakami, njegovi besedna in nebesedna govorica ne ustrezata izpitnemu položaju.
2 točki	Kandidat odgovarja v okviru pričakovane vsebine in deloma samostojno. Vendar: se ne odziva povsem ustrezno na dodatna vprašanja, pri njih se zmede (za ustrezen odziv na vprašanje se šteje odgovor – vsebinsko ne nujno pravilen – ali pa jasna izjava, da vprašanja ne razume ali da nanj ne zna odgovoriti, lahko tudi prošnja za ponovitev vprašanja);

	ali pa govori z zatikanjem ter z nekaj slovničnimi in pravorečnimi napakami in mašili (vpliv pokrajinskega pogovornega jezika), njegovi besedna in nebesedna govorica le deloma ustrezata izpitnemu položaju.
3 točke	Kandidat odgovarja na vprašanja razločno in tekoče, njegove replike so koherentne, brez nepotrebne ponavljanja in skoraj brez jezikovnih napak (pri morebitnem spodrsljanju se takoj sam popravi oziroma opraviči). Tudi na dodatna vprašanja se odziva govorno tekoče, pravilno in ustrezno, prvi hip lahko tudi z jasnim priznanjem, da dodatna vprašanja ne razume, ali s prošnjo za njegovo ponovitev oziroma za potrditev svoje preformulacije (smiselne razlage) dodatnega vprašanja, npr.: „Če sem dodatno vprašanje prav razumel/-a, je treba razložiti razliko med prvotno in drugotno zaznamovanostjo besed v priloženem besedilu. Se morda motim?“ Njegovi besedna in nebesedna govorica ustrezata izpitnemu položaju.